

České vysoké učení technické v Praze

Fakulta stavební

Katedra mapování a kartografie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Halina Štorkánová

Vývoj názvosloví našich nejstarších map

Evolution of the Czech oldest maps terminology

2008

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

studijní program: Magisterský, Geodézie a kartografie

studijní obor: Geodézie a Kartografie

akademický rok: 2007/2008

Jméno a příjmení diplomanta: Halina Štorkánová

Zadávací katedra: Mapování a kartografie

Vedoucí diplomové práce: Ing. Jiří Cajthaml, Ph.D.

Název diplomové práce: Vývoj názvosloví našich nejstarších map

Název diplomové práce
v anglickém jazyce Evolution of the Czech oldest maps terminology

Rámcový obsah diplomové práce: _____

Analýza textových informací na mapách Čech vydaných mezi lety 1518 - 1720 (Klaudyánova, Crigingerova, Aretinova, Vogtova a Müllerova mapa)

Slovní popis a zhodnocení způsobu ztvárnění nadpisu, tiráže, legedy, měřítka a dalších textů

Vývoj názvosloví především sídel, řek a pohoří.

Datum zadání diplomové práce: 14.2.2008 Termín odevzdání: 16.5.2008

Neodevzdá-li student diplomovou práci včas, je povinen tuto skutečnost předem písemně zdůvodnit, pokud bude omluva (předaná prostřednictvím stud. odd.) děkanem uznána, určí děkan studentovi náhradní termín konání státní závěrečné zkoušky (zůstávají 2 termíny SZZ). Pokud tuto skutečnost řádně neomluví, nebo omluva nebude děkanem uznána, určí děkan studentovi termín pro opakování státní závěrečné zkoušky, SZZ je možné opakovat pouze jednou. (SZŘ čl 22, odst. 3, 4.)

Diplomant bere na vědomí, že je povinen vypracovat diplomovou práci samostatně, bez cizí pomoci, s výjimkou poskytnutých konzultací. Seznam použité literatury, jiných pramenů a jmen konzultantů je třeba uvést v diplomové práci.

.....
vedoucí diplomové práce

.....
vedoucí katedry

Zadání diplomové práce převzal dne: 25.2.2008

.....
diplomant

Formulář nutno vyhotovit ve 3 výtiscích – 1x katedra, 1x student, 1x studijní odd. (zašle katedra)

Nejpozději do konce 2. týdne výuky v semestru odešle katedra 1 kopii zadání DP na studijní oddělení a provede zápis údajů do informačního systému fakulty KOS.
(Směrnice děkana pro realizaci stud. programů a SZZ na FSv ČVUT čl. 5, odst. 7)

Čestné prohlášení

Čestně prohlašuji, že při psaní této diplomové práce jsem pracovala zcela samostatně a uvedla jsem veškeré použité zdroje.

V Praze dne 17.dubna 2008

Halina Štorkánová

Poděkování

Za odbornou pomoc a připomínky děkuji vedoucímu své diplomové práce Ing. Jiřímu Cajthamlovi Ph.D.

Za poskytnutí technického zázemí děkuji kolegům z Landesvermessungsamt Sachsen, Drážďany, Německo, kde jsem na přelomu 2007/08 absolvovala půlroční stáž.

Za podporu děkuji též rodině a přátelům.

Abstrakt

Diplomová práce se podrobně zabývá textovými informacemi obsaženými v nejstarších mapách českého území od autorů Mikuláše Klaudyána, Johannese Crigingera, Pavla Aretina z Ehrenfeldu, Johanna Georga Mauritia Vogta a Johanna Christopha Müllera. Vedle popisu obsahů jednotlivých map je součástí textu též pojmenování použitého písma. Hlavním tématem je potom sledování vývoje názvosloví. Speciálně pro tento účel byla v této diplomové práci vyvinuta a definována metoda založená na procentuálním ohodnocení míry shodnosti současného českého resp. německého názvu s názvem odečteným z mapy.

Abstract

This diploma thesis deals with the text information contained in the oldest period maps of the Czech regions from the authors Mikuláš Klaudyán, Johannes Criginger, Pavel Aretin of Ehrenfeld, Johann Georg Mauritius Vogt, and Johann Christopher Müller. Next to the contents description of each particular map, the typeface identification is also part of this work. The main subject of the thesis is tracing the evolution of map terminology. For purpose of this thesis a special method was evolved and defined. It is based on assessing, in terms of percentage, the extent of identity in which the current Czech, respectively, as the case may be, German names tally the names read from the period maps.

OBSAH

OBSAH	1
SEZNAM OBRÁZKŮ	3
SEZNAM TABULEK	3
SEZNAM GRAFŮ	3
1. KAPITOLA - ÚVOD	4
1.1 TÉMA	5
1.2 CÍLE	5
2. KAPITOLA	6
2.1 AUTOŘI	7
2.1.1 <i>Mikuláš Klauďán (??? – 1522)</i>	7
2.1.2 <i>Johannes Criginger (1521 – 1571)</i>	8
2.1.3 <i>Pavel Aretin z Ehrenfeldu (1570? – 1640)</i>	10
2.1.4 <i>Johann Georg Mauritius Vogt (1669 – 1730)</i>	11
2.1.5 <i>Johann Christoph Müller (1673 – 1721)</i>	12
2.2 HISTORICKÝ VÝVOJ ČESKÉHO A NĚMECKÉHO PRAVOPISU	13
2.2.1 <i>Český jazyk</i>	13
2.2.1.1 Historický vývoj českého pravopisu	14
2.2.1.1.1 Pračestina	14
2.2.1.1.2 Raná stará čeština	14
2.2.1.1.3 Čeština 14. století	14
2.2.1.1.4 Čeština doby husitské	14
2.2.1.1.5 Čeština humanistická	15
2.2.1.1.6 Čeština barokní	15
2.2.1.1.7 Čeština obrozenecká	15
2.2.1.1.8 Čeština moderní	16
2.2.2 <i>Německý jazyk</i>	17
2.2.2.1 Historický vývoj německého pravopisu	18
3. KAPITOLA	19
3.1 POPIS MAP JEDNOTLIVÝCH AUTORŮ	20
3.1.1 <i>Klauďánova mapa</i>	20
3.1.2 <i>Crigingerova mapa</i>	23
3.1.3 <i>Aretinova mapa</i>	25
3.1.4 <i>Vogtova mapa</i>	27
3.1.5 <i>Müllerova mapa</i>	30
3.1.6 <i>Tabulka: Obsah map</i>	32
3.2 PÍSMO	35
3.2.1 <i>Klauďán</i>	36
3.2.2 <i>Criginger</i>	38
3.2.3 <i>Aretin, Vogt a Müller</i>	40
4. KAPITOLA	43
4.1 METODIKA	44
4.1.1 <i>Výběr reprezentativního vzorku názvů</i>	44
4.1.2 <i>Stanovení kritérií</i>	44
4.1.3 <i>Analýza</i>	45
4.2 KRITÉRIA	46
4.2.1 <i>Kritéria určování hodnot pro výpočet procent u jednotlivých map česky píšících autorů (Klauďán, Aretin)</i>	47
4.2.1.1 Společná pravidla	47
A. Kritéria zohledňující pravopis i výslovnost	48
B. Kritéria zohledňující pouze pravopis.....	49
C. Kritéria zohledňující pouze výslovnost	49
4.2.2 <i>Kritéria určování hodnot pro výpočet procent u jednotlivých map německy píšících autorů (Criginger, Vogt, Müller)</i>	51

4.2.2.1	Společná pravidla	51
A.	Kritéria zohledňující pravopis i výslovnost	52
B.	Kritérium zohledňující pouze pravopis	53
C.	Kritéria zohledňující pouze výslovnost	53
4.2.3	<i>Struktura tabulek</i>	54
4.3	ANALÝZA	55
4.3.1	<i>Analýza česky píšících autorů na základě rozdělení do intervalů</i>	55
4.3.1.1	Interval 0 – 35%	55
4.3.1.2	Interval 36 – 80%	58
4.3.1.3	Interval 81 – 100%	60
4.3.2	<i>Grafy četností pro jednotlivá hlediska</i>	61
4.3.2.1	Graf četnosti z hlediska pravopisu a výslovnosti (A)	61
4.3.2.2	Graf četnosti z hlediska pravopisu (B)	61
4.3.2.3	Graf četnosti z hlediska výslovnosti (C)	62
4.3.3	<i>Shrnutí</i>	64
4.3.4	<i>Analýza německy píšících autorů na základě rozdělení do intervalů</i>	65
4.3.4.1	Interval 0 – 35%	65
4.3.4.2	Interval 36 – 80%	67
4.3.4.3	Grafy	68
4.3.4.4	Interval 81 – 100%	70
4.3.4.5	Grafy četností pro jednotlivá hlediska	71
4.3.4.5.1	Graf četnosti z hlediska pravopisu a výslovnosti (A)	71
4.3.4.5.2	Graf četnosti z hlediska pravopisu (B)	71
4.3.4.5.3	Graf četnosti z hlediska výslovnosti (C)	72
4.3.5	<i>Shrnutí</i>	73
5.	KAPITOLA - ZÁVĚR	74
5.1	DOSAŽENÍ CÍLŮ	75
5.2	SHRUTÍ HLAVNÍCH POZNATKŮ	75
5.3	NÁVRHY	75
6.	POUŽITÉ ZDROJE	77
7.	PŘÍLOHY	79
7.1	KOMPLETNÍ TABULKA PRO ČESKY PÍŠÍCÍ AUTORY	79
7.2	KOMPLETNÍ TABULKA PRO NĚMECKY PÍŠÍCÍ AUTORY	87

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1.	Ukázka značek z Klaudyánovy mapy	21
Obr. 2.	Chyš – hrad (dnes zámek) se svisle psaným názvem	22
Obr. 3.	Beroun s poznámkou o těžbě železa.....	23
Obr. 4.	Legenda Aretinovy mapy.....	26
Obr. 5.	Personifikace řek na Vogtově mapě.....	27
Obr. 6.	Legenda Vogtovy mapy	28
Obr. 7.	Legenda Müllerovy přehledné mapy.....	31
Obr. 8.	Příklady psaní písmene <i>k</i> na Klaudyánově mapě	36
Obr. 9.	Příklady psaní písmene <i>S</i> na Klaudyánově mapě.....	36
Obr. 10.	Gotická majuskula, mladší forma 13.-14.století.....	37
Obr. 11.	Cancellaresca romana.....	38
Obr. 12.	Ukázky písma z Crigingerovy mapy	39
Obr. 13.	Vicentinovská italika.....	41
Obr. 14.	Antikva a italika nizozemsko-anglického pozdně renesančního typu.....	42
Obr. 15.	Ukázka dělení slov na Klaudyánově mapě.....	56

SEZNAM TABULEK

Tab. 1.	Zajímavosti německé výslovnosti	17
Tab. 2.	Obsah map.....	32
Tab. 3.	Ukázky písma na Aretinově, Vogtově a Müllerově mapě.....	40
Tab. 4.	A pro česky píšící autory.....	48
Tab. 5.	B pro česky píšící autory.....	49
Tab. 6.	C pro česky píšící autory.....	49
Tab. 7.	Přepis výslovnosti - transkripce	49
Tab. 8.	A pro německy píšící autory	52
Tab. 9.	B pro německy píšící autory.....	53
Tab. 10.	Tabulka použitých značek.....	53
Tab. 11.	Ukázka výsledné tabulky pro česky píšící autory	54
Tab. 12.	Ukázka výsledné tabulky pro německy píšící autory	54
Tab. 13.	Názvy, které v analýze nepřekročily hodnotu 35% (ČJ).....	55
Tab. 14.	Četnost v intervalu 36 – 80% (ČJ).....	58
Tab. 15.	Četnosti v intervalu 81 – 100% (ČJ).....	60
Tab. 16.	Názvy, které se nezměnily (ČJ).....	60
Tab. 17.	Názvy, které v analýze nepřekročily hodnotu 35% (NJ).....	65
Tab. 18.	Četnosti v intervalu 81 – 100% (NJ).....	70

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1.	Četnost pro A (ČJ).....	61
Graf 2.	Četnosti pro B (ČJ).....	62
Graf 3.	Četnosti pro C (ČJ).....	62
Graf 4.	Četnosti A, B, C pro Klaudyánovu mapu	63
Graf 5.	Četnosti A, B, C pro Aretinovu mapu	63
Graf 6.	Četnosti A, B, C pro Crigingerovu mapu	68
Graf 7.	Četnosti A, B, C pro Vogtovu mapu.....	69
Graf 8.	Četnosti A, B, C pro Müllerovu mapu.....	69
Graf 9.	Četnosti pro A (NJ).....	71
Graf 10.	Četnosti pro B (NJ).....	72
Graf 11.	Četnosti pro C (NJ).....	72

1. KAPITOLA - ÚVOD

V úvodu je vysvětlen důvod volby tématu diplomové práce a popsány cíle, které si tato práce vytyčila. Při jejich stanovení se vycházelo ze zadání.

1.1 Téma

Téma diplomové práce „Vývoj názvosloví našich nejstarších map“ je zvoleno tak, aby v sobě propojilo metody kartografického a lingvistického výzkumu. Zároveň klade zadání důraz na veškeré textové informace obsažené v mapách. Aktivní znalost českého a německého jazyka, stejně tak jako pasivní znalost latiny, jsou základním předpokladem pro úspěšné vypracování tohoto odborného textu.

1.2 Cíle

Hlavním cílem bude výstižně postihnout zadání diplomové práce a poskytnout originální pohled na celou problematiku.

Textové informace obsažené v jednotlivých mapách budou slovně popsány. Důraz bude kladen na ztvárnění nadpisů, tiráže, legendy, měřítka a ostatních textů. Navíc budou vyšetřena a pojmenována použitá písma na jednotlivých mapách. Tento oddíl bude tak mít hlavně deskriptivní charakter.

Pro sledování vývoje názvosloví bude zvolen originální postup, z něhož vzejdou výsledky dokládající změny v názvech. K tomuto účelu poslouží analytická metoda založená na procentuálním ohodnocení jednotlivých názvů podle míry shodnosti s názvem současným. Do analýzy vstoupí názvy těch míst, která byla jednoznačně identifikována na všech pěti mapách. Minimální počet sledovaných místních a pomístních jmen je stanoven na 100. Rozbor bude následovat odděleně pro česky píšící autory a pro německy píšící autory. Vedle slovního rozboru výsledků budou hodnoty uspořádány ještě tabelárně a graficky pro větší názornost.

Vyslovení závěrů bude vždy podloženo důkazním materiálem.

Diplomová práce si tak neklade za cíl konkrétně sledovat lingvistický vývoj názvů ani vzájemné ovlivňování českého a německého jazyka při vzniku toponym, což je úkolem erudovaných jazykovědců, ale pokusí se odhalit oblasti, v nichž došlo k největším změnám během posledních šesti resp. pěti století. Zajímavosti, které se během rozboru objeví, budou vepsány formou poznámky.

2. KAPITOLA

---

2. kapitola v první části poskytuje seznámení s autory, jejichž díla byla předmětem zkoumání v této diplomové práci. Obsahuje stručné životopisy autorů a uvádí základní informace o jejich kartografické tvorbě. Druhá část potom sleduje historický vývoj českého a německého pravopisu, jehož znalost byla nezbytná při sledování názvosloví na mapách.

2.1 Autoři

2.1.1 Mikuláš Klaudyán (??? – 1522)

Mistr Mikuláš Klaudyán (nebo též Mikulass Klaudian-Kulha-Claudianus, Nicolaus Claudianus, Nicolassco der Claudi – jméno je pravděpodobně odvozeno od tělesné vady) byl významným mladoboleslavským lékařem, knihtiskařem a především členem Jednoty bratrské. Datum narození není známo.

V roce 1511 navštívil Erasma Rotterdamského, kterému doručil bratrské vydání *Apologie*, vydané roku 1507 v Norimberku, za účelem vytvoření posudku. Během čekání na odpověď procestoval velkou část severního Německa. V roce 1517 navštívil opět Norimberk, aby zde vytiskl v tiskárně Jeronyma Höltzla lékařskou knihu *Herbář aneb zelinář* od Jana Černého a *Zprávu člověku věrnému, pracujícímu k smrti* od bratra Lukáše.

Nejvíce se ale proslavil vydáním první tištěné mapy Čech v měřítku cca 1 : 637 000, pro kterou mu patrně byla předlohou starší mapa střední Evropy od Erharda Etzlauba. Mapa Čech byla vytištěna roku 1518 v tiskárně v Mladé Boleslavi, kterou sám nechal zřídít. Rytí však ještě bylo provedeno v Norimberku a celé dílo muselo projít podrobnou cenzurou norimberských pánů, aby „na ní nebylo nic škodlivého víře Norimberčanů“.

V roce 1518 vydal ještě *Nový Zákon*, knihu *Pastýř nebo Ermaš* od apoštola Pavla přeloženou z latiny, *O pravé poctě boží* od Lactantia Firmiana a.j. Jako lékař přeložil a vytiskl v roce 1519 knihu Eucharia Rhodana-Röszlina *Zpráva o naučení ženám těhotným a babkám pupkořezným netoliko prospěšná, ale také potřebná*.

Mikuláš Klaudyán zemřel v roce 1522 na následky morové rány v Lipsku, kam pravděpodobně odcestoval z tiskařských důvodů.

2.1.2 Johannes Criginger (1521 – 1571)

Johannes Criginger (Jan, Johann, Joanes, Krüginger, Crigingerius) byl německým luteránským knězem, učitelem, kartografem, spisovatelem a dramatikem. Narodil se roku 1521 v Jáchymově.

První zmínky o něm se objevují až roku 1538 na imatrikulačním listě univerzity ve Wittenbergu. V roce 1541 přestoupil na univerzitu do Lipska a později ještě do Tübingenu. Během studií napsal dvě biblická dramata s didaktickým podtextem. První byla *Komedie o bohatém muži a chudém Lazarovi* (*Comoedia Von dem Reichen Mann und Armen Lazaro*) a druhá *Tragédie o Herodovi a Janu Křtitelovi* (*Tragoedia von Herode und Joanne dem Tauffer*). Roku 1546 promoval na magistra svobodných umění na univerzitě ve Wittenbergu.

Jako učitel působil v Čechách i v Německu, například v Horním Slavkově, Marienbergu nebo Crimmitschau. V roce 1547 zastával funkci dvorního kazatele hraběte Lorenze Schlicka ve Žlutici. O rok později byl povolán do Marienbergu jako diákon¹, kde se vypracoval postupně na archidiákona (1551) a pak na faráře kostela Sv. P. Marie. Tento úřad spravoval až do své smrti roku 1571.

Nejvýznamnější však byla jeho kartografická tvorba. Není známo, kolik map Criginger navrhl a nechal rýt. Vedle mapy Saska a Durynska vytvořil oválnou mapu Čech – *Bohemiae regni nova chorographica descriptio*. Přibližné měřítko je 1 : 683 500. Mapa byla vytištěna v Lipsku. Tiskař ji po Crigingerově smrti výhodně prodával. Do prázdného místa v horní části mapy vlepoval portréty vládnoucích panovníků. Do dnešní doby se však zachovaly pouze dva neúplné originály této mapy. Jeden je umístěn v Praze ve Strahovském klášteře, druhý v rakouském Salzburgu.

V současnosti jsou tak k dispozici pouze překreslené a mnohdy výrazně předělané kopie. Například od Gerharda Mercatora nebo Gérarda de Jodeho.

Nejznámější kopii nechal vytvořit holandský geograf a kartograf Abraham Ortelius, který Crigingerovu mapu použil ve svém atlase *Divadlo světa* (*Teatrum orbis terrarum*, 1570). Bohužel se tato kopie vyznačuje spoustou chyb. Předně byly úplně odstraněny výběžky severních Čech, takže například významné město jako Liberec, se na mapě vůbec nevyskytuje. Navíc vzniklo mnoho nepřesností při opisu jednotlivých názvů měst. Původní

---

¹ Diákon = duchovní nižšího svěcení, jáhen

mapa obsahovala převážně německé prepisy názvů českých měst. Na kopii z Orteliova atlasu se objevují častěji německé podoby. Pravděpodobně právě tento převod způsobil výskyt tolika nesrovnalostí.

Příklady rozdílů na původní Crigingerově mapě a Orteliově kopii:

Současný název ČJ	Současný název NJ	Criginger	Ortelius
Benešov	Beneschau	Benissow	Benislaw
Kadaň	Kaaden	Cadani	Lada
Konopiště	Konopischt	Konopisch	Konnepisch
Pelhřimov	Pilgrams	Pilgram	Pilgram
Rakovník	Rakonitz	Rakownick	Rakonick
Zbraslav	Königsaal	Brzasslaw	Konigs Sal

Tato diplomová práce se zabývá výše kritizovanou kopií, protože úplný originál není k dispozici. Pro jednoduchost bude mapa jednotně nazývána jako Crigingerova. Veškeré výtky se však budou vztahovat k mapě z Orteliova atlasu, jejíž skutečný autor není znám.

2.1.3 Pavel Aretin z Ehrenfeldu (1570? – 1640)

Pavel Aretin byl radním písařem, sekretářem a kartografem. Narodil se okolo roku 1570 v Uherském Brodě. V letech 1600 až 1608 pracoval jako mladší radní písař v Klatovech, kde se výhodně oženil a získal tak velký majetek. V roce 1609 se stal druhým písařem Starého města pražského a po další tři roky působil jako sekretář ve službách rožmberského šlechtice Petra Voka. Při této práci získal základní měřické znalosti díky tvorbě mapy zábřežského panství. Po smrti Petra Voka se přestěhoval zpět do Prahy a v roce 1615 získal od císaře Matyáše erb s přídomkem z Ehrenfeldu.

V roce 1619 vydal svou mapu Čech pod názvem *Nový a přesný popis Království českého (Regni Bohemiae nova et exacta descriptio)* v měřítku cca 1 : 504 000 psanou česky. Aretin pravděpodobně nebyl autorem této mapy, pouze jejím vydavatelem. Skutečný původce není znám. Zajímavostí je především to, že bylo území poprvé rozděleno na administrativní celky. Toto kartografické dílo se dočkalo mnoha vydání v nizozemských a anglických atlasech a používalo se též jako vojenská mapa během třicetileté války.

V roce 1620 se Aretin aktivně zúčastnil stavovského povstání, po jehož porážce a po bělohorských persekucích byl nucen odejít do exilu. Domovem se mu od roku 1627 až do jeho smrti 1640 stala saská Pirna.

2.1.4 Johann Georg Mauritius Vogt (1669 – 1730)

Johann Georg Mauritius Vogt (Jan Jiří Mořic Vogt) byl filosofem, spisovatelem, řeholníkem cisterciáckého řádu, knězem, skladatelem, zeměměřičem a kartografem. Narodil se 30. června 1669 v Königshofenu v Německu. Studoval filozofii a teologii na pražské univerzitě a na plasské katedře bohosloví. Aktivně se zabýval geografii Čech a zeměměřičtím – měřické znalosti získal od svého otce, zeměměřiče ve službách plasského kláštera. Zemřel 17.8.1730 v Mariánské Týnici.

Do literatury vstoupil v roce 1712 vydáním spisu o Čechách pod názvem *Historický a geografický popis současného Království Českého (Das jetzt lebende Königreich Böhmen in seiner historisch- und geographischen Beschreibung)*. Spis vyšel ve Frankfurtu nad Mohanem a Lipsku zásluhou vydavatele Jana Ziegera. Kniha obsahuje zeměpisný a kulturní přehled českých zemí. První polovinu tvoří předmluva, rozdělení země na kraje, stručný popis krajů a podrobný popis vybraných panství. Druhou polovinu pak popis 300 českých sídel a klášterů včetně poznámek o poloze, zajímavostech a významu. K této knížce byla přiložena i mapa s názvem *Nova totius regni Boemiae tabula* v měřítku cca 1 : 396 800.

Tato mapa však jako kartografické dílo velmi záhy ustoupila do pozadí před podrobnější mapou Müllerovou.

2.1.5 Johann Christoph Müller (1673 – 1721)

Johann Christoph Müller (Jan Kryštof) byl rakouským vojenským inženýrem. Narodil se roku 1673 ve Wöhrdu u Norimberka. Studoval matematiku, kreslení a astronomii u mědirytce a iluminátora Georga Christopha Eimmarta. Po studiích získal místo ve Vídni u císařského plukovníka Luigiho Ferdinanda Marsiglia, který pracoval na velkém geografickém a hydrografickém díle o Dunaji. Müller mu určoval polohy uherských měst. Dalším jejich společným počinem bylo vytvoření podrobné mapy Uher. Ještě před jejím vydáním zažádal Müller o možnost zmapovat i další rakouské země a následně vytvořit velký *Atlas Austriacus*.

Oficiální povolení pro mapování Čech získal v roce 1712. Zeměměřické práce byly financovány z výběrů silničního mýta. Práce v terénu byly ukončeny roku 1717. Müller se prvního vydání své mapy nedožil, to proběhlo až v roce 1722. Úplný titul kartografického díla zní *Regni Bohemiae in duodecim Circulos divisae cum Comitatu Glacensi et Districtu Egerano conspectus generalis funus sectiones XXV*. Jedná se o největší historickou mapu českého území vytvořenou jednotlivcem. Tvoří ji soubor 25 mapových listů v měřítku cca 1 : 132 000 (psaných německy, latinsky i česky) a jedné přehledné mapy celého území v měřítku cca 1 : 649 180 (psané německy a latinsky).

2.2 Historický vývoj českého a německého pravopisu

V této kapitole je stručně zaznamenán historický vývoj pravopisu relevantních jazyků. Záměrně zde není brán zřetel na pravidla psaní interpunkce, jelikož tato problematika nesouvisí s tématem diplomové práce.

2.2.1 Český jazyk

Čeština se vyvinula ze západních nářečí praslovanštiny na konci 10. století. Patří do skupiny (západo)slovanských, resp. indoevropských jazyků. Čeština je ohebný jazyk, vyznačující se komplikovaným systémem skloňování a časování. K písemným záznamům používá latinku, obohacenou o znaky s diakritickými znaménky. Pro výslovnost je charakteristický pevný přízvuk a specifická souhláska ř. V současné české abecedě je 42 písmen.

Současná česká abeceda

Velké:	A	Á	B	C	Č	D	Ď	E	É	Ě	F	G	H	CH
Malé:	a	á	b	c	č	d	ď	e	é	ě	f	g	h	ch
Velké:	I	Í	J	K	L	M	N	Ň	O	Ó	P	Q	R	Ř
Malé:	i	í	j	k	l	m	n	ň	o	ó	p	q	r	ř
Velké:	S	Š	T	Ť	U	Ú	Ů	V	W	X	Y	Ý	Z	Ž
Malé:	s	š	t	ť	u	ú	ů	v	w	x	y	ý	z	ž

2.2.1.1 Historický vývoj českého pravopisu

2.2.1.1.1 Pračeština

Nejstarší vývojové stadium češtiny jako samostatného jazyka se datuje ke konci 10. století. Z tohoto období neexistují písemné doklady, protože funkci spisovného jazyka tehdy zastávala latina.

2.2.1.1.2 Raná stará čeština

Teprve od poloviny 12. století se objevují první české písemné památky – glosy² a přípisky. Texty byly nejprve psány tzv. **primitivním** pravopisem, který používal písmena latinské abecedy bez úprav pro zápis hlásek, které latina nezná. Tím vznikla v mnoha případech nejednoznačnost. Například písmeno *c* označovalo písmena *k*, *c* i *č*. Během 13. století se začíná pomalu objevovat pravopis spřežkový, kdy se k zachycení českých hlásek používá kombinace písmen (spřežek), např. *rz* pro *ř*.

2.2.1.1.3 Čeština 14. století

Od 14. století začíná čeština pronikat i do úředních listin. V písmu se uplatňuje spřežkový pravopis: *ch = ch*, *cz = c*, *g = j*, *rz = ř*, *ss = š*, *w = v*, *ie = ě* apod. Písmena *i* a *y* jsou zaměnitelná. Souhláska *v* se původně vyslovovala bilabiálně³, ve 14. století se v některých případech artikulace přizpůsobila neznělému *f*. V Čechách vzniklo tzv. protetické (náhradní) *v-* na začátku slov začínajících *o-* (Ostrov ↔ **W**ostrow).

2.2.1.1.4 Čeština doby husitské

V období 15. století od počátku kazatelské činnosti Jana Husa do doby nástupu českého humanismu se rozšiřuje počet uživatelů spisovného českého jazyka. Čeština již plně pronikla i do administrativní oblasti. Na začátku století se ve spise *De ortographia Bohemica*, jehož autorství je připisováno Janu Husovi, objevuje návrh na změnu pravopisu na tzv. **diakritický**⁴ pravopis. Pro záznam měkkých souhlásek byly spřežky nahrazeny tečkou nad písmenem. Délka samohlásek se začala označovat čárkou. Zachována byla spřežka *ch* a písmeno *w*. Došlo též k diftongizaci⁵ *ú* → *ou* (psáno *au*). Dvojhláska *uo* se zapisovala jako *o* ve formě kroužku nad písmenem *u*, z čehož vzniklo písmeno *ů*. (Dvůr Králové ↔ **Dwuor**). Po změně

² Glosa = česky psaná poznámka nebo vysvětlivka k cizojazyčnému textu

³ Bilabiála = obouretná souhláska, bilabiálně = obouretně

⁴ Diakritický = rozlišovací

⁵ Diftong = dvojhláska

výslovnosti se kroužek začal považovat za diakritické znaménko označující délku. Zaměnitelnost *i* a *y* byla zrušena.

Návrh byl dílem jediného člověka, proto se tento systém ujímal jen velmi pozvolna a užíval se souběžně s pravopisem spřežkovým, což dokládá i pravopis na Klaudyánově a Aretinově mapě. Ten je vesměs ještě spřežkový, ačkoliv mapy vznikly o sto, resp. dvě stě padesát let později.

2.2.1.1.5 Čeština humanistická

Pravopis českého jazyka v humanistickém období (16. až 17. století) stále nebyl jednotný. Převládaly spřežky v různých podobách. Po vynálezu knihtisku se v tištěných dílech ustálil jednotný tzv. **bratrský** pravopis (podle listů vydávaných Jednotou bratrskou), který byl převážně diakritický se zachováním několika spřežek. Původní tečka nad měkkými hláskami byla změněna v háček: *č*, *d'*, *ň*, *ř*, *ť*, *ž*. Písmeno *š* se psalo většinou jen na konci slova, uprostřed pak spřežkou *ff*. Písmeno *ě* se začalo používat dnešním způsobem. Délka vokálů se označovala čárkou, kromě již zmíněného *ů*. Vyslovované [j] se zapisovalo jako *g* nebo *y*. Uchovalo se psaní dvojitého *w*, jednoduché *v* označovalo *u* na začátku slova. Dvojhláska [ou] se zapisovala *au*. Po *c*, *s* a *z* se vždy psalo tvrdé *y*.

2.2.1.1.6 Čeština barokní

Období poloviny 17. století do druhé třetiny 18. století bylo poznamenáno konfiskacemi a vynucenou emigrací české nekatolické inteligence po bitvě na Bílé hoře. Od konce 17. století docházelo k omezování spisovného jazyka. V úředním styku byla čeština rovnoprávná s němčinou. Změny hláskosloví a tvarosloví spisovné češtiny byly víceméně završeny již v předchozím období. Dokončuje se však vývoj obecné češtiny. I ve spisovném jazyce je zřejmá velká rozkolísanost v délce samohlásek. V důsledku izolovanosti docházelo na venkově k velké diferenciaci nářečí, zejména na Moravě a ve Slezsku. Ve městech, kde docházelo k intenzivnějšímu styku s němčinou, pronikaly do češtiny četné germanizmy.

2.2.1.1.7 Čeština obrozenecká

Koncem 18. století se pokoušel císař Josef II. o zavedení němčiny jako jednotného státního jazyka, ovšem tyto snahy se ukázaly jako nereálné. Jeho Patent o zrušení nevolnictví z roku 1781 umožnil pohyb venkovského obyvatelstva do měst. To usnadnilo realizaci myšlenek na obnovu českého jazyka. Všeobecně byla přijímána gramatika Josefa Dobrovského, která vyšla roku 1809. Objevují se též snahy o očištění češtiny od germanizmů.

K obnově české slovní zásoby také významně přispěl Josef Jungmann vydáním pětidílného *Slovníku česko-německého* (1835). Důležitým mezníkem je rok 1843, kdy Pavel Josef Šafařík zavádí tzv. opravu skladnou. Pravopis se postupně zbavoval přežitků bratrského pravopisu. Místo fraktury byla v tisku zavedena antikva, což vedlo k nahrazení spřežky *ff* písmenem *š*. Od roku 1849 je *w* nahrazeno *v* a místo *au* se začalo psát *ou*. Pravopis se tak velmi přiblížil dnešní podobě.

2.2.1.1.8 Čeština moderní

Od konce 19. století již nebyla spisovná čeština záležitostí úzké vrstvy inteligence. Rozvíjí se publicistika a umělecká tvorba se snaží přiblížit živému jazyku. V roce 1902 vydal Jan Gebauer první *Pravidla českého pravopisu*. Během 20. století do spisovného jazyka pronikly prvky mluvené, především obecné češtiny.

2.2.2 Německý jazyk

Němčina je (západo)germánský jazyk. Píše se latinkou a spřežkovým pravopisem. Zvláštností je psaní velkých počátečních písmen u podstatných jmen. Poslední reforma pravopisu proběhla v roce 1996. S výjimkou *ä, ö, ü* nepoužívá diakritická znaménka. Psaní ostrého *s* (β) následuje pouze při psaní malými písmeny. Při psaní kapitálkami je nahrazeno *SS*. Současná německá abeceda má 30 písmen

Současná německá abeceda:

Velké:	A	Ä	B	C	D	E	F	G	H	I
Malé:	a	ä	b	c	d	e	f	g	h	i
Velké:	J	K	L	M	N	O	Ö	P	Q	R
Malé:	j	k	l	m	n	o	ö	p	q	r
Velké:	S	SS	T	U	Ü	V	W	X	Y	Z
Malé:	s	ß	t	u	ü	v	w	x	y	z

Tab. 1. Zajímavosti německé výslovnosti

Pravopis NJ	Výslovnost ČJ
<i>äu</i> nebo <i>eu</i>	[oj]
<i>ch</i>	po <i>a, o</i> a <i>u</i> se čte přibližně jako české <i>ch</i> , ale v jiných případech se výslovnost více podobá českému <i>k</i>
<i>ei</i>	[aj]
<i>sch</i>	[š]
<i>sp</i>	[šp] (výslovnost se může lišit podle regionu)
<i>ss</i>	[s]
<i>st</i>	[št] (výslovnost se může lišit podle regionu)
<i>zsch</i>	[č]
<i>s</i>	[z]

2.2.2.1 Historický vývoj německého pravopisu

První doklady německého jazyka pocházejí už z 8. století. Latinská abeceda sloužila jako základ pro písmo, přičemž vzniklo mnoho nesrovnalostí. Některá důležitá písmena v latině úplně chybí (hlavně ta s přehláskou) a naopak jiná písmena jsou pro němčinu nadbytečná (např. *k*, *c* a *q*).

Ačkoliv se pravopis německého jazyka vyvíjel po celou dobu od vzniku prvních písemných památek (12. století), nelze dohledat žádná jeho pravidla až do 19. století. Vzhledem k nejednotnosti německy mluvících zemí se vyvinulo několik možných způsobů zápisů téhož. Situace byla tak extrémní, že každý učitel vykládal pravidla podle svého třeba i v rámci jediné školy.

Pět let po sjednocení Německa (1871) se konala 1. ortografická konference v Berlíně, která ustanovovala mnoho pravopisných pravidel a psaní jednotlivých slov. Tato reforma však nevešla v platnost kvůli četným protestům a konzervativnímu postoji kancléře Otto von Bismarcka.

V roce 1880 vydal Konrad Duden svůj *Úplný ortografický slovník německého jazyka* (*Vollständiges Orthographisches Wörterbuch der deutschen Sprache*).

V roce 1901 se konala 2. ortografická konference, jejímž výsledkem byla závaznost německého pravopisu vycházejícího právě z Dudenova slovníku. Například bylo zrušeno *th* a nahrazeno písmenem *t* ve slovech domácího původu (*zu thun*, nyní *zu tun* (dělat), *Heimath*, nyní *Heimat* (vlast), *Athem*, nyní *Atem* (dech)). Též bylo zrušeno zdvojování souhlásek v cizích slovech tam, kde to nemá význam pro výslovnost: *Literatur* místo *Litteratur*, místy zrušeno psaní *c* v cizích slovech, zavedeno psaní *-ieren* (původně *-iren*) v koncovce sloves cizího původu. Dále bylo zrušeno dlouhé *s* (*f*) a odstraněno *ß* v koncovce *-nis*.

Rakousko a Švýcarsko přijalo stejná pravidla pravopisu jako Německo.

Ve dvacátém století je z hlediska pravopisu nejvýznamnější rok 1996, od něhož se datuje současný německý pravopis. V tomto předpisu bylo především výrazně omezeno psaní ostrého *s* (*ß*).

3. KAPITOLA

Následující text je věnován slovnímu popisu a zhodnocení ztvárnění titulů jednotlivých map, tiráží, legend a měřítek. Navíc se snaží postihnout vše, co mapa obsahuje: od znázornění vodstva, horstva a sídel přes výčet zobrazení až po určení písma, které bylo na mapách použito.

3.1 Popis map jednotlivých autorů

3.1.1 Klaudyánova mapa

V roce 1518 byla vydána první mapa Čech mistrem Mikulášem Klaudyánem. Předlohou mu byla pravděpodobně starší mapa střední Evropy od Erharda Etzlauba. Tyto mapy sloužily poutníkům na cestě do Říma, proto mají z praktických důvodů jižní orientaci. Navíc byl tehdy kompas spojen s malými slunečními hodinami, takže když si uživatel zorientoval mapu, stál na jejím severním okraji a nemohl si stínit.

Mapa nemá žádný název. Autor se zde zvětšil podpisem Mikulass Klaudian a iniciálami latinské podoby svého jména N. C. (Nicolaus Claudianus) v levém horním rohu mapové části. Iniciály V. K. jsou pravděpodobně zrcadlově vyrytá písmena A. K. patřící dřevorytci Ondřeji Košickému (Andreas Kaschauer).

Celý podlouhlý list o rozměrech 126 × 64 cm lze rozdělit na 5 částí:

1. Zcela nahoře uprostřed se nachází **vyobrazení krále Ludvíka Jagellonského** na trůně (vládl 1516 – 1526) a okolo něho je znázorněno **8 erbů** zemí, kterým vládl (Čechy, Morava, Slezsko, Lužice a Uhersko) a těch, na něž si dělal panovnické nároky (Chorvatsko, Dalmácie a Lucembursko).
2. **Alegorie spravedlnosti** v horní části mapy je vyobrazena jako váhy, okolo nichž jsou rozmístěna následující hesla: „povýšenost, zuřivost, milosrdenství a rovnost“. Pod vahami je ve staročeštině velmi zdobeně vypsáno sedm druhů spravedlnosti („panovnická, rytířská, mocná, právní, sdílná a rozdělující“). Kolem alegorie se nachází mravoučné výroky z písma, přísloví a poučky doplněné **čtrnácti ilustracemi** (tzv. zrcadly mravů). Texty například varují před braním úplatků, sedmi hříchy a vyzývají ke spravedlnosti, skromnosti, opatrnosti, šetrnosti, vzdělání apod.
3. Střední část je věnována znakům měst (Staré město pražské, Kutná Hora, Žatec) a erbům významných českých rodů včetně nejvyšších zemských hodnostářů a členů Zemského i Komorního soudu. Po stranách jsou **jména rytířů** a nižších šlechticů, kteří také zasedali u soudu. Též se zde nacházejí dvě zrcadla mravů s texty, Klaudyánův podpis a letopočet: *Letha Božieho Tisytziho Pietisteho Sedmnatzteho*.

4. Nad vlastním mapovým listem je umístěna **alegorie na dobové poměry v Čechách**. Vlevo je obrázek zapřaženého a zároveň brzděného vozu. V něm se hádají cestující (věřící, kteří se chtějí dostat do nebe). Kočí (zástupci církví) jedou každý opačným směrem. Jedná se tedy o zobrazení boje církví o věřící. Obrázek vpravo – kupecký vůz ohrožovaný loupežníky - upozorňuje na vysokou kriminalitu a bezpečnostní poměry na cestách v době vlády Jagellonců.
5. Ve spodní třetině je umístěn samotný mapový list o rozměrech 45 × 55 cm. Měřítko se pohybuje v rozmezí 1 : 637 000 až 1 : 685 000. Uváděné názvy jsou v češtině. Na mapě zcela chybí **legenda a měřítko**.

Výškopis a horopis je znázorněn opakovanou značkou listnatého porostu, která obklopuje téměř celou kresbu. Jediným horopisným názvem na mapě jsou Krkonoše (*Krkonoss*).

Vodní toky jsou vyznačeny plynulou modrou čarou s černým popisem, který je uváděn u následujících toků: Labe, Vltava, Ohře, Jizera, Orlice a Sázava. Ke každému názvu je připojen přívlastek *rzeka*. Bez popisu jsou ještě zakresleny Berounka, Lužnice a Otava.

Při zobrazování **komunikací** se Klaudyán inspiroval v Etzlaubových mapách. Obchodní stezky jsou vyznačeny řadami teček – milníků po 9,5 km – propojenými hnědou plnou čarou.

Mapa obsahuje zakres 280 **sídel** s názvy. Klaudyán byl prvním na světě, kdo rozlišil města podle náboženského vyznání. Ačkoliv legenda zcela chybí, lze podle značek identifikovat města královská (koruna), panská (hlava koně), katolická (zkřížené klíče) a kališnická (kalich). Značka půloblouku znázorňuje sídlo bez náboženského rozlišení. Jednotlivé značky jsou kombinovatelné. Obr.1. uvádí příklady těchto značek. Teplice jsou podle symbolů panské a kališnické město, Plzeň je katolické a královské město a Semily jsou bez náboženského rozlišení.

Obr.1. Ukázka značek z Klaudyánovy mapy

Symbol pro hrad, zámek a tvrz je znázorněn na Obr.2. Zpravidla byl název psán vodorovně zleva doprava. Při nedostatku místa i kolmo ve směru svislém zezdola nahoru (na mapě od severu k jihu) viz Obr.2.

Obr.2. Chyšě – hrad (dnes zámek) se svisle psaným názvem

Do současné doby se zachoval pouze jediný původní výtisk Klaudyánovy mapy, který je uložen ve Státním oblastním archivu v Litoměřicích. Druhé vydání mapy vytvořil basilejský kartograf Sebastian Münster v roce 1545. Zachovaly se i kopie z počátku 19. století, které vytvořil František Jakub Jindřich Kreibich. Mapu převzal také italský rytec Zalteri, který ji převedl na mědirytinu a změnil její orientaci na severní. Dopustil se však mnoha chyb – například si přimyslel dvě města ve východních Čechách – Gradec a Traloue.

3.1.2 Crigingerova mapa

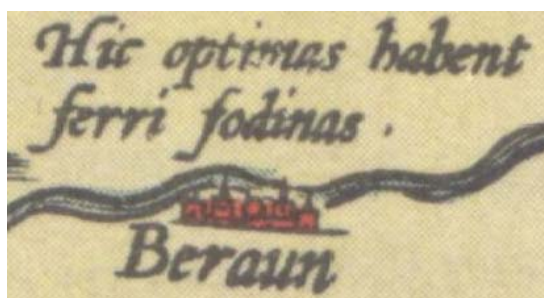
V roce 1568 byla vydána mapa Čech vyhotovená Johannesem Crigingerem. V kapitole 2.1.2 byl již naznačen osud původní oválné mapy. Kopie z pozdějších dob jsou velmi poznamenány nepřesným opisem a překladem na úkor kvality originálního Crigingerova díla. Zajímavostí je, že mapu Criginger vytvořil doma, bez jakéhokoliv předchozího cestování.

Titul mapy zní *Regni Bohemiae Descriptio (Obraz Království Českého)*. V pravém dolním rohu se nachází kartuš⁶ s latinským textem a **grafickým měřítkem** v (německých) mílích. Kolem celé kresby je souřadnicový rám s rozlišením 1' a latinské popisky světových stran (*septentrio* = S, *meridies* = J, *oriens* = V, *occidens* = Z).

Názvy mapových objektů jsou uváděny většinou v němčině. Vzhledem k množství nepřesností se však jazyk nedá jednoznačně identifikovat.

Sídla jsou na mapě vyznačena kroužkem s tečkou uprostřed a vyobrazením siluety města. Navíc jsou vybarvena červeně. V některých případech kolorování chybí. Ačkoliv se v [15] *Staré mapy Čech – vybrané aspekty kartografického jazyka* uvádí, že na původní Crigingerově mapě byla sídla rozlišena do několika kategorií, při opisu tato diferenciacie zmizela. Zachovalo se pouze zobrazení obrysů na kopcích, které podle [15] znázorňuje hrad, zámek nebo tvrz.

Některá sídla obsahují latinskou poznámku o těžbě. Například u Berouna je upozornění na železné doly. Viz Obr. 3.

Obr.3. Beroun s poznámkou o těžbě železa

Zobrazení **komunikací** zcela chybí.

⁶ Kartuš = ozdobné orámování nápisu, znaku

Criginger už na své mapě odlišil značku pro les a pohoří. **Hory** vyznačil kopečkovou metodou se západním ozářením. **Lesy** značí zelené shluky listnatých a jehličnatých stromů. Kromě popisku *Paßauer Wald* se na mapě vyskytuje ještě jedno jméno pohoří, a to romantické označení pro Krkonoše: *Teuffels grund* neboli *Ďáblův pozemek*.

Vodní toky jsou znázorněny modrou linií šířkově rozlišenou podle síly a významu toku. Na mapě lze nalézt významné řeky jako Labe (název německy i latinsky), Vltava, Jizera, Sázava, Ohře, Mže a Orlice. Jméno *Watta* má pravděpodobně označovat řeku Berounku. Jediná vodní plocha je vyznačena u města Blatná v jižních Čechách. Jedná se o jednolitý útvar, který patrně zahrnuje rybníkářskou oblast u Tchořovic (Nový rybník, Hořejší rybník, Dolejší rybník, Starý rybník, Radov, Výtahov, Smyslov, Velký Pálenec, Hadí rybník a další).

Jak už bylo několikrát zmiňováno výše, Crigingerova mapa velmi utrpěla při pořizování kopie. Chybí část území na severu Čech, mnoho názvů je chybně opsaných nebo přeložených a zaniklo i rozlišení sídel. Nakolik se však kopie odchýlila od originálu nelze říci, protože původní mapa nebyla při psaní této diplomové práce k dispozici.

3.1.3 Aretinova mapa

Původní Aretinova mapa vznikla pravděpodobně na základě měření v terénu a byla vydána roku 1619. V následujících letech se dočkala několika přepracování, mimo jiné i pro vojenské účely. V roce 1665 byla vydána s úpravami Daniela Vusína. Ta je důležitá proto, že byla použita při psaní této práce. Daniel Vusín nevytvořil nové tiskařské desky, ale přeryl desky původní. Nahradil kartuš nápisem, že „mapu lze obdržet u novoměstského měšťana Daniela Vusína, který k slávě a užitku vlasti toto dílo obnovil a vyryl v roce 1665“. Navíc dodal mapě úřední ráz přikreslením meče a žezla ke kresbě císařského orla a doplnil popisky ke krajům.

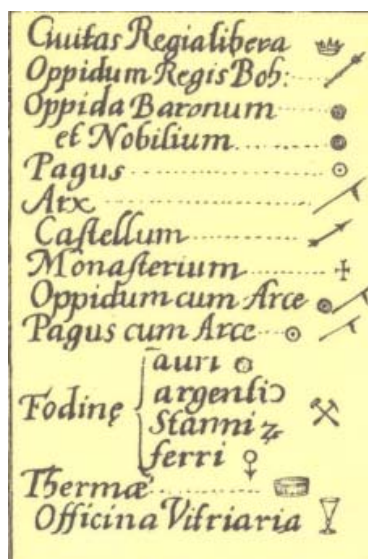
Název mapy zní *Regni Bohemiae nova et exacta descriptio (Nové a přesné zobrazení Království českého)*. Textová část je v latině (legenda, kartuš, popisky krajů, světové strany), názvy měst však v češtině. Pouze označení krajů je na mapě v obou jazycích.

Rozměr mapy je 77 × 57 cm. Původní rytinu provedl Paulus Bayard. **Měřítko** je cca 1 : 504 000. Mapa obsahuje grafické měřítko v českých mílích (šířka rámu 42 mil, výška 35 mil). Souřadnicový rám má rozlišení $\frac{1}{8}$ české míle. Na levém okraji bylo navíc vytištěno měřítko, které po nalepení na dřevěný lineál mělo sloužit k odečítání souřadnic. **Orientace** mapy je severní. Kromě označení světových stran se o tom lze přesvědčit z obrázku kompasu s andělíčkem v oblasti Šumavy.

Mapa obsahuje vedle již zmíněného obrázku kompasu také **vyobrazení** císařské dvouhlavé orlice v levém horním rohu a českého lva v rohu pravém. Po stranách jsou umístěny postavy v dobových krojích z různých společenských vrstev (baron, známá osoba, kupec, občan, lid a sedlák). Vlevo je šest postav mužských, vpravo ženských.

Teprve Aretinova mapa jako první obsahovala **legendu**. Ta se nachází v levém dolním rohu a je na ní znázorněno 16 smluvených značek: svobodná královská města, královská městečka, šlechtická městečka, hrady, městečka s hradem, vesnice s hradem, tvrze, kláštery, doly (zlaté, stříbrné, cínové, železné), lázně, sklárny, naleziště perlorodek a drahých kamenů. Viz Obr. 4.

Jednotlivá **sídla** byla znázorněna kromě smluvené značky také siluetou.

Obr.4. Legenda Aretinovy mapy

Aretin též jako první rozdělil území na patnáct **administrativních celků**. Hranice jsou značeny tenkou, černou, přerušovanou čarou. Názvy jsou v mapě zaneseny buď česky (velká písmena) nebo latinsky (malá písmena). Seznam krajů je možno nalézt v Tab.2. Obsah map.

Komunikace nejsou v mapě zakresleny kromě Zlaté stezky vedoucí z bavorského Freyungu do Prachatic a Nové stezky z Freyungu do Českého Krumlova.

Horopis je celkem přesně zakreslen kopečkovou metodou s ozářením ze západu. Označení jednotlivých pohoří chybí. Pouze u Krkonoš je nápis *Krkonosse*. Navíc je připojena poznámka v latině: „Obří hory, v nichž ďábel zvaný Rýbrcoul ukazuje nadpřirozenou moc“.

Vyznačení říční sítě není příliš přesné. Chybné je především spojení Ohře přes Krušné hory se saskými řekami. Popsány jsou všechny větší významné řeky. Název Labe je uváděn pouze latinsky. **Vodní toky** jsou znázorněny černou linií a rozlišeny podle síly a významu toku. Mapa obsahuje též znázornění několika vodních ploch, kde stejně jako u Crigingera dochází ke slučování několika rybníků v jeden celek.

Aretinova mapa je jedinečná hned z několika důvodů. Jak už bylo uvedeno výše, poprvé se zde objevily vysvětlivky k jednotlivým značkám na mapě a navíc bylo území rozděleno na několik administrativních celků. Velký význam z historického hlediska mají též vyobrazení dobových kostýmů.

3.1.4 Vogtova mapa

Vogtova mapa byla vydána v roce 1712 jako příloha k německy psané brožuře o Království českém a zaznamenává 3110 lokalit od hrazených měst až po pojmenované mlýny. Mapa se vyznačuje poměrně vysokou přesností a hustotou znázorněné silniční a vodní sítě. Druhé vydání bylo dokonce doplněno o poliometrii – tabulku cestovních vzdáleností mezi devadesáti českými městy.

Latinský **název** mapy zní *Nova Totius Regni Boemiae Tabula* (*Nový obraz celého Království českého*). Názvy v mapě jsou psány německy.

Rozměr mapového listu je 85,5 × 65,5 cm a **měřítko** cca 1 : 396 000. Zeměpisná síť je vyznačena na rámu po 2' délkových i šířkových. **Orientace** je severní.

Mapa je **vyzdobena** v levém horním rohu českým dvouocasým lvem, v pravém horním rohu se nachází legenda. V pravém dolním rohu je potom umístěn v obraze kamenného kvádru nadpis a tiráž se jménem vydavatele (*Ioann Zieger* = Jan Zieger), autora (*Mauritius Vogt* = Mořic Vogt) a rytce (*Ioann Leon. Blanck* = Jan Leopard Blanck). Okolo kamene je vyobrazena alegorie polní úrody, ovoce a vinic. V levém dolním rohu se nachází personifikace českých řek. Základ tvoří hora s nápisem *Riesengebirg* (Krkonoše), na jejíž vrchol lezou tři čerti. Pod horou sedí stařec vylévající nádobu s nápisem *Albis* (Labe). Zleva se vlévají do Labe jeho pravé přítoky *Cydlina* (Cidlina), *Mulina*, *Isara* (Jizera) a *Badebach* (Jílovský potok). Zprava pak *Aquila* (Orlice) a *Moldava* (Vltava). Do Vltavy se ještě vlévají *Ottava* (Otava), *Berauna* (Berounka) a *Zazawa* (Sázava). Muž opírající se o kámen s nápisem *Fichtelberg* (pohoří Smrčiny) vylévá tři amfory s názvy *Egra* (Ohře), *Naab*, *Maln* a *Saal*. Viz Obr.5.

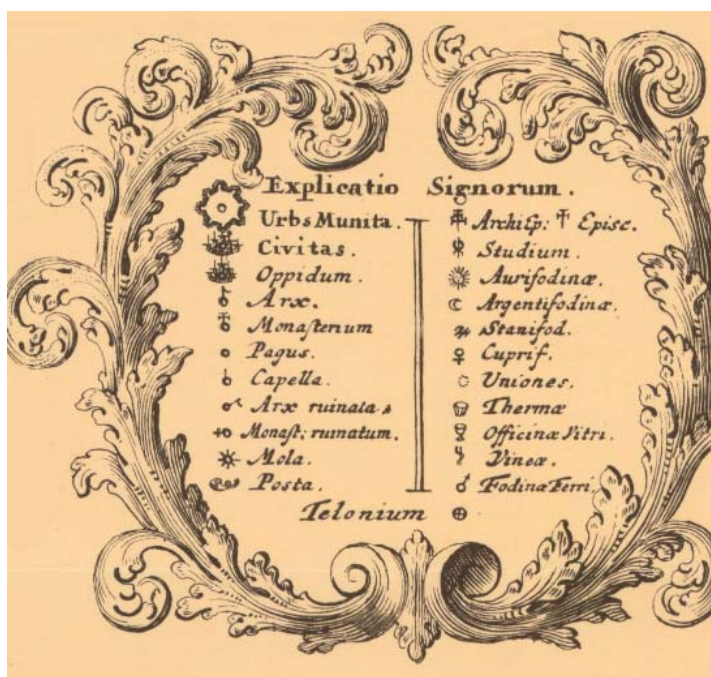

Obr.5. Personifikace řek na Vogtově mapě

Legenda je umístěna v pravém horním rohu jako kartuš (Obr.6.). Značkový klíč sestává ze 24 smluvených značek pro:

Hrazené město	Zřícenina kláštera	Stříbrný důl
Ostatní města	Mlýn	Cínový důl
Městečko	Poštovní stanice	Měděný důl
Hrad nebo tvrz	Celní stanice	Železná huť
Klášter	Sídlo arcibiskupství	Naleziště perlorodek
Vesnice	Sídlo biskupství	Termální pramen
Kaple nebo kostel	Latinská škola	Sklárna
Zřícenina hradu	Zlatý důl	Vinice

Obr.6. Legenda Vogtovy mapy

Zleva vedle legendy se nachází tři **grafická měřítka** v německých, českých a galských mílích.

Poloha **sídel** je na mapě vyznačena kroužkem s obrázkovým znakem podle typu.

Administrativně rozdělil Vogt území na 17 **celků**. K patnácti Aretinovým krajům přidal ještě Chebský a Pražský (viz Tab.2. Obsah map). Ohraničení jednotlivých krajů je vyznačeno tečkovanou čarou.

Komunikace jsou na mapě znázorněny dvojitou linií a jejich poloha je poměrně přesná.

Naopak **horopis** je značně nepřesný. Vyniká především nesouvislost českého horstva. Pro znázornění pohoří byla použita kopečková metoda s ozářením ze západu. Označení jednotlivých horských celků však na mapě neschází na rozdíl od map Vogtových předchůdců. Název Krkonoše je pojmenován latinsky i německy s poznámkou, že se jedná o Krakonošův revír (*Des Ribizals Revier*).

Pro **lesní porost** byla zvolena značka stromu bez rozlišení jehličnatosti či listnatosti. Velká vzdálenost jednotlivých stromů na mapě však nebudí dojem souvislého zalesnění. Na mapě tak zanikají výrazné přírodní útvary charakteristické pro zobrazované území.

Vodní síť je na mapě znázorněna velmi podrobně a relativně přesně. O tom svědčí například pražský meandr na Vltavě, který se na předchozích mapách neobjevuje. Vodní toky jsou vyznačeny černou perokresbou. Šířka se liší podle významu a síly toku. Výrazně jsou zakresleny v mapě i vodní plochy, jejichž velikost byla několikanásobně zveličena.

Mapa se dočkala i dalších vydání, ale do velkých atlasů nebyla zařazena. Vogtovo dílo bylo zastíněno obsáhlým a dlouho připravovaným dílem Müllerovým. Přesto má však tato mapa z historického hlediska velkou cenu. Badatelům mimo jiné slouží pro studium a zkoumání hydrologické situace počátku 18. století.

3.1.5 Müllerova mapa

Müllerova mapa uzavírá skupinu nejstarších map, které vyšly pod jménem jednotlivce. Měřické práce byly zahájeny v roce 1712 (rok vydání Vogtovy mapy) a ukončeny 1717. Předloha pro vykrytí vlastní mapy Čech byla připravena v roce 1720 a předána Zemským stavům českým. Tímto letopočtem je datována i mědirytina mapy, zhotovená Michaelem Kaufferem v Augsburgu. Výzdobu vyryl Jan Daniel Herz podle předloh českého malíře Václava Vavřince Reinerera. Celé dílo vyšlo až po autorově smrti v roce 1722.

Název mapy je *Mapa Geographica Regni Bohemiae* (Mapa geografie Království českého). Je složena z 25 sekcí (o rozměrech 55,7 × 47,3 cm a v měřítku cca 1 : 132 000) a vyplňuje plochu 282,2 × 240,3 cm. Vedle jednotlivých mapových listů náleží k celému dílu ještě přehledná mapa v **měřítku** cca 1 : 650 000. Veškeré následující informace se budou týkat právě přehledné mapy, protože byla podkladem při psaní této diplomové práce. Podrobnosti o legendě a zobrazení na jednotlivých sekčních listech lze nalézt v [9] .

Přehledná mapa má severní **orientaci**. Rám je opatřen **zeměpisnou sítí** s rozlišením 5' délkových i šířkových. V levém horním rohu se nachází **vyobrazení** dvouocasého českého lva. Vpravo nahoře je potom obraz pražského panoramatu. Vpravo dole je kartuš se jménem autora a popisem mapy: *Regni Bohemiae in duodecim Circulos divisae cum Comitatu Glacensi et Districtu Egerano Conspectus Generalis cujus Sectiones XXV*, což volně přeloženo znamená, že území je rozděleno na 12 krajů a poskytuje celkový pohled na 25 sekcí včetně Chebska a Kladska.

V levém dolním rohu je umístěna **legenda**, která obsahuje grafické měřítko v českých a německých mílích a 12 smluvených značek (podrobná mapa rozlišuje 46 značek). Viz Obr.7.

Město opevněné hradbami	Zřícenina hradu nebo tvrze
Město bez opevnění	Samostatná kaple
Městečko	Poštovní cesta
Klášter	Poštovní stanice
Vesnice	Rybník
Hrad nebo tvrz	Les

Obr.7. Legenda Müllerovy přehledné mapy

Sídla jsou graficky vyznačena v souladu s legendou. Názvy jsou uváděny v němčině.

Území je na mapě členěno do 12 **administrativních celků**, které začaly platit v roce 1714. Hranice jsou značeny tečkovanou čarou. Názvy krajů jsou uváděny latinsky. Oproti Aretinově rozdělení přibyl Berounský kraj. Naopak Loketský, Podbrdský, Slánský a Vltavský zmizely. Loket nyní spadá pod Žatecký kraj a Slaný pod Rakovnický. Podbrdský a Vltavský kraj se spojily v Berounský (viz Tab.2. Obsah map).

Nejdůležitější **komunikace** jsou na mapě znázorněny dvojitou čarou jako poštovní stezka.

Horopis je značen kopečkovou metodou se západním ozářením. Lesní porost je znázorněn vytečkovaním ploch. Tyto dvě metody dohromady usnadňují orientaci v mapě a pohoří jako Krkonoše, Krušné hory a Šumava jsou tak snadno rozpoznatelné. Názvy jednotlivých horských celků (kromě Krkonoš) však na přehledné mapě scházejí.

Říční síť je poměrně hustě a přesně zakreslena. Nechybí ani znázornění větších vodních ploch (opět bez pojmenování). Vodní toky jsou značeny černou tenkou perokresbou. Tloušťka čáry rozlišuje řeky podle síly a významu.

Müllerova mapa je nejobsáhlejší kartografické dílo, protože je na ní zachyceno přes 12 000 míst. Stala se podkladem pro různá vědecká bádání a byla předlohou pro celou řadu map, které vznikaly v následujících téměř sto letech v Čechách i v zahraničí. V druhé polovině šedesátých let 18. století sloužila jako podklad pro vojenské mapování iniciované Josefem II.

3.1.6 Tabulka: Obsah map

Tab. 2. Obsah map prezentuje všechny poznatky popsané v kapitole 3.1.

Tab. 2. Obsah map

Téma		Klaudyán	Criginger	Aretin	Vogt	Müller
Název		-	Regni Bohemiae Dscriptio	Regni Bohemiae Nova Etexacta Descriptio	Nova Totius Regni Boemiae Tabula	Mapa Gographico Regni Bohemiae
Jazyk	(staro)český	√	-	√	-	-
	německý	-	√	√	√	√
	latinský	-	√	√	√	√
rok vydání		1518	(1. vyd. 1568) 1570	(1. vyd. 1619) 1665	1712	1722
Autor Originálu		Mikuláš Klaudyán	Johannes Criginger	Pavel Aretin z Ehrenfeldu	Johann Georg Mauritius Vogt	Johann Christoph Müller
Autor kopie		-	Ortelius	Daniel Vusín	-	-
Měřítko mapy		1:637 000	1:683 500	1:504 000	1:396 000	1:650 000
Grafické měřítko		-	míle (něm.)	česká míle	míle německá, česká a galská	česká a německá míle
Textové pole popř. kartuš		-	mj. s popisem a grafickým měřítkem	mj. se jménem měřítce Daniela Vusína a rokem vydání	mj. s názvem mapy a jménem nakladatele Johanna Ziegera	název, popis, jméno autora
Orientace		jižní	severní	severní	severní	severní
Označení světových stran		-	Septen trio Occidens, Oriens Meridies	Septen trio Occidens, Oriens Meridies	Septen trio Occidens, Oriens Meridies	-
Jednotka zeměpisné sítě na rámu		-	1'	osmina české míle	2'	5'
Styl písma		Gotické písmo	Cancellareca romana	Renesanční antikva a italika (s prvky Vicentinovské italiky)	Renesanční antikva a italika	Renesanční antikva a italika
Seznam vyobrazení		Postava krále Ludvíka Jagellonského, 3 alegorie (1. spravedlnost, 2.-3. poměry v Čechách), 16 ilustrací, 45 erbů	Kromě dvou ozdobných textových rámu neobsahuje mapa žádnou samostatnou kresbu.	Český lev, císařský orel, andělíček s kompasem, andělíček s kružítkem, po stranách 6 mužských postav vlevo a 6 ženských vpravo, uspořádaných dle společenského postavení + popisek	Český dvouocasý lev, personifikace 15 řek v pozadí s Krkonošemi, na jejichž vrchol se sápo 3 čerti, alegorie plní úrody, vinic a ovoce	Český dvouocasý lev v oválném rámu s korunou, pražské panorama

Téma		Klaudyán	Criginger	Aretin	Vogt	Müller
LEGENDA						
Sídla	svobodné královské sídlo	-	-	√	-	-
	město českého krále	-	-	√	-	-
	panské město	-	-	√	√	√
	město	-	-	√	√	√
	opevněné město	-	-	√	√	√
	vesnice	-	-	√	√	√
	opevněná vesnice	-	-	√	-	-
Stavba	tvrz	-	-	√	√	√
	hrad nebo zámek	-	-	√	-	-
	klášter	-	-	√	√	√
	kaplička	-	-	-	√	√
	zřícenina tvrze	-	-	-	√	√
	zřícenina kláštera	-	-	-	√	-
	mlýn	-	-	-	√	-
	pošta	-	-	-	√	√
	škola	-	-	-	√	-
	sklárna	-	-	√	√	-
	celnice, mýto	-	-	-	√	-
Naleziště, těžba	zlato	-	-	√	√	-
	stříbro	-	-	√	√	-
	cín	-	-	√	√	-
	měď	-	-	-	√	-
	železo	-	-	√	√	-
	perlorodka říční	-	-	-	√	-
Ostatní	termální pramen	-	-	√	√	-
	arcibiskupství	-	-	-	√	-
	biskupství	-	-	-	√	-
	vinice	-	-	-	√	-
	poštovní stezka	-	-	-	-	√
	rybník	-	-	-	-	√
	les	-	-	-	-	√
Počet prvků legendy celkem	0	0	16	24	12	

	Téma	Klaudyán	Criginger	Aretin	Vogt	Müller
Znázornění	pohoří	značka listnatého porostu	kopečková metoda, chudé znázornění	kopečková metoda	kopečková metoda	kopečková metoda
	lesních porostů	značka listnatého porostu	značka lesního porostu - shluky stromů	zeleně vybarv. značka lesního porostu	značka samostatných stromů	vytečkované plochy
	vodních toků	modrá nerozlišená linie	modrá linie rozlišená podle síly a významu toku	černá linie rozlišená podle síly a významu toku s ilustrativním efektem	Hustá říční síť. Černá linie rozlišená podle síly a významu toku s ilustrativním efektem	rozlišená, jemná, černá linie
	vodních ploch	-	-	Obrys + vytečkovaná vodní plocha	vyšrafované plochy v přehnaném měřítku	vyšrafované plochy
	komunikací	obchodní stezky - vytečkované (milníky po 9,5km)	-	dvojitá linie (pouze 2 stezky na jihu)	dvojitá linie	dvojitá linie (poštovní stezky)
	administrativní hranice	-	-	přerušovaná čára	vytečkovaná čára	vytečkovaná čára
	sídel	rozlišení podle náboženského vyznání (kališnická, katolická, královská, panská a nespecifikovaná)	kroužek + silueta sídla (ne vždy červeně vybarveno) významné stavby umístěny na kopci (hrady)	rozlišení sídel viz legenda, město znázorněno kroužkem s tečkou uprostřed + silueta	"půdorys" pro hrázděná města jinak kroužek a siluetová značka viz legenda	viz legenda
Administrativní členění	Bechyňský	-	-	√	√	√
	Berounský	-	-	-	-	√
	Boleslavský	-	-	√	√	√
	Čáslavský	-	-	√	√	√
	Chebšský	-	-	-	√	-
	Chrudimský	-	-	√	√	√
	Kouřimský	-	-	√	√	√
	Královéhradecký	-	-	√	√	√
	Litoměřický	-	-	√	√	√
	Loketský	-	-	√	√	-
	Plzeňský	-	-	√	√	√
	Podbrdský	-	-	√	√	-
	Prácheňský	-	-	√	√	√
	Pražský	-	-	-	√	-
	Rakovnický	-	-	√	√	√
	Slánský	-	-	√	√	-
	Vltavský	-	-	√	√	-
Žatecký	-	-	√	√	√	
Celkem	0	0	15	17	12	

3.2 Písmo

Mapy zkoumané v rámci této diplomové práce vznikaly v průběhu 16., 17. a částečně i 18. století. Kromě vývoje jazyka je při srovnání jednotlivých děl též snadno postřehnutelný i vývoj použitého písma. Určování typů je znesnadněno originalností každého díla. Identifikaci písem komplikuje individuální rukopis rytců. Tato podkapitola si klade za cíl komparativní metodou určit pokud možno všechny druhy použitého písma. Jako podklad pro porovnání posloužila nejobsáhlejší česky psaná kniha o historii a vývoji latinky od Františka Muziky: Krásné písmo I a II (viz [16] a [17]).

V publikaci Krásné písmo jsou jednotlivé typy středověkých abeced rozděleny na majuskule a minuskule. V prvním případě se jedná o odborný výraz pro velká písmena v druhém pak o malá.

Určování stylu písma bylo mnohdy znesnadněno nekompletností abeced. Některá písmena se vyskytují ve vzoru v různých tvarech několikrát, jiná zcela chybí.

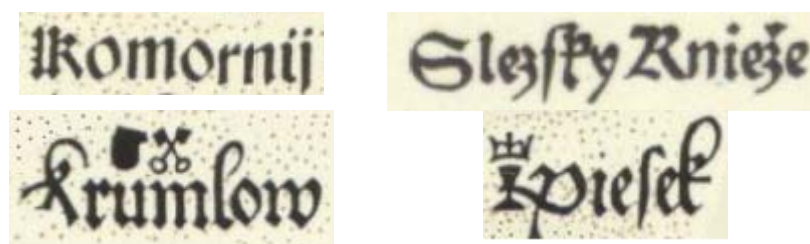

3.2.1 Klaudyán

Na nejstarší zkoumané mapě bylo použito **gotické písmo**. Tento styl se výrazně opticky liší od klasické latinky, jejíž prvotní formou psali již staří Římané. Z gotického písma se později vyvinula i fraktura, písmo v německy mluvících zemích běžně používané až do poloviny dvacátého století.

Z podrobného studování Klaudyánovy mapy a pečlivého porovnání s dostupnými abecedami bylo zjištěno, že psaní velkých písmen se nejvíce přiblížilo mladší formě gotické majuskuly (13.-14.století). Jak již bylo zmíněno výše, výsledný vzhled byl silně ovlivněn rukopisem rytce. Proto se také tvary některých písmen výrazně odchyľují od vzorové abecedy. Písmeno Z, které má na Klaudyánově mapě signifikantní tvar, nebylo porovnáno. Důvodem je jeho absence ve všech relevantních vzorových abecedách.

Spolehlivé určení stylu psaní malých písmen nelze provést, neboť se liší tvar stejného písmene v rámci mapy. Dobrým příkladem je písmeno *k* nebo *S* viz Obr.8. a Obr.9.

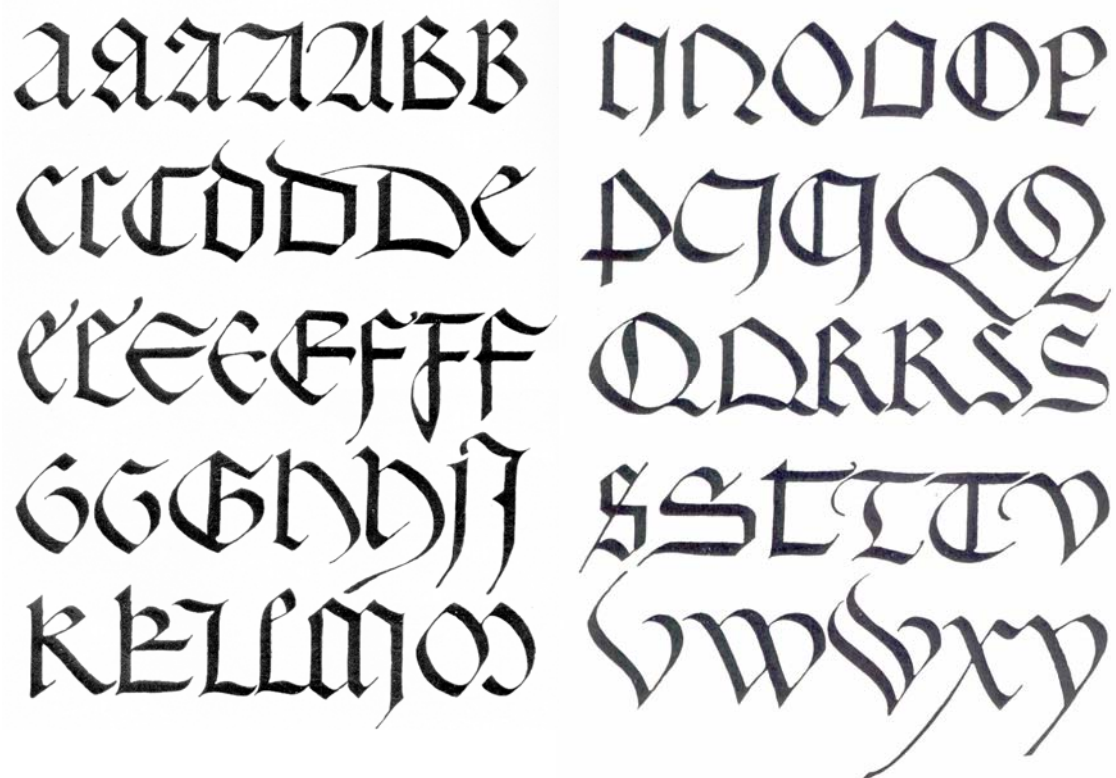

Obr.8. Příklady psaní písmene *k* na Klaudyánově mapě

Obr.9. Příklady psaní písmene *S* na Klaudyánově mapě

Textura písma použitého pro alegorii spravedlnosti (popsaná v kapitole 3.1.1) se označuje jako hrotitá, případně kaligrafická s osobitými ozdobnými prvky.

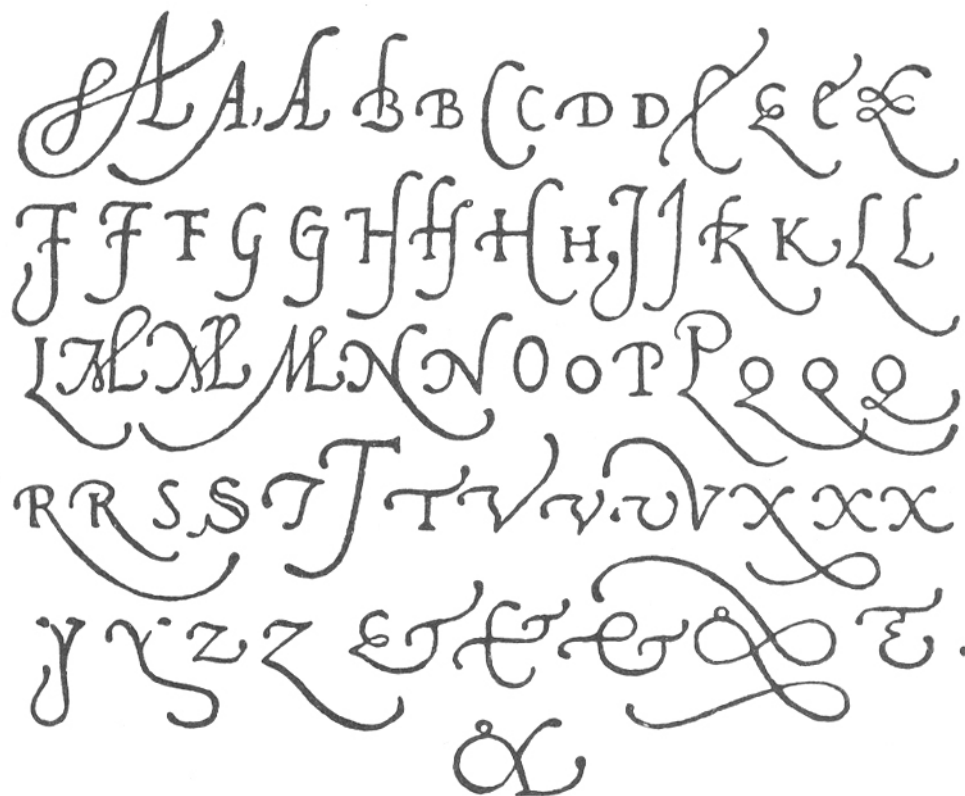
Obr.10. Gotická majuskula, mladší forma 13.-14.století

3.2.2 Criginger

Texty a názvy z holandského přepracování Crigingerovy mapy jsou psány snadno čitelnou latinkou.

U nadpisu *Regni Bohemiae Descriptio* byla použita tzv. **renesanční antikva** ve formě nápisové majuskuly.

Styl písma, jímž jsou psány názvy na mapě a text v kartuši, byl po prostudování zařazen do skupiny italského kancelářského písma, který se mimo jiné běžně užíval při psaní listin papežského úřadu. Nejlépe odpovídající abeceda nese název **Cancellaresca Romana** (viz Obr.11.).

Obr.11. Cancellaresca romana

Při srovnání Cancellarescy romany s ukázkovými příklady (Obr.12.) vyplývá shoda v protažení čar u jednotlivých písmen. Například *B, H, R* apod. Zajímavé je však protažení u *x*, které v tomto tvaru nebylo nalezeno v žádné z abeced.

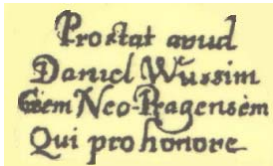
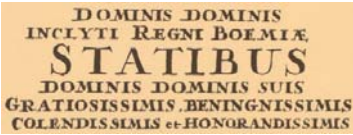
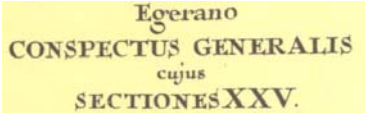
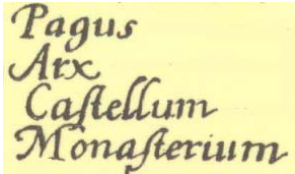
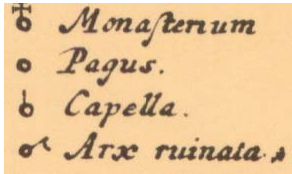
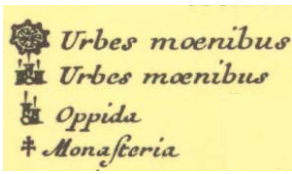
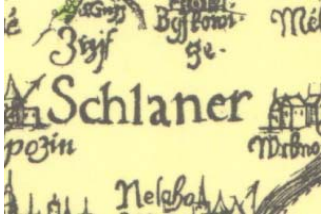

Obr.12. Ukázky písma z Crigingerovy mapy

3.2.3 Aretin, Vogt a Müller

Aretinova, Vogtova a Müllerova mapa vznikaly v rozmezí 100 let. Přestože se jedná o dlouhé časové období, použité písmo na jednotlivých mapách vykazuje podobné znaky, a proto bylo klasifikováno jako stejné.

V Tab.3. jsou umístěny ukázky písma použitého na všech těchto mladších mapách. Styl se nazývá **renesanční antikva** resp. **italika** (kurziva).

Tab. 3. Ukázky písma na Aretinově, Vogtově a Müllerově mapě

Autor	Aretin	Vogt	Müller
Tiráž			
Legenda			
Kraj			
Sídlá			

František Muzika v [17] rozděluje renesanční antikvu a italiku do několika skupin většinou podle místa vzniku (francouzská, basilejská, anglická, nizozemská). Ani jedna z abeced na mapách se však neshoduje stoprocentně s žádnou abecedou v [17].

Při podrobném zkoumání lze vysledovat charakteristické znaky písma, které se shodují na všech třech mapách. Především se jedná o „patkovost“ (výraznost patek je závislá na rukopisu) a shodnost některých ozdobných prvků.

Naopak šířka a rozpal se značně rozcházejí. Historická kartografická díla jsou z hlediska typografie velmi specifická. Typ písma podléhá stísněnému prostoru, na něž se musí vměstnat maximum informací. V 17. resp. 18. století byl tento problém pružně řešen zúžením nebo naopak rozšířením mezer mezi jednotlivými písmeny (změnou rozpalu). Výsledný vzhled je poznamenán též již několikrát zmiňovaným rukopisem rytce.

Nizozemsko-anglická pozdně renesanční antikva a italika jsou k porovnání na Obr.14.

Odchytku od této abecedy lze postřehnout v psaní *Bohemiae* v názvu Vogtovy a Müllerovy mapy. Na mapách zůstává kolmo písmeno *A* a *E* se přizpůsobuje jeho sklonu. V Muzikově abecedě je tomu právě naopak.

Pozn.: Za povšimnutí stojí též psaní *U* na Vogtově a Müllerově mapě u názvů krajů (*EGREGANVS × CIRCULUS*). Ačkoliv jsou názvy v obou případech uváděny latinsky, Müller již upustil od tradičního psaní velkého *V* místo *U*.

V Aretinově tiráži je pak zajímavé prolínání antikvy s italikou. Velká písmena jsou zde psána stylem ozdobné italiky, pouze písmeno *Q* odpovídá stylu antikva.

Na téže mapě lze ještě vysledovat podobnost s tzv. **Vicentinovskou italikou**, která se vyznačuje mírně zahnutým zakončením dlouhých linií (např. u písmen *b, h, k, l, p* apod.). Viz Obr.13.

Obr.13. Vicentinovská italika

ABCDEFGHIJK
 LMNOPQQQRS
 TUVWXYZ Æ Æ
 abcdefghijklmnop
 qrstuvwxyzæffiff
 ffift & 1234567890
*ABCDEFGHIJKLMNOPQ
 RSTUVWXYZ Æ Æ ABCD
 E G K M N P R U Y abcdefghij
 klmnopqrstuvwxyz æ h k v w f f i f l
 f f i f l f f i f l*

Obr. 14. Antikva a italika nizozemsko-anglického pozdně renesančního typu

4. KAPITOLA

Tato obsáhlá kapitola se věnuje hlavnímu tématu celé diplomové práce tedy sledování vývoje názvosloví na prvních kartografických zachyceních českého území. Nejprve je popsán postup, který byl zvolen k dosažení vytyčených cílů uvedených v 1. kapitole. Následuje oddíl věnující se stanovení a popisu kritérií, na jejichž podkladě byly vytvořeny tabulky v příloze 7.1 a 7.2 . Výsledné hodnoty byly analyzovány a porovnávány, aby bylo možno vyvodit závěry.

4.1 Metodika

Metodika poskytuje všeobecný přehled zvoleného postupu, který posloužil k dosažení kýžených výsledků. Tento postup byl zvolen tak, aby umožnil ze souboru sledovaných názvů na jednotlivých mapách vyčíst co nejvíce informací o vývoji názvosloví.

Zároveň bylo snahou podívat se na celou problematiku z trochu jiného úhlu pohledu a neopakovat výsledky, kterých již bylo dosaženo v lingvistických rozborech. Práce nepopisuje, jak se název konkrétně vyvíjel, ale hledá oblasti, v nichž ke změnám během vývoje došlo. To vše na základě analytických a komparativních metod.

4.1.1 Výběr reprezentativního vzorku názvů

V zadání diplomové práce bylo stanoveno, že vývoj názvosloví má být sledován u místních i pomístních jmen. Nejprve bylo tedy rozpoznáno maximum názvů ze dvou nejstarších map (Klaudyánovy a Crigingerovy). Z nalezených jmen byla vybrána ta, která se objevila na obou mapách. Počet odpovídajících názvů však nepřekročil nastavenou hranici 100, proto bylo nakonec použito o cca 30 názvů více. Vyhledaná jména měst, řek a jediného pohoří (Krkonoše) byla potom doplněna o názvy z Aretinovy, Vogtovy a Müllerovy mapy, které jsou všeobecně mnohem podrobnější. Nakonec byl vytvořen seznam 137 místních a pomístních jmen, který mimo názvy vyčtené z map sestává i ze současných českých a německých názvů.

4.1.2 Stanovení kritérií

Nejprve bylo rozhodnuto, že analyzování map česky a německy píšících autorů bude od sebe ze zřejmých důvodů odděleno. Po prvotním prostudování rozdílů v názvech na jednotlivých mapách byly vyzorovány určité tendence, shodnosti a odlišnosti. Pro popis těchto jevů byla stanovena kritéria, jimiž se podrobně zabývá kapitola 4.2. Kritérium A nahlíží na jednotlivé názvy z hlediska pravopisu a výslovnosti současně, B zohledňuje pouze pravopis a C výslovnost.

Kritéria potom sloužila při vytvoření tabulek umístěných v příloze 7.1 a 7.2. U každého názvu byl na jejich základě určen počet bodů vyjadřující shodnost se současným názvem místa a tento počet byl následně procentuálně vyjádřen.

4.1.3 Analýza

Výsledné hodnoty z tabulek byly uspořádány a zařazeny do tří intervalů podle míry shodnosti se současným názvem. Intervaly v rozmezí 0-35%, 36-80% a 81-100% byly takto stanoveny z toho důvodu, aby od sebe oddělily názvy velmi odlišné od těch, které se výrazně shodovaly. Pro názornější představu bylo vytvořeno několik tabulek a grafů, z nichž jsou dosažené výsledky na první pohled patrné. Na základě analýzy bylo vysloveno několik zásadních závěrů.

4.2 Kritéria

Kapitola je rozdělena na dvě části – jedna se věnuje stanovením kritérií pro česky píšící autory, druhá pro německy píšící. První kritérium bylo zvoleno tak, aby zohledňovalo pravopis a výslovnost současně, jak vyplývá z logiky jazyka. Potom se přistoupilo k oddělení pravopisu od výslovnosti pro názornější demonstraci výsledků. Tato kapitola slouží jako návod při bodovém resp. procentuálním ohodnocování jednotlivých názvů. Podle následujících pravidel byly vytvořeny tabulky v příloze 7.1 a 7.2, které jsou podkladem pro sledování vývoje názvosloví na historických mapách.

4.2.1 Kritéria určování hodnot pro výpočet procent u jednotlivých map česky píšících autorů (Klaudyán, Aretin)

4.2.1.1 Společná pravidla

Pro určení procentuálních hodnot byla použita současná česká abeceda s výjimkou písmene *ch*, které je posuzováno jako dvě samostatná písmena *c* a *h*.

Př.: Chlumeč (7)⁷

Stoprocentní bodovou hodnotu reprezentuje přesný počet písmen současného českého názvu, mezera nemá žádnou bodovou hodnotu. Při posuzování názvů pouze podle výslovnosti je stoprocentní hodnota určena počtem znaků v hranatých závorkách (bez mezer).

Př.: Chlumeč (7)
[xlumeč] (6)

Jelikož se počet písmen v názvech na mapách ne vždy shoduje s počtem písmen současného názvu, bylo stanoveno, že za nadbytečné písmeno – není-li uvedeno jinak – bude stržen jeden bod, za nadbytečnou mezeru pak půl bodu.

Př.: Pacov (5): Patczow (3)⁸

Na psaní velkých a malých písmen, stejně tak jako na pořádek slov, není brán zřetel.

Př.: Andělská Hora (12): Andělská hora (11,5)
Stará Boleslav (13): Boleslaw Stará (12,5)

U dvouslovných názvů se posuzují obě jména pouze v tom případě, že se přívlástek vyskytuje alespoň na jedné z vyšetřovaných map. Pokud není přívlástek hodnocen, je uzavřen v závorkách.

Př.: Hradec Králové (13): Hradecz Kralowe (11) → Králowý Hradecz (10,5)
(Český) Krumlov (7): Krumlow (6,5) → Krumlow (6,5)
Kutná Hora (9): Hora (4) → Hora Gutná (8,5)

---

⁷ Číslice v závorkách udává počet písmen současného českého názvu.

⁸ Číslice v závorkách u názvů z mapy vyjadřují počet shodných písmen se současným českým názvem podle kritérií zohledňujících pravopis i výslovnost.

A. Kritéria zohledňující pravopis i výslovnost

Tabulka kritérií pro určení procentuálních hodnot

Sloupec označený „Má být“ uvádí písmena současného českého názvu (+ odpovídající počet bodů ve vedlejším sloupci „Body“). Ve sloupci „Jest“ jsou potom zaneseny ekvivalenty těchto písmen odečtené z Klaudyánovy resp. Aretinovy mapy.

Tučně jsou vytištěna písmena ve sloupci „Příklad“, na nichž je demonstrován konkrétní případ výpočtu naznačený vlevo v tabulce. *Kurzíva* označuje písmena, kde došlo ke změně započítané do celkové výsledné hodnoty.

Tab. 4. A pro česky píšící autory

Má být	Body	Jest	Body	Příklad
<i>á, é, í, ý, ó, ú, ů</i>	1	<i>a, e, i, y, o, u, u</i>	0,5	Benátky (7): Benatky, Jičín (5): <i>Giczin</i> (3,5) apod.
<i>í, y, ý</i>	1	<i>ÿ</i>	0,5	Bílina (6): Bÿlina (5,5), Kladruby (8): Kladrubÿ (7,5), Slaný: (5) Slanÿ (4,5)
<i>c</i>	1	<i>cz</i>	0,5	Chlumeč (7): Chlumečz (6,5)
<i>č</i>	1	<i>čz</i>	0,5	Český brod (9): Brod Čzeský (8,5)
<i>ě</i>	1	<i>ie, é</i>	0,5	Bechyně (7): Bechynie (6,5), Budyně (6): Budyně (5,5)
<i>i</i>	1	<i>y</i>	0,5	Bílina (6): Bielyna (4)
<i>j</i>	1	<i>g, y</i>	0,5	Jičín (5): Giczin (3,5), Jaroměř (7): Yaromierz (5,5)
<i>k</i>	1	<i>g</i>	0,5	Nymburk (7): Nymburg (6,5)
<i>ks</i>	2	<i>x</i>	1	Doksy (5): Doxa (3)
<i>ň</i>	1	<i>ń</i>	0,5	Plzeň (5): Plzeń (4,5)
<i>p</i>	1	<i>pp</i>	0,5	Pozn. Platí pro všechny případy zdvojení (Česká) Lípa (4): Lippa (3)
<i>ř</i>	1	<i>rz</i>	0,5	Ohře (4): Ohrze (3,5)
<i>š</i>	1	<i>ss</i>	0,5	Krkonoše (8): Krkonosse (7,5)
<i>ú</i>	1	<i>au</i>	0,5	Úštěk (5): Ausst (2),
<i>v</i>	1	<i>w</i>	0,5	Chomutov (8): Chomutow (7,5)
<i>y, ý</i>	1	<i>i</i>	0,5	Litomyšl (8): Litomissl (7) Frýdlant (8): Fridlandt (6,5)
<i>ž</i>	1	<i>ż</i>	0,5	Žampach (7): Żampach (6,5)

B. Kritéria zohledňující pouze pravopis

V tomto případě je zkoumána shoda pravopisu bez ohledu na výslovnost.

Tab. 5. B pro česky píšící autory

Má být	Body	Jest	Body	Příklad
č	1	ċ	0,5	Český Brod (9): Brod Ćzeský (7,5)
ě	1	ė	0,5	Budyně (6): Budynė (5,5)
ň	1	ń	0,5	Plzeň (5): Plzeń (4,5)
ů	1	ú	0,5	Dvůr Králové (11): Králuw Dwúr (6,5)
ž	1	ż	0,5	Žampach (7): Żampach (6,5)

C. Kritéria zohledňující pouze výslovnost

Názvy měst, řek a pohoří jsou v hranatých závorkách psány malými písmeny, jak je v transkripci obvyklé.

Tab. 6. C pro česky píšící autory

Má být	Body	Jest	Body	Příklad
<i>a:, e:, i:, y: o:, u:</i>	1	<i>a, e, i, y, o, u</i>	0,5	Benátky [bena:tki] (7): Benatky [benatki] (6,5), Borotín [boroti:n] (7): Borotin [borotin] (6,5) atp.

Tab. 7. Přepis výslovnosti - transkripce

Pravopis současného českého názvu	Pravopis na mapách	Zápis výslovnosti [...]	Poznámka, Příklad
<i>á, é, í, ý, ó, ú</i>		<i>a:, e:, i:, y:, o:, u:</i>	[:] pro vyjádření prodloužení výslovnosti samohlásky, Benátky [bena:tki] atp.
<i>ch</i>		<i>x</i>	Chlumeč [xlumec]
<i>ě</i>		<i>je</i>	Písmeno <i>ě</i> stojící za souhláskou <i>b, p</i> nebo <i>v</i> Soběslav [sobjeslaf]
<i>dě, tě, ně</i>		<i>d'e, t'e, n'e</i>	(České) Budějovice [bu'de:jovice]
<i>mě</i>		<i>mňe</i>	Mělník [mňelni:k]
<i>m</i>		<i>μ</i>	Nosové <i>m</i> : Humpolec [humpolec]
<i>i, y</i>		jako tvrdé <i>i</i>	Semily [semili]
	<i>au-</i>	<i>u:</i>	<i>au</i> na začátku slova Ústí n. L.: Austij [u:st'ij]
	<i>-au-</i>	<i>ou</i>	<i>au</i> uprostřed slova Beroun: Beraun [beroun]

Pravopis současného českého názvu	Pravopis na mapách	Zápis výslovnosti [...]	Poznámka, Příklad
	<i>die, nie,</i>	dě, ně,	Andělská hora: Andielska hora [andělska hora] Budyně: Budynie [budiňe]
	<i>ě</i>	→	Čte se jako ě Budyně: Budyně [budiňe]
	<i>čz</i>	č	Český Brod: Brod Český [brot česki:]
	<i>ž</i>	ž	Žampach: Žampach [žampax]
	<i>rz</i>	ř	Ohře: Ohrze [ohře]
	<i>ss</i>	š	Krkonoše: Krkonosse [krkonoše]
	<i>w</i>	v	Platí v případě, že za w se nachází samohláska Trhové Sviny: Trhowe Swiny [trhove svini]
	<i>ow, aw, uw</i>	of, af, uf	Platí v případě, že za w se nachází souhláska nebo nic Slavkov: Slawkow [slafkof] Dvůr Králové: Králuw dwůr [kra:luf dvou:r]
	<i>cz</i>	c	Teplice: Teplicze [teplíce]
	<i>g</i>	k, j	Nymburk: Nymburg [nimburk] Jičín: Giczin [jičín]
	<i>i, y</i>	jako tvrdé i	Semily: Semily [semili]
	<i>ý</i>	i:	Slaný: Slaný [slani:]
	<i>ß</i>	s	Krkonoše: Krkonoš [krkonos]
	<i>ň</i>	ň	Plzeň: Plzeň [plzeň]

4.2.2 Kritéria určování hodnot pro výpočet procent u jednotlivých map německy píšících autorů (Criginger, Vogt, Müller)

4.2.2.1 Společná pravidla

Pro určení procentuálních hodnot byla použita současná německá abeceda.

Stoprocentní bodovou hodnotu reprezentuje přesný počet písmen současného německého názvu, mezera nemá žádnou bodovou hodnotu. Při posuzování názvů pouze podle výslovnosti je stoprocentní hodnota určena počtem znaků v hranatých závorkách (bez mezer).

Př.: Chlumetz (8)

[klumec] (6)

Jelikož se počet písmen v názvech na mapách ne vždy shoduje s počtem písmen současného názvu, bylo stanoveno, že za nadbytečné písmeno - není-li uvedeno jinak - bude stržen jeden bod, za nadbytečnou mezeru pak půl bodu.

Př.: Louny = Laun (4): Launa (3)

Jindřichův Hradec = Neuhaus (7): Neu Haus (6,5)

A. Kritéria zohledňující pravopis i výslovnost

Tabulka kritérií pro určení procentuálních hodnot

Sloupec označený „Má být“ uvádí písmena současného německého názvu (+ odpovídající počet bodů ve vedlejším sloupci „Body“). Ve sloupci „Jest“ jsou potom zaneseny ekvivalenty těchto písmen odečtené z Crigingerovy resp. Vogtovy resp. Müllerovy mapy.

Tučně jsou vtištěna písmena ve sloupci „Příklad“, na nichž je demonstrován konkrétní případ výpočtu naznačený vlevo v tabulce. *Kurzíva* označuje písmena, kde došlo ke změně započítané do celkové výsledné hodnoty.

Tab. 8. A pro německy píšící autory

Má být	Body	Jest	Body	Příklad
<i>ä</i>	1	<i>e</i>	0,5	Hradec Králové = Königgrätz (10): <i>Konigingretz</i> (6,5)
<i>b</i>	1	<i>p</i>	0,5	Bechyně = Bechin (6): Pethin (3,5)
<i>c</i>	1	<i>cz, tsch</i>	0	Točnick = Tocnik (6): Tocznik → (5) Totschnik (5)
<i>ck</i>	2	<i>k</i>	1,5	Ostrov = Schlackenwerth (14): Schlakenwerth (13)
<i>cz</i>	2	<i>zsch</i>	1	Čelákovice = Czelakowitz (11): Zschelakowitz (10)
<i>d</i>	1	<i>t</i>	0,5	Havlíčkův Brod = Deutsch Brod (11): Teutech Brod (10,5)
<i>g</i>	1	<i>c</i>	0,5	Hradec Králové = Königgrätz (10): König Cratz (8)
<i>gg</i>	2	<i>k</i>	1	Horní Slavkov = Schlaggenwald (13): Schlakenwald (12)
<i>i</i>	1	<i>ü, y</i>	0,5	Třeboň = Wittingau (9): Wüttigen (5,5) Budyně = Budin (5): Budyn (4,5)
<i>ie</i>	2	<i>i</i>	1,5	Frýdlant = Friedland (9): Fridland (8,5)
<i>j</i>	1	<i>i</i>	0,5	Mladá Boleslav = Jungbunzlau (11): Iung Buntzl (7,5)
<i>k</i>	1	<i>c, ch, ck</i>	0,5	Český Krumlov = Krumau (6): Crumau (5,5) Chomutov = Komotau (7): Chomodau (6) Rokycany = Rokitzan (8): Rockizan (6,5)
<i>m</i>	1	<i>mm</i>	0,5	Pozn. = platí pro všechny případy zdvojení Chomutov = Komotau (7): Commotau (6)
<i>p</i>	1	<i>b</i>	0,5	Bečov n. T. = Petschau (8): Bczau (4,5)
<i>s</i>	1	<i>ß, ss</i>	0,5	Domažlice = Taus (4): Tauß (3,5) → Tauss (3,5)
<i>ss</i>	2	<i>ß</i>	1	Lysá = Lissa (5): Liße (3)
<i>t</i>	1	<i>d</i>	0,5	Chomutov = Komotau (7): Chomodau (6)
<i>th</i>	2	<i>d</i>	1	Ostrov = Schlackenwerth (14): Schakwerd (9,5)
<i>tsch</i>	4	<i>cz</i>	2	Děčín = Tetschen (8): Deczen (5,5)
<i>tz</i>	2	<i>c, cz</i>	1	Chlumeck = Chlumetz (8): Chlumeck (7) Humpolec = Humpoletz (9): Hompolecz (7)
<i>ü</i>	1	<i>i</i>	0,5	Milevsko = Mühlhausen (10): Milauß (5)
<i>w</i>	1	<i>v</i>	0,5	Horažďovice = Horaschdowitz (13): Horeßovitz (8)

Má být	Body	Jest	Body	Příklad
<i>x</i>	1	<i>chs, gks</i>	0,5	Duchcov = Dux (3): Duchs (2,5) Most = Brüx (4): Brugks (2,5)
<i>z</i>	1	<i>tz</i>	0,5	Mladá Boleslav = <i>Jungbunzlau</i> (11): <i>Jung</i> □ <i>Buntzl</i> (7,5)

V některých případech se nedá postupovat striktně podle pravidel. Z tohoto důvodu bylo uděleno několik výjimek, která nesplňují pravidla výpočtu.

Př. Duchcov: Dux (3) → Dudcat (0,5)
Jaroměř: Jermer (6) → Iaromirz (1)

B. Kritérium zohledňující pouze pravopis

Tab. 9. B pro německy píšící autory

Má být	Body	Jest	Body	Příklad
<i>a:, e:, i:, y: o:, u:</i>	1	<i>a, e, i, y, o, u</i>	0,5	Milevsko = Mühlhausen [mü:l'hauzn] (8): Mülhausen [mül'hauzn] (7,5)

C. Kritéria zohledňující pouze výslovnost

Názvy měst, řek a pohoří jsou v hranatých závorkách psány malými písmeny, jak je v transkripci obvyklé.

Výslovnost jednotlivých německých názvů byla konzultována s rodilým mluvčím.

Tab. 10. Tabulka použitých značek

Pravopis v ČJ	Výslovnost [...]	Poznámka, Příklad
	,	Intonační předěl u dvojslovných názvů: Milevsko = Mühlhausen [mü:l'hauzn]
<i>ä, ö, ü</i>	<i>ä, ö, ü</i>	Pro svou jedinečnou výslovnost, zůstaly tyto samohlásky v přepisu nezměněny. Teplíce = Töpplitz [töplic]
<i>á, é, í, ó, ú</i>	<i>a:, e:, i:, o:, u:</i>	[:] pro vyjádření prodloužení výslovnosti samohlásky Kadaň = Kaaden [ka:den]
<i>ng</i>	ŋ	Andělská hora = Engelhaus [ɛŋlhaus]
<i>ch</i>	x	Bechyně = Bechin [bexin]
otevřené <i>e</i>	ɛ	na začátku slova Andělská hora = Engelhaus [ɛŋlhaus]
polozavřené <i>e</i>	ɐ	Labe = Elbe [elbɐ]
<i>m</i> (nosovka)	ɱ	Humpolec = Humpoletz [huɱpolec]
<i>i</i>	i	vyslovuje se jako tvrdé i Buryně = Budin [budin]

4.2.3 Struktura tabulek

Následující tabulky (Tab. 11. a 12.) jsou ukázkami výsledných tabulek z kapitoly 7. Přílohy. Každý autor je rozlišen podle barvy, která jej provází celou diplomovou prací. U Klaudyána je to oranžová, u Aretina zelená, u Crigingera žlutá, u Vogta šedá a u Müllera fialová. Sloupec „Č.“ udává pořadové číslo názvu v tabulce. Ve druhém sloupci je uveden současný název sídla, řeky nebo pohoří česky (resp. německy ve 3. sloupci pro německy píšící autory). V hranatých závorkách je fonetická transkripce názvu. Růžový sloupec „A, B, C“ uvádí počet písmen pro odpovídající hledisko. Hodnoty pro A a B jsou vždy stejné. Ve sloupci označeném jménem autora jsou potom uváděny názvy odečtené z mapy. V barevném sloupci „A, B, C“ je podle kritérií vypočtené množství odpovídajících písmen. Ve vedlejším sloupci „A%, B%, C%“ jsou předešlé hodnoty vyjádřeny procentuálně.

Kompletní tabulky jsou umístěny v kapitole 7. Přílohy.

Tab. 11. Ukázka výsledné tabulky pro česky píšící autory

Č.	Město ČJ	A	Klaudyán	A	A%	Aretin	A	A%
		B		B	B%		B	B%
		C		C	C%		C	C%
1	Andělská Hora [and'elska: hora]	12	Andielska hora [and'elska hora]	11	91,7	Andělská hora [and'elska: hora]	11,5	95,8
		12		9	75,0		11,5	95,8
		12		11,5	95,8		12	100,0
2	Bechyně [bexiňe]	7	Bechynie [bexiňe]	6,5	92,9	Bechyně [bexiňe]	6,5	92,9
		7		5	71,4		6,5	92,9
		6		6	100,0		6	100,0

Tab. 12. Ukázka výsledné tabulky pro německy píšící autory

Č.	Město		A	Criginger	A	A%	Vogt	A	A%	Müller	A	A%	
	ČJ	NJ			B	B		B%	B		B%	B	B%
					C	C		C%	C		C%	C	C%
1	Andělská Hora	Engelhaus [ɛŋlhaus]	9	Engelhauß [ɛŋlhaus]	8,5	94,4	Engelhaus [ɛŋlhaus]	9	100,0	Engelhaus [ɛŋlhaus]	9	100,0	
			9		8	88,9		9	100,0		9	100,0	
			7		7	100,0		7	100,0		7	100,0	
2	Bechyně	Bechin [bexin]	6	Pethin [petin]	3,5	58,3	Bechin [bexin]	6	100,0	Bechin [bexin]	6	100,0	
			6		4	66,7		6	100,0		6	100,0	
			5		3	60,0		5	100,0		5	100,0	

4.3 Analýza

Následující podkapitola se věnuje rozboru výsledků vycházejících z hodnot uvedených v tabulkách z kapitoly 7. Přílohy. Analýza názvů česky a německy píšících autorů jsou od sebe odděleny, protože byly analyzovány samostatně.

4.3.1 Analýza česky píšících autorů na základě rozdělení do intervalů

4.3.1.1 Interval 0 – 35%

Tab. 13. Názvy, které v analýze nepřekročily hodnotu 35% (ČJ)

Název	Klaudyán			Aretin		
	A	B	C	A	B	C
(Česká) Lípa	*	*				
(České) Budějovice		*				
Cheb				*	*	*
Děčín		*			*	
Dvůr Králové	*	*	*			
(Havlíčkův) Brod	*	*	*			
Heřmanův Městec		*				
Jaroměř		*				
Jindřichův Hradec	*	*				
Karlovy Vary	*	*	*	*	*	*
Lysá n. L.					*	
Ostrov				*	*	*
Přelouč		*			*	
Sokolov	*	*	*	*	*	*
Týn n. V.		*	*		*	*
Ústěk		*			*	
Ústí n. L.		*		*	*	*
Ohře				*	*	*

Pozn. : Hvězdička (*) označuje, kde se hodnota z intervalu 0%-35% objevila

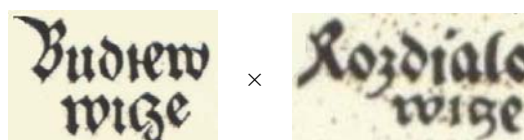
Z výše uvedené tabulky při bližším zkoumání zaujmou tři skutečnosti, kterými se dá vysvětlit nízké procentuální ohodnocení uvedených názvů. Na první pohled je zřejmé, že ve většině případů se jedná o názvy složené ze dvou slov nebo názvy kratší, než je průměr (7 písmen). U dvouslovných jmen se dá tendence vysvětlit tím, že Klaudyán na svých mapách neuváděl oba názvy, čímž se procentuální hodnota značně sníží. To je případ především Dvora Králové, Heřmanova Městce, Jindřichova Hradce a Karlových Varů. Naopak u kratších názvů se jakákoliv malá odchylka od současného názvu projeví mnohonásobně více, než by se projevila u názvu delšího. Viz (Česká) Lípa, (Havlíčkův) Brod, Lysá n. L. a Týn n. V.

Při znalosti rozložení názvů na mapě České Republiky je zřejmé, že mnoho uvedených názvů pochází z hraniční oblasti sousedící s Německem na severozápadě naší země. Navíc s ohledem na dobu vzniku především Aretinovy mapy nepřekvapí uvádění německých ekvivalentů. Proto je ve většině případů jejich procentuální hodnota vyjadřující shodnost se současným českým názvem rovna nule. To se týká Chebu, Karlových Varů, Ostrova, Sokolova, Úštěku, Ústí n. L. a Ohře.

Pozn.: V tomto výčtu tvoří město Sokolov výjimku. Jméno Sokolov se totiž používá teprve od roku 1948. Před oficiálním uznáním české podoby názvu tohoto sídla byl používán jeho německý ekvivalent Falknov. Pro ucelenost výpovědi byl název v rozboru ponechán a započítán do celkových hodnot.

Uvedená objasnění selhávají v případě (Českých) Budějovic, Děčína, Jaroměře a Přelouče. I zde se však vysvětlení nabízí už po prvním přečtení. Z Tab. 13. jasně plyne, že hodnota 35% nebyla překročena u těchto měst jen ve sloupci B. Pouze tedy z hlediska pravopisu se názvy na mapách výrazně odklonily od názvů současných především z důvodu vícenásobných diakritických znamének.

V případě (Českých) Budějovic na Klaudyánově mapě ještě způsobilo nižší hodnotu dvakrát uvedené dvojité *w*. Vzhledem k tomu, že u jiných rozdělených názvů nedocházelo ke zdvojení, lze usoudit, že se u (Českých) Budějovic jedná o chybu viz Obr.15.

Obr.15. Ukázka dělení slov na Klaudyánově mapě

Zajímavé je srovnání psaní měst Jindřichův Hradec a Jaromeř. Přestože mají dnes oba názvy počáteční písmeno *J*, u Jindřichova Hradce je na Aretinově mapě písmeno *G*. Psaní *G* místo *J* bylo v té době obvyklé, ovšem Jaromeř si své *J* ponechalo. Na Klaudyánově mapě je Jaromeř pro změnu napsáno s počátečním *Y*. Tím, že ještě nebyla stanovena striktní pravidla, docházelo poměrně často k podobným excesům.

Nejzajímavějším názvem z této kategorie je však Děčín, který z hlediska pravopisu získal hodnotu pouze 10%, ovšem z hlediska výslovnosti celých 90%. Rozptyl 80% představuje největší amplitudu v celé tabulce pro česky píšící autory. Vysvětlení je v množství diakritiky. Klaudyán resp. Aretin museli opsat dvě dnes běžně používaná písmena *ě* a *č* pomocí čtyř

písmen *ie* a *cz* (spřežkový pravopis). Ačkoliv výslovnost je prakticky stejná, pravopis se značně liší. Navíc má název Děčín podprůměrný počet písmen.

Na příkladu města Děčína bylo jasně prokázáno, že posuzování názvů pouze podle pravopisu ústí v neuspokojivé závěry a výsledky mohou být zavádějící. Zároveň ale poukazuje na pozitivní vývoj psaného českého jazyka, který se postupem času do dnešní doby stává úspornějším a čitelnějším.

Při sledování rozdílů v názvech Klaudyánovy resp. Aretinovy mapy a současných jmen zaznamenal pravopis největší vývoj. Tento fakt vyplývá z rozdílů četností stoprocentních hodnot pro výslovnost (C) a pravopis (B). V případě Klaudyánovy mapy tento rozdíl činí 54. U Aretina pak 51. Kategorie C – tedy posuzování názvů pouze podle výslovnosti – jasně ukazuje, že většina názvů se ve výslovnosti nezměnila vůbec nebo jen nepatrně. Viz Graf 3. Četnosti pro C (ČJ). Hlavní změna je tak především způsobena diakritickými znaménky, které v patnáctém a šestnáctém století nedosahovaly dnešní rozmanitosti. Čárka, háček a kroužek se na Klaudyánově mapě nevyskytují vůbec. Na Aretinově mapě se v ojedinělých případech objevuje čárka.

Př.: Králův Dvůr: Králuw dwúr,
Hradec Králové: Kralowý Hradecz

Písmeno *y* se v současné české abecedě už nevyskytuje.

Př.: Kladruby: Kladrubÿ

Z tečky nad *c*, *e*, *z* se vyvinul háček. Pomocí háčku se podařilo zkrátit zápis pro následující písmena *cz* (*č*), *ie* (*ě*), *n*⁹ (*ň*), *rz* (*ř*), *ss* (*š*), *di* (*d'*).

Př.: Děčín: Dieczin
Bechyně: Bechynie
Plzeň: Plzeń
Ohře: Ohrze
Krkonoše: Krkonosse

---

⁹ Zde je čárka nad *n* z toho důvodu, že font Times New Roman neobsahuje písmeno *n* s tečkou

Vznik čárek potom pomohl přizpůsobit pravopis výslovnosti. Mimo jiné se tak z dvojhlásky *au* na začátku slova stalo *ú*, což opět dokazuje úspornost současného českého jazyka.

Př.: Ústí n. L.: **Austij**

Z dvojhlásky *au* uprostřed slova se vyvinulo *ou*, protože výslovnost původního *au* je právě [ou]. Dvojhláska *ou* se vyznačuje jedinečnou výslovností, která nemá obdoby. Ve všech ostatních jazycích (píšících latinkou) se čte [u:].

Př.: Beroun: **Beraun**

Pravidla psaní měkkého a tvrdého *i* byla též upravena až po vzniku zkoumaných map. Ypsilon se přesto v názvech objevuje tak, jak jsme zvyklí. Za hrubku se z dnešního hlediska dá označit pouze název Litomyšl na Klaudyánově mapě a Lysá n. L. na Aretinově mapě, kde bylo použito měkké *i* místo *y*. Písmeno jednoduché *v* se na mapách též neobjevuje. Je vždy zastoupeno písmenem *w*.

K upravení pravopisu většiny výše uvedených případů došlo po roce 1850. V roce 1848 byla vydána *Pravidla českého pravopisu, praktickými příklady vysvětlená, pro učitele českých sskol, zvláště pro kandidáty auřadu učitelského*, korespondující ještě s pravopisem staročeštiny. O necelých deset let později byla vydána pravidla pravopisu, která výrazně přiblížila český jazyk jeho současné podobě. Vývoji českého pravopisu byla věnována kapitola 2.2.1.1.

4.3.1.2 Interval 36 – 80%

Rozmezí tohoto intervalu bylo stanoveno 36 – 80% z toho důvodu, aby od sebe byly odděleny výrazně se odchyloující a naopak přichyloující názvy.

Z Tab. 14. je zřejmé, že do tohoto intervalu spadá přibližně stejný počet názvů z obou map.

Tab. 14. Četnost v intervalu 36 – 80% (ČJ)

	A	B	C
Klaudyán	39	76	20
Aretin	38	69	16

V tomto oddílu se objevují především názvy, kde se vyskytly alespoň dvě odlišnosti od názvu současného. Zpravidla se jedná o jména s jedním nebo více diakritickými znaménky. Významným faktorem je zde tedy psaní spřežek, například $cz \rightarrow c$, $rz \rightarrow ř$, nebo psaní w místo v . Přítomnost dvojhlásky ou též několikrát zapříčinila umístění názvu v tomto intervalu. Velmi často záleží na počtu písmen současného názvu. Při analýze bylo zjištěno, že nejvyšší hodnotu 80% získala jména s počtem písmen 5, jímž byl odečten 1 bod.. To znamená, že buď je jedno písmeno zcela jiné či úplně chybí, nebo se v názvu objevují dvě menší odchylky. Níže jsou příklady z Klaudyánovy mapy s ohledem na pravopis i výslovnost.

Př.: Bečov (5): **Beczow** (4; 80,0%)
Kadaň (5): **Kadan** (4, 80,0%)
Louny (5): **Launy** (4, 80,0%)
Pacov (5): **Paczow** (4, 80,0%)
Žatec (5): **Żatecz** (4, 80,0%)

U spodní hranice 36% se mnoho názvů neobjevuje. Většina jmen v této kategorii má hodnotu vyšší než 60%.

Př.: Trhové Sviny (11): **Swiny** (4,5; 40,9%)   Aretin

Následují příklady z kategorie 36 – 80% z Klaudyánovy mapy pro případ zohlednění pravopisu i výslovnosti, které mají průměrný počet písmen 7:

Př.: Brandýs n. L.: **Brandays** (78,6%)
Broumov: **Braumow** (78,6%)
Přelouč: **Przelući** (57,1%)
Vimperk: **Wimberg** (71,4%)
Vodňany: **Wodniany** (64,3%)

Z Grafů 1. – 3. Četnosti pro A, B a C (ČJ) je zřejmá skutečnost, že interval 36 – 80% byl nejvíce obsazen pro případ B, tedy pro posuzování z hlediska pouze pravopisu. Z toho jasně plyne, že nejvíce zařazení do této kategorie ovlivnil právě pravopis. Jakýkoliv ohled na výslovnost zvyšuje procentuální výslednou hodnotu názvu z mapy.

4.3.1.3 Interval 81 – 100%

Tento interval byl nejvíce obsazen při posuzování názvů z hlediska výslovnosti a pravopisu a z hlediska pouze výslovnosti. Z toho jasně vyplývá, že se výslovnost od počátku 16. století v mnohém nezměnila.

Názvy spadající do této kategorie se lišily od současného názvu jen minimálně nebo vůbec. Následující tabulka ukazuje mj. četnost stoprocentních hodnot.

Tab. 15. Četnosti v intervalu 81 – 100% (ČJ)

Interval	Klaudyán			Aretin		
	A	B	C	A	B	C
81 – 100%	80	35	100	81	45	102
Z toho 100% hodnot	10	10	64	11	11	62

Při srovnání ekvivalentních hodnot pro Klaudyánovu a Aretinovu mapu je zřejmé, že hodnoty u Aretina jsou ve všech případech vyšší.

Dále je v tabulce jasně vidět, že z hlediska výslovnosti a pravopisu (A), není zastoupení stoprocentních hodnot nijak vysoké. Jen necelých 13% názvů dosáhlo v kategorii A stoprocentní shody. 100% ve sloupci A a B získaly tytéž názvy. Jedná se tedy spíše o výjimky, o jména, která neobsahují žádné písmeno, které prodělalo ve vývoji pravopisu zásadní změnu jako třeba $w \rightarrow v$ a písmena bez háčeků. Čárka výskyt v této kategorii tolik neovlivnila. Navíc se psaní *i* resp. *y* zachovalo do dnešní doby. Následující tabulka uvádí všechny tyto názvy:

Tab. 16. Názvy, které se nezměnily (ČJ)

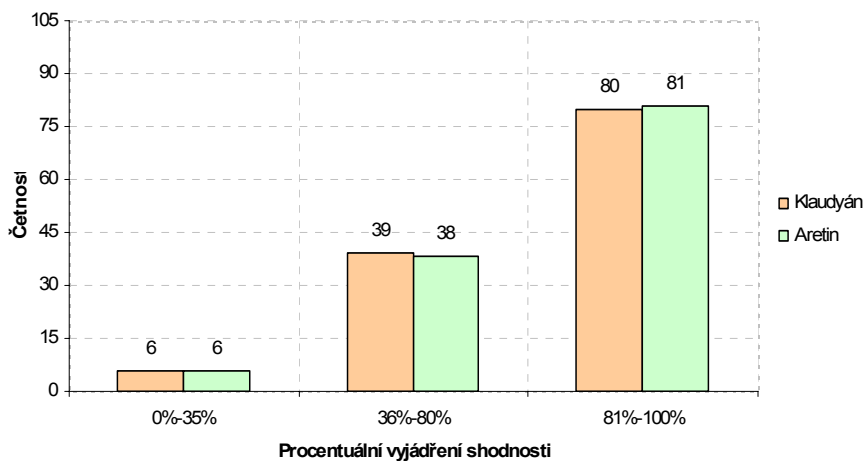
Název	Klaudyán	Aretin
Cheb	*	
Chrudim	*	*
(Havlíčkův) Brod		*
Hlinsko	*	*
Hluboká	*	*
Kladruby	*	
Loket	*	*
Most	*	*
Náchod		*
Planá		*
Polná		*
Praha	*	
Semily	*	
Teplice		*
Labe	*	*

4.3.2 Grafy četnostní pro jednotlivá hlediska

4.3.2.1 Graf četnosti z hlediska pravopisu a výslovnosti (A)

V tomto grafu (Graf 1.) je patrný téměř lineární průběh četností. Nejvíce hodnot je v nejvyšším intervalu. To znamená, že cca $\frac{2}{3}$ názvů se buď nezměnily vůbec nebo jen minimálně. Výsledky tohoto grafu jsou nejobjektivnější, protože je brán zřetel jak na pravopis tak i na výslovnost.

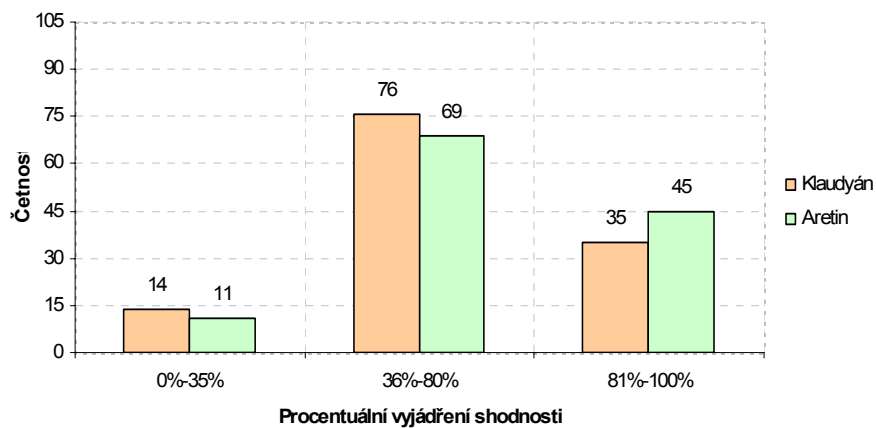
Graf 1. Četnost pro A (ČJ)

4.3.2.2 Graf četnosti z hlediska pravopisu (B)

Pouze v tomto grafu (Graf 2.) lze pozorovat nejvyšší zastoupení četností v prostředním intervalu od 36% do 80%. Výsledkem je potvrzení hypotézy, že větším vývojem od počátku 16. století, kdy vznikla Klaudyánova mapa, do dnešních dnů prošel pravopis.

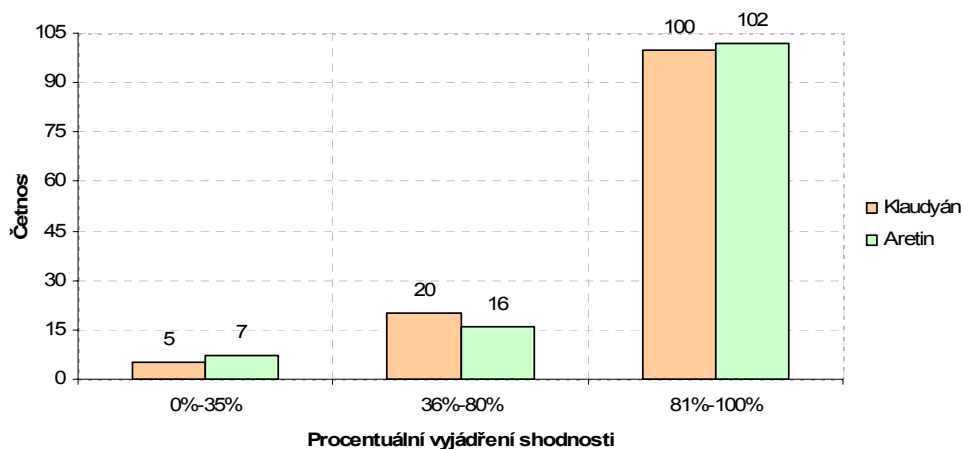
Graf 2. Četnosti pro B (ČJ)

4.3.2.3 Graf četnosti z hlediska výslovnosti (C)

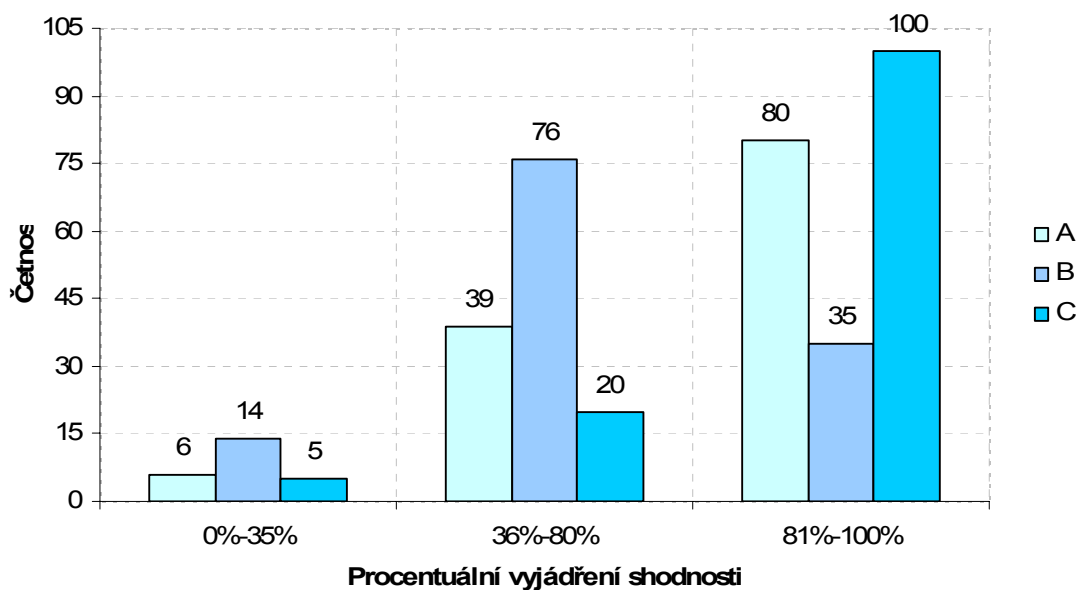
V Grafu 3. na první pohled zaujmou vysoké hodnoty v posledním intervalu. Na základě tohoto rozložení a při znalosti průběhů předešlých grafů se dá konstatovat, že rozdíly v pravopisu prakticky nemají vliv na výslednou výslovnost. Změnou pravopisu bylo dosaženo úspory místa a usnadnění čtení. Pravopis se během vývoje přizpůsoboval výslovnosti a ne naopak.

Graf 3. Četnosti pro C (ČJ)

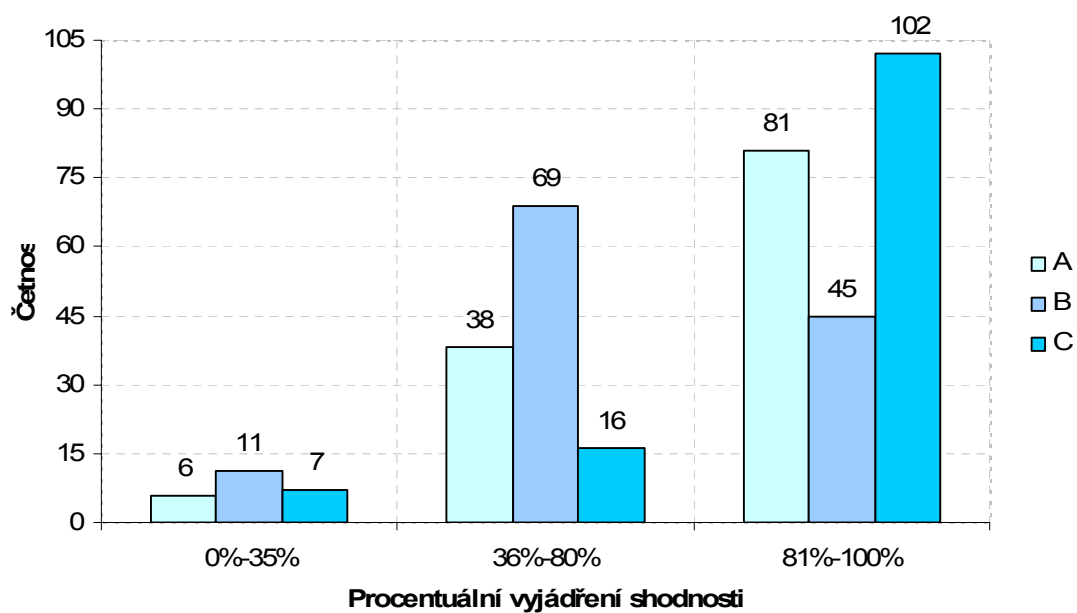

Pro zajímavost jsou zde ještě umístěny grafy stejných hodnot pro jednotlivé autory. Závěry vyplývající z těchto grafů jsou stejné jako závěry vyplývající z grafů předchozích.

Graf 4. Četnosti A, B, C pro Klaudyánovu mapu

Graf 5. Četnosti A, B, C pro Aretinovu mapu

Poznámka

Do vývoje názvosloví zasáhly historické a politické okolnosti vzniku jednotlivých map. Jména byla změněna buď úplně (Falknov → Sokolov) nebo částečně (Německý Brod → Havlíčkův Brod).

Do současné doby bylo několik názvů rozšířeno o přívlástek obsahující informaci o poloze. Přídavné jméno „český/á/é“ prozrazuje polohu v rámci České Republiky a slouží jako rozlišovací prvek mezi moravskými a českými městy, jejichž název by bez tohoto shodného přívlástku byl stejný. To se týká například *Českých Budějovic* (× *Moravské Budějovice*) a *Českého Krumlova* (× *Moravský Krumlov*). Podobnou funkci plní též přívlástek neshodný, který je ovšem v polohovém určení konkrétnější. Příkladem může být *Ústí nad Labem* nebo *Rožmitál pod Třemšínem*

4.3.3 Shrnutí

Předpoklad, že novější mapa se více přiblíží současnosti, se nepotvrdil. Ačkoliv Aretinova mapa vznikla téměř o sto padesát let později než Klaudyánova, její průměrné hodnoty jsou ve všech kategoriích (kromě pravopisu) nižší. Rozdíl je však malý. Horší výsledek lze vysvětlit uváděním německých ekvivalentů, jejichž nulová ohodnocení ovlivnila průměrný výsledek. Celkem bylo porovnáváno 125 místních a pomístních jmen.

Metoda procentuálního vyhodnocování byla speciálně vytvořena za účelem sledování vývoje názvosloví (z hlediska pravopisu a výslovnosti) ve zkoumaných mapách. Kriterium A bylo nastaveno tak, aby v sobě propojilo pravopis a výslovnost, jak vyplývá z logiky jazyka. Použití tohoto korelačního kritéria sice změnu názvosloví prokázalo, neukázalo však, který ze sledovaných faktorů měl na změně větší podíl. Aby to bylo možné určit, byla definována další dvě samostatná kritéria - B pro pravopis a C pro výslovnost. Teprve z vyhodnocení kompletních výsledků bylo možné vyslovit definitivní závěr, že největší změnou prošel pravopis, zatímco výslovnost zůstala prakticky stejná.

4.3.4 Analýza německy píšících autorů na základě rozdělení do intervalů

4.3.4.1 Interval 0 – 35%

Pro rozbor hodnot byla vytvořena následující tabulka, kde hvězdička označuje místo, kde se hodnota $\leq 35\%$ vyskytla.

Tab. 17. Názvy, které v analýze nepřekročily hodnotu 35% (NJ)

Název		Criginger			Vogt			Müller		
ČJ	NJ	A	B	C	A	B	C	A	B	C
Bečov n. T.	Petschau					*				
Český Brod	Böhmischbrod	*	*	*						
Český Krumlov	Krumau		*	*						
Duchcov	Dux	*	*	*		*				
Dvůr Králové	Königinhof	*	*	*						
Heřmanův Městec	Hermannstädtel	*	*	*	*	*	*			
Jaroměř	Jermer	*	*		*	*	*	*	*	*
Kadaň	Kaaden	*	*	*						
Klatovy	Klattau	*	*	*						
Kolín	Köln		*			*				
Libochovice	Liboch				*	*	*	*	*	*
Mladá Boleslav	Jungbunzlau	*	*							
Mnichovo Hradiště	Münchengrätz				*	*	*			
Most	Brüxs		*							
Nové Hrady	Neuschloß	*	*	*	*	*	*			
Pacov	Patzau					*				
Přibyslav	Primislau	*	*	*						
Rychnov n. K.	Reichenau				*					
Seč	Setsch					*				
Sedlčany	Seltschan					*	*			
Stráž n. N.	Platz				*	*	*			
Teplá	Töplei	*	*							
Žampach	Sandbach	*			*			*		
Žebrák	Bettlern	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Jizera	Iser	*	*	*	*	*	*			
Labe	Elbe				*	*	*			
Sázava	Sasau		*		*	*	*		*	
Krkonoše	Riesengebirge	*	*	*						

Z hustoty zaplnění tabulky hvězdičkami je na první pohled zřejmé, že nejvíce nejnižších hodnot se nachází ve sloupci Criginger. To je prvním dokladem toho, jak nespolehlivá tato mapa (resp. její kopie) je.

Kopie Crigingerovy mapy obsahuje několik chyb v názvech. Mezi špatně opsaná jména patří Cromelaw (Krumau = Český Krumlov), Dudcat (Dux = Duchcov), Mische

(Hermannstädtel = Heřmanův Městec), Lada (Kaaden = Kadaň), Kloaw (Klattau = Klatovy) a Prunslis (Primislau = Příbyslav). U těchto měst nelze nalézt ekvivalent v jiných jazycích.

Naopak Vogt se často inspiroval původním českým názvem místa. Toho jsou dokladem Bczau (Petschau = Bečov n. T.), Herzmanu Miestec (Hermannstädtel = Heřmanův Městec), Iaromirz (Jermer = Jaroměř), Colin (Köln = Kolín), Libochowitz (Liboch = Libochovice), Hradisstie (Münchengrätz = Mnichovo Hradiště), Novi Hradi (Neuschloß = Nové Hrady), Pacow (Patzau = Pacov), Richnow (Reichenau = Rychnov n. K.), Secz (Setsch = Seč), Sedliczany (Seltschan = Sedlčany), Straz (Platz = Stráž n. N.), Ziambach (Sandbach = Žampach), Zebrak (Bettlern = Žebrák), Gizara (Iser = Jizera) a Zazawa (Sasau = Sázava). Řeku Labe popsal na své mapě latinským Albis.

I Criginger použil několik názvů z češtiny (Jaroměř, Kolín, Nové Hrady, Žampach, Žebrák, Jizera a Sázava).

Název města Žebrák byl na všech třech mapách transkribován do německého jazyka. Dnešní podoba tohoto jména je však prostým překladem právě slova „žebrák“ - tedy Bettlern.

Český Brod a Mladá Boleslav získaly na Crigingerově mapě nízká ohodnocení vzhledem k úplné nebo částečné absenci přívlastku.

Müllerova mapa dopadla podle očekávání nejlépe. Do intervalu 0-35% spadají pouze ty názvy, jejichž německé ekvivalenty se začaly používat až po vydání tohoto kartografického díla.

Nulové ohodnocení u Krkonoš na Crigingerově mapě bylo způsobeno použitím zcela jiného (ač německého) názvu. Místo Riesengebirge popsal autor toto pohoří romantickým *Teuffels grund*, což lze přeložit jako Ďáblův pozemek.

Nízké procentuální hodnoty nezpůsobil pravopis, jak tomu bylo u česky píšících autorů, ale příčinou byly jiné faktory (chyby nebo uvádění názvů vycházejících z jiných jazyků – hlavně českého a latinského).

4.3.4.2 Interval 36 – 80%

Umístění v tomto intervalu závisí především na rozdílech v pravopisu. Na Crigingerově mapě lze nalézt spoustu nejasností, které vznikly pravděpodobně během přepisu. Zcela chybný název, nepřesná transkripce, záměna jednotlivých písmen, vynechání či naopak přidání písmene způsobily snížení procentuálního ohodnocení.

Př.: Benislaw (Criginger) → Beneschau (Benešov)
Pethin (Criginger) → Bechin (Bechyně)
Hirsperg (Criginger) → Hirschberg (Doksy)
Praga (Criginger) → Prag (Praha)
Gotsgab (Criginger) → Gottesgab (Boží dar)

Jak již bylo řečeno v kapitole 2.2.2.1 o historickém vývoji německého pravopisu, němčina se dočkala stanovení pravidel teprve na začátku 20. století. Tím vznikl velký prostor pro nesoulad především v transkripci vycházející z fonetické stránky jazyka původního názvu. Neexistovaly žádné návody, kdy psát *c* a kdy *k*, kdy použít *i* a kdy *ü* a podobně. Kritéria uvedená v kapitole 4.2.2.1 A pro rozbor z hlediska výslovnosti i pravopisu byla stanovena tak, aby postihla nejčastější případy těchto drobných neshodností.

Následující ukázka demonstruje rozdílný zápis pro město Most. Zde ovšem neplatí, že výslovnost zůstane nezměněna, jak tomu bylo u většiny českých názvů.

Př.: Brugks (Criginger) → Brix (Vogt, Müller) → Brüx (dnes)

Pozn.: Na tomto příkladu je zajímavý především Crigingerův Brugks. Při hodnocení z hlediska pravopisu získal tento název pouze 12,5% a z hlediska výslovnosti 80%. 67,5% rozdílu tvoří největší amplitudu mezi všemi zkoumanými jmény německy píšících autorů.

V intervalu 36-80% se též objevilo několik jmen, která se přiblížila více českému než německému názvu. Nadprůměrný počet písmen a podobnost obou názvů pak zabránily propadu hodnot pod hranici 35%. Příklady jsou uváděny s ohledem na pravopis i výslovnost.

Př.: Pribislaw (Vogt) → Primislau (Přibyslav)
Sedliczany (Vogt) → Seltschan (Sedlčany)

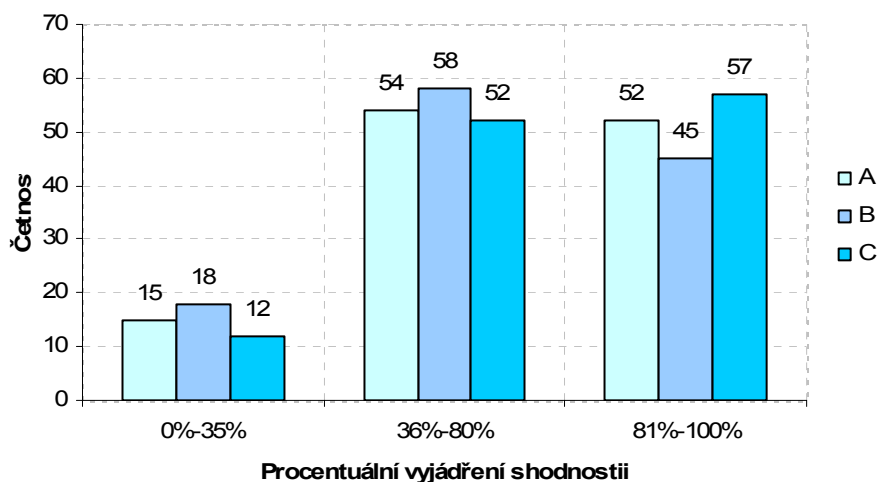

4.3.4.3 Grafy

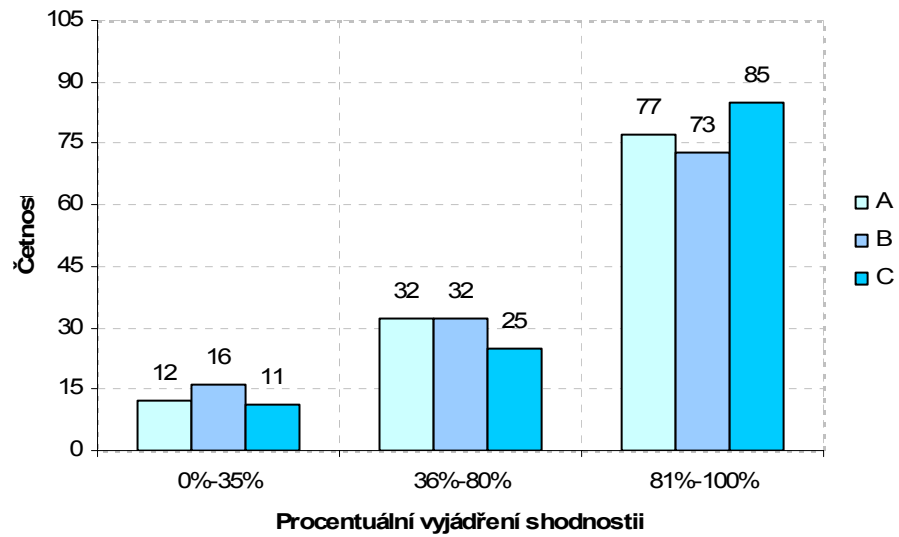
Následující tři grafy (Graf 6. – 8.) ukazují rozložení kategorií v jednotlivých intervalech podle autorů. Pouze u Crigingera přesahují četnosti v prostředním intervalu četnosti z intervalu 81-100%. Tato skutečnost opět poukazuje na nízkou kvalitu názvosloví na mapě. U Vogta je průběh grafu (Graf 7.) zhruba stejný, jako u česky píšících autorů. Müllerovy hodnoty se vymykají. Graf 8. znázorňuje z hlediska názvosloví vysokou kvalitu autora díla.

Za povšimnutí stojí, že hodnoty v jednotlivých intervalech jsou ze všech tří hledisek (A, B a C) zhruba stejné. Z toho vyplývá vzájemná závislost pravopisu a výslovnosti. Pokud je název podle pravopisu zařazen do jednoho intervalu, stává se zřídka, že by podle výslovnosti byl zařazen do jiného.

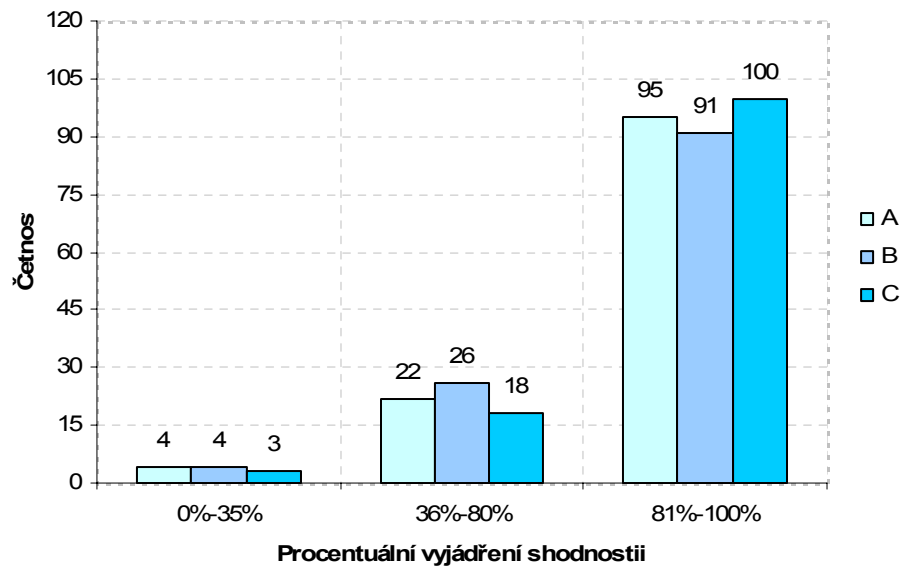
Graf 6. Četnosti A, B, C pro Crigingerovu mapu

Graf 7. Četnosti A, B, C pro Vogtovu mapu

Graf 8. Četnosti A, B, C pro Müllerovu mapu

4.3.4.4 Interval 81 – 100%

Do tohoto nejvyššího intervalu se stejně tak jako u česky píšících autorů dostaly názvy, které neprošly žádnou zásadní změnou. Odchylky v pravopisu byly malé, nebo se názvy nelišily vůbec. V rozmezí 81 – 100% se objevila většina ze zkoumaných jmen z Vogtovy a Müllerovy mapy. Jak již bylo zmíněno výše, u Crigingera bylo zastoupení v tomto intervalu nižší. Pouze při posuzování z hlediska výslovnosti se nejvíce názvů přehouplo přes hranici 80%.

Tab. 18. Četnosti v intervalu 81 – 100% (NJ)

Interval	Criginger			Vogt			Müller		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C
81 – 100%	52	45	57	77	73	85	95	91	100
Z toho 100% hodnot	21	21	34	52	52	66	70	70	88

Tab. 18 ukazuje závislost výslovnosti na pravopisu. B je posuzování pouze z hlediska pravopisu a A i z hlediska výslovnosti. 100% hodnot však může dosáhnout pouze název, který se píše stejně jako jeho současná podoba. Proto si u všech autorů odpovídají četnosti 100% hodnot ve sloupcích A a B. Velkým rozdílem oproti stejné tabulce pro česky píšící autory (Tab. 15.) je to, že podíl četnosti 100% hodnot je v tomto intervalu téměř ve všech případech nadpoloviční. Na základě tohoto poznatku lze říci, že německé názvy prodělaly mnohem menší vývoj než stejné názvy české.

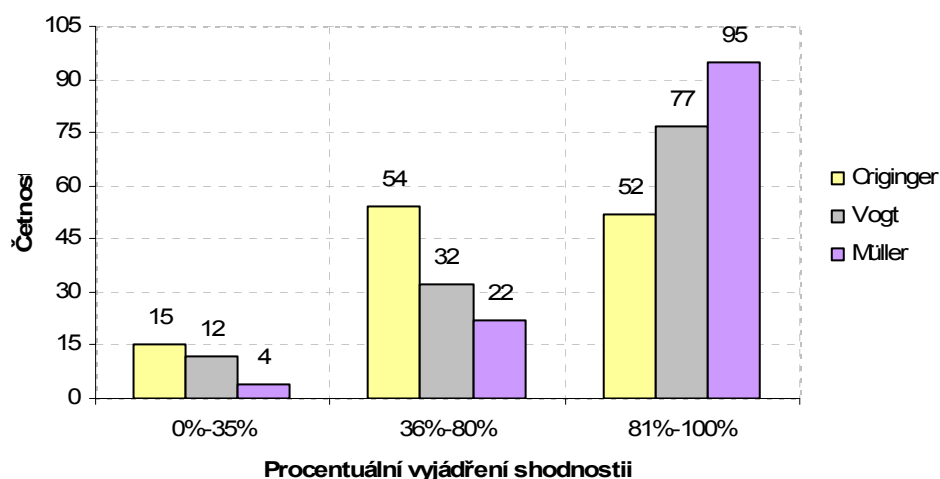
Celkem bylo zkoumáno 121 názvů. Jedenáct následujících sídel si své jméno po staletí ponechalo. Jedná se o Beraun (Beroun), Borotin (Borotín), Sternberg (Český Šternberk), Kralowitz (Kralovice), Kuttentberg (Kutná Hora), Lipnitz (Lipnice n. S.), Plan (Planá), Pilsen (Plzeň), Raudnitz (Roudnice n. L.), Rosenberg (Rožmberk) a Tabor (Tábor). Pokud by Crigingerova mapa byla vyloučena z rozboru, naprostá shoda by nastala ve více než 40 případech, což je $\frac{1}{3}$ všech posuzovaných názvů.

4.3.4.5 Grafy četností pro jednotlivá hlediska

4.3.4.5.1 Graf četnosti z hlediska pravopisu a výslovnosti (A)

Z Grafu 9. je zřejmé, že četnost názvů spadajících do spodního intervalu je nízká. Pokud nedošlo k chybě, nebo jméno na mapě nevycházelo z jiného jazyka než z němčiny, nebyl název umístěn v tomto rozmezí. Graf 9. též prozrazuje, že se na Crigingerově mapě objevuje mnoho drobných chyb vzniklých pravděpodobně při nekvalitním pořizování kopie, a proto je sloupec v prostředním intervalu nejvyšší.

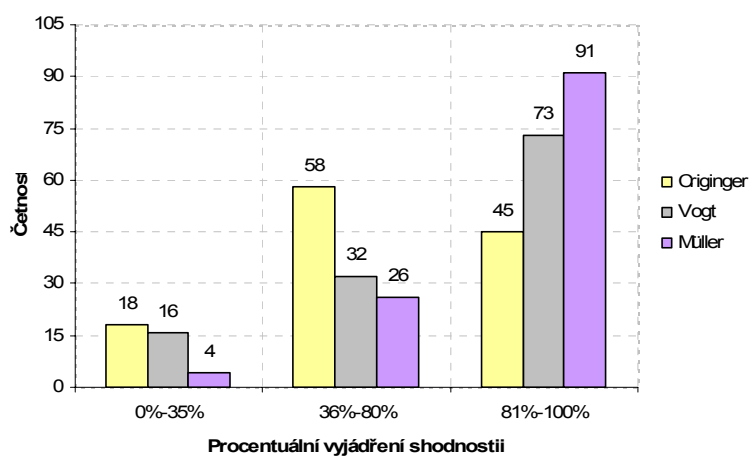
Graf 9. Četnosti pro A (NJ)

4.3.4.5.2 Graf četnosti z hlediska pravopisu (B)

Průběh Grafu 10. je prakticky stejný jako u grafu předešlého. V prostředním sloupci je patrný menší nárůst hodnot oproti grafu předešlému. Vyplývá z toho větší závislost výslovnosti na pravopisu, než jaká byla pozorována u česky píšících autorů.

Graf 10. Četnosti pro B (NJ)

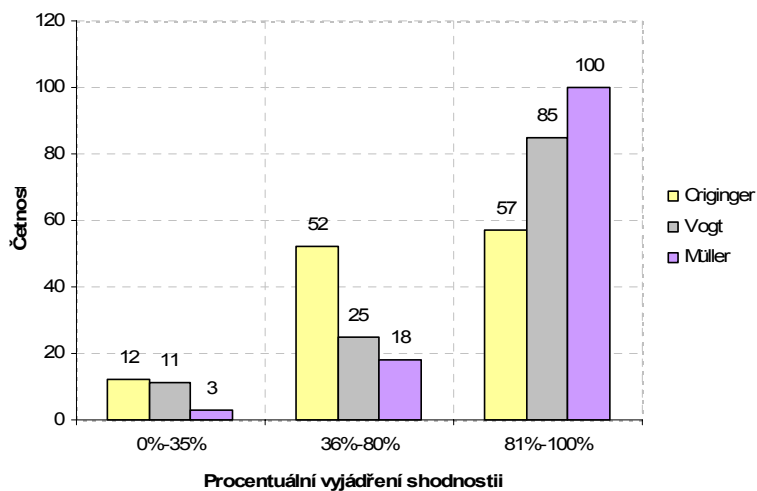

4.3.4.5.3 Graf četnosti z hlediska výslovnosti (C)

Graf 11. ve Vogtově a Müllerově případě opět potvrzuje, že výslovnost prodělala menší změny a tedy lze konstatovat, že většina názvů zůstala od počátku 18. století, až na několik výjimek a drobných odchylek, stejná.

Z rovnoměrného rozložení četností v horních dvou intervalech v Crigingerově případě znovu vyplývá nekvalitnost kopie mapy. Tím, že opisovatel chybně přepsal některé názvy, ovlivnil výrazně i jejich výslovnost v němčině.

Graf 11. Četosti pro C (NJ)

4.3.5 Shrnutí

Rozbor hodnot ukázal, že ačkoliv byla pro německy píšící autory zvolena stejná metoda jako pro česky píšící, výsledné závěry se liší. Nebyla například v takové míře prokázána nezávislost výslovnosti na pravopisu.

Analýza potvrdila, že opis Crigingerovy mapy byl pořízen velmi nepozorně a obsahuje mnoho drobných i hrubých chyb. Vzhledem k tomu, že Vogtova a Müllerova mapa vznikly krátce po sobě, nelze Crigingerovu mapu z rozboru vyloučit. Pro sledování vývoje názvosloví jsou však hodnoty získané z této mapy zavádějící.

Po posouzení všech výsledků lze prohlásit, že vývoj názvosloví na mapách německy píšících autorů je menší než u česky píšících. Důvodem je i to, že němčina se nevyvíjela tak dynamicky jako čeština. Český jazyk se může měnit rychle a pružně, protože počet obyvatel, kteří musí novým slovům rozumět, je a byl mnohonásobně menší než počet německy mluvících obyvatel. Navíc po první světové válce nebyla potřeba německy pojmenovávat místa na českém území tak velká, jako tomu bylo do té doby.

Je též důležité zmínit, že na vžitě německé názvy neměly vliv politické a historické okolnosti, které mnohdy zapříčinily změnu českého názvu. Příkladem je Sokolov, jehož původní název byl „česky“ Falknov. Dnes, stejně jako dříve, se německy nazývá Falkenau. Jako další příklad lze uvést Havlíčkův Brod, dříve nazývaný Německý. V němčině přetrvalo jméno Deutsch Brod.

5. KAPITOLA - ZÁVĚR

V 5. kapitole je popsáno dosažení cílů a shrnutí nejdůležitějších poznatků, jež byly během psaní práce učiněny. Tato kapitola obsahuje navíc návrhy na možné rozšíření a zpřesnění použité metody pro sledování vývoje názvosloví.

5.1 Dosažení cílů

Cílů, které si tato práce v Úvodu vytyčila, bylo dosaženo.

Ve 3. kapitole věnované popisu map a písmu se podařilo zachytit všechny relevantní poznatky o textových i obrazových informacích obsažených v jednotlivých mapách. Zároveň byly pojmenovány styly použitého písma.

Sledování vývoje na mapách bylo obsahem 4. kapitoly. Speciálně pro tento účel byla vytvořena analytická metoda, která umožnila procentuálně vyjádřit míru shodnosti názvů z historických map s názvy současnými. Rozbor probíhal odděleně pro česky a německy psané názvy. Nepodařilo se však jednoznačně identifikovat soubor sta místních a pomístních jmen, která by se objevila ve všech pěti zkoumaných kartografických dílech. Bylo proto nejprve nalezeno maximum shodných názvů, jež byly doplněny o dalších cca 25, aby při rozboru byla nastavená hranice překročena. Vyslovení závěrů bylo vždy podloženo důkazním materiálem a doplněno o grafické či tabelární znázornění.

5.2 Shrnutí hlavních poznatků

Ve 3. kapitole byly popsány obsahy jednotlivých map a použité styly písma. Všeobecně lze říci, že čím je mapa mladší, tím obsahuje více informací, lokalizace je přesnější a celkový obraz je čitelnější a srozumitelnější. Styl písma na Crigingerově, Aretinově, Vogtově a Müllerově mapě vycházel ze stejného základu - z renesanční antikvy popřípadě italiky. Pouze nejstarší Klaudyánova mapa byla psána gotickým písmem.

Metoda vytvořená pro sledování vývoje názvosloví byla podrobně popsána ve 4. kapitole. Důležitým závěrem, který byl na základě rozboru vysloven, bylo to, že český jazyk se v názvech výrazně měnil především v pravopisu. Pravopis se během staletí přizpůsoboval výslovnosti, zatímco výslovnost zůstala do značné míry nezměněna. Německý jazyk naproti tomu vykázal mnohem menší pokrok a z analýzy vyplynulo, že změnou pravopisu se často významně změnila i výslovnost.

5.3 Návrhy

K obsahům map a stylům písem bylo všeobecně již mnoho napsáno a řečeno. Je tedy pravděpodobné, že už k žádným zásadním objevům v této oblasti nedojde.

Rozšíření či zpřesnění by se však mohla dočkat metoda vytvořená a definovaná v této diplomové práci. Při tvorbě metody se vycházelo ze zadání. Tím bylo omezeno pole působnosti na pět kartografických děl. Vzhledem k tomu, že rozbor logicky následoval pro česky a německy psané mapy odděleně, byl vývoj názvosloví sledován na dvou resp. třech mapách.

Prvním návrhem, který by dosažené výsledky zpřesnil, je zkoumání originální Crigingerovy mapy nebo její úplné vynechání.

Druhým návrhem potom je zvolit a podle stanovených kritérií ohodnotit i mapy mladší, které byly vydané v určitém časovém intervalu od 16. století až do současnosti.

Historický a kulturně vědecký význam prvních kartografických děl zobrazujících české území je obrovský. Z tohoto důvodu si zaslouhují mimořádnou pozornost. Tato diplomová práce se pokusila o nový náhled a její ambicí bylo rozšířit již známá fakta o další poznatky.

6. POUŽITÉ ZDROJE

- [1] DRÁPELA, Milan, PODHRÁZSKÝ, Zbyšek, STACHOŇ, Zdeněk, TASOVSKÁ, Kateřina. *Dějiny kartografie. Multimediální učebnice* [online]. Geografický ústav PřF MU Brno. Dostupné z <<http://www.geogr.muni.cz/ucebnice/dejiny/>>
- [2] ČERBA, Otakar, *Významná data v tematické kartografii mezi roky 1500 a 1600*. Přednáška z předmětu Tematická kartografie. [online]. Poslední revize 11.2007. Západočeská univerzita. Fakulta aplikovaných věd. Katedra matematiky. Plzeň. Dostupné z <<http://gis.zcu.cz/index.php?page=tkaslidy>>
- [3] ČERBA, Otakar, *Významná data v tematické kartografii mezi roky 1600 a 1700*. Přednáška z předmětu Tematická kartografie. [online]. Poslední revize 12.2006. Západočeská univerzita. Fakulta aplikovaných věd. Katedra matematiky. Plzeň. Dostupné z <<http://gis.zcu.cz/index.php?page=tkaslidy>>
- [4] ČERBA, Otakar, *Významná data v tematické kartografii od roku 1700*. Přednáška z předmětu Tematická kartografie. [online]. Poslední revize 12.2006. Západočeská univerzita. Fakulta aplikovaných věd. Katedra matematiky. Plzeň. Dostupné z <<http://gis.zcu.cz/index.php?page=tkaslidy>>
- [5] ČERBA, Otakar, *Müllerovy mapy*. Přednáška z předmětu Tematická kartografie. [online]. Poslední revize 12.2006. Západočeská univerzita. Fakulta aplikovaných věd. Katedra matematiky. Plzeň. Dostupné z <<http://gis.zcu.cz/index.php?page=tkaslidy>>
- [6] *Osobnosti oboru*. [databáze online]. Časopis Zeměměřič Web. [cit. 22.03.2008]. Dostupné z <<http://www.zememeric.cz>>
- [7] ANTOŠ, Filip. *Problematika skenování historických map a jejich následné prezentace na internetu*. Praha, 2006. 85 s. Diplomová práce ČVUT, FSv, Katedra mapování a kartografie. Vedoucí diplomové práce ing. Jiří Cajthaml
- [8] KNEDLIK, Manfred. Krüginger. *Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon*, [online] Verlag Traugott Bautz, 2007. Dostupné z <<http://www.bautz.de/bbkl/>>
- [9] KLÍMA, Jan. *Müllerova mapa Čech*. [online]. Geodézie ČS®, Kartografické nakladatelství. [cit. 26.3.2008]. Dostupné z <<http://www.kvinta.cz/geo/mullerka.html>>
- [10] KASÍK, Pavel. Háčky a čárky dělají problémy i po 600 letech. *iDNES.cz* [online] 21.01.2008. Dostupné z <http://technet.idnes.cz/hacky-a-carky-delaji-problemy-i-po-600-letech-fib-/tec_tecnika.asp?c=A080117_180422_tec_tecnika_pka>
- [11] Historický vývoj češtiny. *Wikipedie* [encyklopedie online]. Poslední revize 12.03.2008. [cit. 17.03.2008]. Dostupné z <<http://cs.wikipedia.org/>>
- [12] Liste deutscher Bezeichnungen tschechischer Orte. *Wikipedia* [encyklopedie online]. Poslední revize 01.02.2008. [cit. 18.02.2008]. Dostupné z <<http://de.wikipedia.org/>>
- [13] Deutsche Rechtschreibung. *Wikipedia* [encyklopedie online]. Poslední revize 01.03.2008. [cit. 18.03.2008]. Dostupné z <<http://de.wikipedia.org/>>

- [14] GALLMANN, Peter, SITTA, Horst. *Handbuch Rechtschreiben*. Interkantonale Lehrmittelzentrale. Lehrmittelverlag des Kantons Zürich. Zürich, 1996. ISBN 3-906718-50-6.
- [15] MIKŠOVSKÝ, Miroslav, ZIMOVÁ, Růžena. Staré mapy Čech – Vybrané aspekty kartografického jazyka. *Kartografické listy*, č. 15/2007. Geografický ústav SAV a Kartografická spoločnosť SR, 1993-.
- [16] MUZIKA, František. *Krásné písmo ve vývoji latinky I*. Státní nakladatelství krásné literatury hudby a umění. Praha, 1958
- [17] MUZIKA, František. *Krásné písmo ve vývoji latinky II*. Nakladatelství Ladislav Horáček – Paseka. Praha, 2005. ISBN 80-7185-739-4
- [18] OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný – Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí – Druhý díl (Alqueire – Ažušak)*. Vydavatel a nakladatel J. Otto. Tiskem vlastní tiskárny. 1889. Praha
- [19] OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný – Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí – Čtrnáctý díl (Alqueire – Ažušak)*. Vydavatel a nakladatel J. Otto. Tiskem vlastní tiskárny. 1899. Praha
- [20] OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný – Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí – Sedmnáctý díl (Alqueire – Ažušak)*. Vydavatel a nakladatel J. Otto. Tisk Česká grafická společnost „Unie“. 1901. Praha

Jednotlivé mapy jsou dostupné z [7]

7. PŘÍLOHY

7.1 Kompletní tabulka pro česky píšící autory

Č.	Město ČJ	A	Klaudyán	A	A%	Aretin	A	A%
		B		B	B%		B	B%
		C		C	C%		C	C%
1	Andělská Hora [and'elska: hora]	12	Andielska hora [and'elska hora]	11	91,7	Andělská hora [and'elska: hora]	12	95,8
		12		9	75,0		12	95,8
		12		12	95,8		12	100,0
2	Bechyně [bexiňe]	7	Bechynie [bexiňe]	6,5	92,9	Bechyně [bexiňe]	6,5	92,9
		7		5	71,4		6,5	92,9
		6		6	100,0		6	100,0
3	Bečov n. T. [bečov]	5	Bečzow [bečov]	4	80,0	Bečzow [bečov]	4	80,0
		5		2,5	50,0		2,5	50,0
		5		5	100,0		5	100,0
4	Benátky n. J. [bena:tki]	7	Benatky [benatki]	6,5	92,9	Benatky [benatki]	6,5	92,9
		7		6	85,7		6	85,7
		7		6,5	92,9		6,5	92,9
5	Benešov [benešof]	7	Benessow [benešof]	6	85,7	Benessow [benešof]	6	85,7
		7		4	57,1		4	57,1
		7		7	100,0		7	100,0
6	Beroun [beroun]	6	Beraun [beroun]	5	83,3	Beraun [beroun]	5	83,3
		6		5	83,3		5	83,3
		6		6	100,0		6	100,0
7	Bílina [bi:lina]	6	Bielyna [bjelina]	4	66,7	Býlina [bi:lina]	5,5	91,7
		6		3	50,0		5	83,3
		6		4	66,7		6	100,0
8	Borotín [boroti:n]	7	Borotin [borotin]	6,5	92,9	Borotin [borotin]	6,5	92,9
		7		6	85,7		6	85,7
		7		6,5	92,9		6,5	92,9
9	Boží dar [boži: dar]	7	-	-	-	Gotsgab [go:cga:b]	0	-
		7		-	-		0	-
		7		-	-		0	-
10	Brandýs n. L. [brandi:s]	7	Brandays [brandajs]	5,5	78,6	Brandeis [brandejs]	5	71,4
		7		5	71,4		5	71,4
		7		5	71,4		5	71,4
11	Broumov [broumof]	7	Braumow [broumof]	5,5	78,6	Braumow [broumof]	5,5	78,6
		7		5	71,4		5	71,4
		7		7	100,0		7	100,0
12	Budyně [budiňe]	6	Budynie [budiňe]	5,5	91,7	Budyně [budiňe]	5,5	91,7
		6		4	66,7		5,5	91,7
		6		6	100,0		6	100,0
13	Čáslav [ča:slaf]	6	Čzaslaw [časlaf]	4,5	75,0	Čzaslaw [časlaf]	4,5	75,0
		6		3,5	58,3		3,5	58,3
		6		5,5	91,7		5,5	91,7
14	Čelákovice [čela:kovice]	10	-	-	-	Čzelakowicz [čelakovic]	7	-
		10		-	-		4,5	-
		10		-	-		8,5	-
15	(Česká) Lípa [li:pa]	4	Lippey [lipej]	1	25,0	Lippa [lipa]	3	75,0
		4		1	25,0		2	50,0
		4		1,5	37,5		3,5	87,5

Č.	Město ČJ	A	Klaudyán	A	A%	Aretin	A	A%
		B		B	B%		B	B%
		C		C	C%		C	C%
16	(České) Budějovice [bud'ejovice]	10	Budiewwicze [bud'evice]	5,5	55,0	Budėgowicze [bud'ejovice]	8	80,0
		10		3	30,0		6,5	65,0
		10		8	80,0		10	100,0
17	Český Brod [česki: brot]	9	Brod Čes. [brot čes]	6,5	72,2	Brod Český [brot česki:]	8,5	94,4
		9		5,5	61,1		7,5	83,3
		9		7	77,8		9	100,0
18	(Český) Krumlov [krumlof]	7	Krumlow [krumlof]	6,5	92,9	Krumlow [krumlof]	6,5	92,9
		7		6	85,7		6	85,7
		7		7	100,0		7	100,0
19	(Český) Šternberk [šternberk]	9	Ssternberg [šternberk]	8	88,9	Ssternberg [šternberk]	8	88,9
		9		6	66,7		6	66,7
		9		9	100,0		9	100,0
20	Cheb [xep]	4	Cheb [xep]	4	100,0	Egra [egra]	0	0,0
		4		4	100,0		0	0,0
		3		3	100,0		0	0,0
21	Chlumeck n. C. [xlumec]	7	Chlumeck [xlumec]	6,5	92,9	Chlumeck [xlumec]	6,5	92,9
		7		6	85,7		6	85,7
		6		6	100,0		6	100,0
22	Choceň [xocěň]	6	Choczen [xocen]	4,5	75,0	Choczne [xocne]	3,5	58,3
		6		4	66,7		3	50,0
		5		4	80,0		3	60,0
23	Chomutov [xomutof]	8	Chomutow [xomutof]	7,5	93,8	Chomutow [xomutof]	7,5	93,8
		8		7	87,5		7	87,5
		7		7	100,0		7	100,0
24	Chrudim [xrud'im]	7	Chrudim [xrud'im]	7	100,0	Chrudim [xrud'im]	7	100,0
		7		7	100,0		7	100,0
		6		6	100,0		6	100,0
25	Chýnov [xi:nof]	6	Chaynow [xajnof]	4	66,7	Chejnow [xejnof]	3,5	58,3
		6		3	50,0		3	50,0
		5		3	60,0		3	60,0
26	Děčín [d'ěči:n]	5	Diečzin [d'ěčin]	3,5	70,0	Diečzin [d'ěčin]	3,5	70,0
		5		0,5	10,0		0,5	10,0
		5		4,5	90,0		4,5	90,0
27	Doksy [doksi]	5	-	-	-	Doxa [doksa]	3	-
		5		-	-		2	-
		5		-	-		4	-
28	Domažlice [domažlice]	9	Domažlicze [domažlice]	8	88,9	Domažlicze [domažlice]	8	88,9
		9		7,5	83,3		7,5	83,3
		9		9	100,0		9	100,0
29	Duchcov [duxcof]	7	Duchezow [duxcof]	6	85,7	Duchezow [duxcof]	6	85,7
		7		5	71,4		5	71,4
		6		6	100,0		6	100,0
30	Dvůr Králové [dvu:r kra:love:]	11	Dwuor [dvuor]	2	18,2	Králuw dwůr [kra:lu:f dvu:r]	7	63,6
		11		1	9,1		6,5	59,1
		11		2,5	22,7		8	72,7
31	Frýdlant [fri:dlant]	8	Ffridlant [fridlant]	7	87,5	Fridlandt [fridlant]	6,5	81,3
		8		6	75,0		6	75,0
		8		7,5	93,8		7,5	93,8
32	(Havlíčkův) Brod [brot]	4	Brodnie [brodňe]	1	25,0	Brod (Niemecky) [brot]	4	100,0
		4		1	25,0		4	100,0
		4		1	25,0		4	100,0
33	Heřmanův Městec [heřmanu:f mňestec]	14	Miestecz [mňestec]	5	35,7	Miestecz Herzmanu [mňestec heřmanu]	11	78,6
		14		3	21,4		7	50,0
		15		7	46,7		14	90,0

Č.	Město ČJ	A	Klaudyán	A	A%	Aretin	A	A%
		B		B	B%		B	B%
		C		C	C%		C	C%
34	Hlinsko [hlinsko]	7	Hlinsko [hlinsko]	7	100,0	Hlinsko [hlinsko]	7	100,0
		7		7	100,0		7	100,0
		7		7	100,0		7	100,0
35	Hluboká n. V. [hluboka:]	7	Hluboká [hluboka:]	7	100,0	Hluboká [hluboka:]	7	100,0
		7		7	100,0		7	100,0
		7		7	100,0		7	100,0
36	(Horní) Slavkov [slafkof]	7	Slawkow [slafkof]	6	85,7	Slawkow [slafkof]	6	85,7
		7		5	71,4		5	71,4
		7		7	100,0		7	100,0
37	Horáždovice [horaždovice]	11	Horazdiowicze [horaždovice]	7,5	68,2	Horazdégowicze [horaždějovice]	7	63,6
		11		6,5	59,1		5,5	50,0
		11		11	100,0		9	81,8
38	Hradec Králové [hradec kra:love:]	13	Hradecz Kralowe [hradec kralove]	11	84,6	Kralowý Hradec [kralovi: hradec]	11	80,8
		13		9	69,2		9	69,2
		13		12	92,3		12	88,5
39	Humpolec [humpolec]	8	Humpolecz [humpolec]	7,5	93,8	Humpolecz [humpolec]	7,5	93,8
		8		7	87,5		7	87,5
		8		8	100,0		8	100,0
40	Jaroměř [jaromněř]	7	Yaromierz [jaromněř]	5,5	78,6	Jaromirz [jaromiř]	5,5	78,6
		7		2	28,6		4	57,1
		8		8	100,0		6	75,0
41	Jičín [jiči:n]	5	-	-	-	Giczin [jicin]	3,5	-
		5		-	-		1	-
		5		-	-		3,5	-
42	Jihlava [jihlava]	7	-	-	-	Gihlawa [jihlava]	6	-
		7		-	-		5	-
		7		-	-		7	-
43	Jindřichův Hradec [jintřixu:f hradec]	16	Hradecz [hradec]	5,5	34,4	Hradecz Gindrzychu [hradec jintřixu]	13	81,3
		16		5	31,3		10	62,5
		15		6	40,0		14	90,0
44	Kadaň [kadaň]	5	Kadan [kadan]	4	80,0	Kadan [kadan]	4	80,0
		5		4	80,0		4	80,0
		5		4	80,0		4	80,0
45	Karlovy Vary [karlovi vari]	11	Varý [vari:]	3,5	31,8	Karlsbad [ka:rlsba:d]	0	0,0
		11		3	27,3		0	0,0
		11		3,5	31,8		0	0,0
46	Karlštejn [karlštejn]	9	Karlsstajn [karlštajn]	6,5	72,2	Karlstein [karlstejn]	7	77,8
		9		5	55,6		7	77,8
		9		8	88,9		8	88,9
47	Kladruby [klatrubi]	8	Kladruby [klatrubi]	8	100,0	Kladrubý [klatrubi:]	7,5	93,8
		8		8	100,0		7	87,5
		8		8	100,0		7,5	93,8
48	Klatovy [klatovi]	7	Klatowy [klatovi]	6,5	92,9	Klatowij [klatovij]	5	71,4
		7		6	85,7		4	57,1
		7		7	100,0		6	85,7
49	Kolín [koli:n]	5	Kolin [kolin]	4,5	90,0	Kolin [kolin]	4,5	90,0
		5		4	80,0		4	80,0
		5		4,5	90,0		4,5	90,0
50	Konopiště [konopiště]	9	Konopisstie [konopiště]	8	88,9	Konopishtë [konopiště]	8	88,9
		9		5	55,6		6,5	72,2
		9		9	100,0		9	100,0
51	Kouřim [kouřim]	6	Kaurzim [kouřim]	4,5	75,0	Kaurzim [kouřim]	4,5	75,0
		6		3	50,0		3	50,0
		6		6	100,0		6	100,0

Č.	Město ČJ	A	Klaudyán	A	A%	Aretin	A	A%
		B		B	B%		B	B%
		C		C	C%		C	C%
52	Kralovice [kralovice]	9	Kralowicze [kralovice]	8	88,9	Kralowicz [kralovic]	7	77,8
		9		7	77,8		6	66,7
		9		9	100,0		8	88,9
53	Kutná Hora [kutna: hora]	9	Hora [hora]	4	44,4	Hora Gutná [hora gutna:]	8,5	94,4
		9		4	44,4		8	88,9
		9		4	44,4		8	88,9
54	Lantškroun [lantškroun]	9	Lantsskron [lantškron]	6,5	72,2	Landsskraun [lantškroun]	6,5	72,2
		9		5	55,6		5	55,6
		9		7	77,8		8	88,9
55	Ledeč n. S. [ledeč]	5	Ledečz [ledeč]	4,5	90,0	Ledečz [ledeč]	4,5	90,0
		5		3,5	70,0		3,5	70,0
		5		5	100,0		5	100,0
56	Libochovice [liboxovice]	11	-	-	-	Libochowicze [liboxovice]	10	-
		11		-	-		9	-
		10		-	-		10	-
57	Liberec [liberec]	7	-	-	-	Reichenberg [rajxnberk]	0	-
		7		-	-		0	-
		7		-	-		0	-
58	Lipnice n. S. [lipňice]	7	Lipnicze [lipňice]	6,5	92,9	Lipnicze [lipňice]	6,5	92,9
		7		6	85,7		6	85,7
		7		7	100,0		7	100,0
59	Litoměřice [litomňeřice]	10	Litomierzicze [litomňeřice]	8,5	85,0	Litomérzicze [litomňeřice]	8,5	85,0
		10		5	50,0		5,5	55,0
		11		11	100,0		11	100,0
60	Litomyšl [litomišl]	8	Litomissl [litomišl]	7	87,5	Litomyssle [litomišle]	6,5	81,3
		8		5	62,5		5	62,5
		8		8	100,0		7	87,5
61	Loket [loket]	5	Loket [loket]	5	100,0	Loket [loket]	5	100,0
		5		5	100,0		5	100,0
		5		5	100,0		5	100,0
62	Louny [louni]	5	Launy [louni]	4	80,0	Launy [louni]	4	80,0
		5		4	80,0		4	80,0
		5		5	100,0		5	100,0
63	Lysá n. L. [lisa:]	4	Lysa [lisa]	3,5	87,5	Lissa [liša]	2,5	62,5
		4		3	75,0		1	25,0
		4		3,5	87,5		2,5	62,5
64	Mělník [mňelni:k]	6	Mielnik [mňelnik]	5	83,3	Mělnik [mňelnik]	5	83,3
		6		3	50,0		4,5	75,0
		7		6,5	92,9		6,5	92,9
65	Milevsko [milefsko]	8	Milewsko [milefsko]	7,5	93,8	Miliwsko [milifsko]	6,5	81,3
		8		7	87,5		6	75,0
		8		8	100,0		7	87,5
66	Miličín [miliči:n]	7	Miličzin [miličin]	6,5	92,9	Milczin [milčin]	5,5	78,6
		7		4,5	64,3		3	42,9
		7		6,5	92,9		4,5	64,3
67	(Mladá) Boleslav [boleslaf]	8	Boleslaw [boleslaf]	7,5	93,8	Boleslaw [boleslaf]	7,5	93,8
		8		7	87,5		7	87,5
		8		8	100,0		8	100,0
68	(Mnichovo) Hradiště [hrad'iš'č'e]	8	Hradisstie [hrad'iš'č'e]	7	87,5	Hradisste [hrad'iš'č'e]	7	87,5
		8		4	50,0		5	62,5
		8		8	100,0		7	87,5
69	Most [most]	4	Most [most]	4	100,0	Most [most]	4	100,0
		4		4	100,0		4	100,0
		4		4	100,0		4	100,0

Č.	Město ČJ	A	Klaudyán	A	A%	Aretin	A	A%
		B		B	B%		B	B%
		C		C	C%		C	C%
70	Načeradec [načeradec]	9	Naczeradecz [naceradec]	6,5	72,2	Načzeradecz [načeradec]	8	88,9
		9		6	66,7		6,5	72,2
		9		8	88,9		9	100,0
71	Náchod [na:xot]	6	Nachod [naxot]	5,5	91,7	Náchod [na:xot]	6	100,0
		6		5	83,3		6	100,0
		5		4,5	90,0		5	100,0
72	Nejdek [nejdek]	6	-	-	-	Neidek [nejdek]	5	-
		6		-	-		5	-
		6		-	-		6	-
73	Nové Hrady [nove: hradí]	9	Nowy hrad [novi hrat]	6,5	72,2	Nowe Hrady [nove hradí]	8	88,9
		9		6	66,7		7	77,8
		9		6	66,7		8,5	94,4
74	Nymburk [niɯburk]	7	Nymburg [niɯburk]	6,5	92,9	Nymburg [niɯburk]	6,5	92,9
		7		6	85,7		6	85,7
		7		7	100,0		7	100,0
75	Ostrov [ostrof]	6	Wostrow [vostrof]	4,5	75,0	Schlackwerd [šlakvert]	0	0,0
		6		4	66,7		0	0,0
		6		5	83,3		0	0,0
76	Pacov [pacof]	5	Paczow [pacof]	4	80,0	Paczow [patsof]	3	60,0
		5		3	60,0		2	40,0
		5		5	100,0		3	60,0
77	Pardubice [pardubice]	9	Pordubicze [pordubice]	7,5	83,3	Pardubicze [pardubice]	8,5	94,4
		9		7	77,8		8	88,9
		9		8	88,9		9	100,0
78	Pelhřimov [pelhřimof]	9	Pelrzimow [pelřimof]	7	77,8	Pelhrzimow [pelhřimof]	8	88,9
		9		5	55,6		6	66,7
		9		8	88,9		9	100,0
79	Písek [pi:sek]	5	Piesek [pjesek]	3,5	70,0	Pisek [pisek]	4,5	90,0
		5		3	60,0		4	80,0
		5		3	60,0		4,5	90,0
80	Planá [plana:]	5	Plana [plana]	4,5	90,0	Planá [plana:]	5	100,0
		5		4	80,0		5	100,0
		5		4,5	90,0		5	100,0
81	Plzeň [plzeň]	5	Plzen [plzen]	4	80,0	Plzeň [plzeň]	4,5	90,0
		5		4	80,0		4,5	90,0
		5		4	80,0		5	100,0
82	Poděbrady [poďebradi]	9	Podiebrady [poďebradi]	8,5	94,4	Poděbrady [poďebradi]	8,5	94,4
		9		7	77,8		8,5	94,4
		9		9	100,0		9	100,0
83	Polička [polička]	7	Policzka [polička]	6,5	92,9	Policzka [policka]	5	71,4
		7		5,5	78,6		5	71,4
		7		7	100,0		6	85,7
84	Polná [polna:]	5	Polna [polna]	4,5	90,0	Polná [polna:]	5	100,0
		5		4	80,0		5	100,0
		5		4,5	90,0		5	100,0
85	Prachatice [praxatice]	10	Prachaticze [praxatice]	9,5	95,0	Prachaticze [praxatice]	9,5	95,0
		10		9	90,0		9	90,0
		9		9	100,0		9	100,0
86	Praha [praha]	5	Praha [praha]	5	100,0	Praga [praga]	4	80,0
		5		5	100,0		4	80,0
		5		5	100,0		4	80,0
87	Přelouč [přelouč]	7	Przeluči [přelouči]	4	57,1	Przelauči [přelauči]	4	57,1
		7		1,5	21,4		1,5	21,4
		7		5	71,4		5	71,4

Č.	Město ČJ	A	Klaudyán	A	A%	Aretin	A	A%
		B		B	B%		B	B%
		C		C	C%		C	C%
88	Příbram [při:bram]	7	Przibram [příbram]	6	85,7	Przibram [příbram]	6	85,7
		7		4	57,1		4	57,1
		7		6,5	92,9		6,5	92,9
89	Přibyslav [přibislaf]	9	Przibislaw [přibislaf]	7,5	83,3	Przibislaw [přibislaf]	7,5	83,3
		9		5	55,6		5	55,6
		9		9	100,0		9	100,0
90	Rakovník [rakovni:k]	8	Rakownik [rakownik]	7	87,5	Rakownik [rakownik]	7	87,5
		8		6	75,0		6	75,0
		8		7,5	93,8		7,5	93,8
91	Rokycany [rokicani]	8	Rokyczany [rokicani]	7,5	93,8	Rokyczany [rokicani]	7,5	93,8
		8		7	87,5		7	87,5
		8		8	100,0		8	100,0
92	Roudnice n. L. [roudňice]	8	Raudnicze [roudňice]	6,5	81,3	Raudnicze [roudňice]	6,5	81,3
		8		6	75,0		6	75,0
		8		8	100,0		8	100,0
93	Rožmberk [rožuberk]	8	Rozmberg [rožuberk]	6,5	81,3	Rosenberg [ro:znberk]	4,5	56,3
		8		6	75,0		4	50,0
		8		7	87,5		5	62,5
94	Rožmitál p. T. [rožmita:l]	8	-	-	-	Rožmítal [rožmítal]	7	-
		8		-	-		6,5	-
		8		-	-		7,5	-
95	Rychnov n. K. [rixnof]	7	Richnow [rixnof]	6	85,7	Rychnow [rixnof]	6,5	92,9
		7		5	71,4		6	85,7
		6		6	100,0		6	100,0
96	Seč [seč]	3	-	-	-	Secz [sec]	1	-
		3		-	-		1	-
		3		-	-		2	-
97	Sedlčany [sedlčani]	8	Sedlčzaný [sedlčani:]	7	87,5	Sedlčzaný [sedlčani:]	7	87,5
		8		5,5	68,8		5,5	68,8
		8		7,5	93,8		7,5	93,8
98	Semily [semili]	6	Semily [semili]	6	100,0	Semile [semile]	5	83,3
		6		6	100,0		5	83,3
		6		6	100,0		5	83,3
99	Slaný [slani:]	5	Slany [slani]	4,5	90,0	Slaný [slani:]	4,5	90,0
		5		4	80,0		4	80,0
		5		4,5	90,0		5	100,0
100	Soběslav [sobjeslaf]	8	Sobieslaw [sobjeslaf]	7	87,5	Sobieslaw [sobjeslaf]	7	87,5
		8		5	62,5		5	62,5
		9		9	100,0		9	100,0
101	Sokolov [sokolof]	7	Ffalknow [falknof]	0	0,0	Falkenau [falkenau]	0	0,0
		7		0	0,0		0	0,0
		7		0	0,0		0	0,0
102	Stará Boleslav [stara: boleslaf]	13	-	-	-	Boleslaw Stará [boleslaf stara:]	13	-
		13		-	-		12	-
		13		-	-		13	-
103	Strakonice [strakonice]	10	Strakonicze [strakonice]	9,5	95,0	Strakonicze [strakonice]	9,5	95,0
		10		9	90,0		9	90,0
		10		10	100,0		10	100,0
104	Stráž n. N. [stra:š]	5	Straž [straš]	4	80,0	Strác [stra:c]	3	60,0
		5		3,5	70,0		3	60,0
		5		4,5	90,0		4	80,0
105	Stříbro [stři:bro]	7	Strzibro [střijebro]	5	71,4	Strzibro [střibro]	6	85,7
		7		3	42,9		4	57,1
		7		4,5	64,3		6,5	92,9

Č.	Město ČJ	A	Klaudyán	A	A%	Aretin	A	A%
		B		B	B%		B	B%
		C		C	C%		C	C%
106	Sušice [sušice]	6	Sussicze [sušice]	5	83,3	Sussicze [sušice]	5	83,3
		6		3	50,0		3	50,0
		6		6	100,0		6	100,0
107	Tábor [ta:bor]	5	Tabor [tabor]	4,5	90,0	Tabor [tabor]	4,5	90,0
		5		4	80,0		4	80,0
		5		4,5	90,0		4,5	90,0
108	Tachov [taxof]	6	Tachow [taxof]	5,5	91,7	Táchow [ta:xof]	5	83,3
		6		5	83,3		4	66,7
		5		5	100,0		4,5	90,0
109	Teplá [tepla:]	5	Tepla [tepla]	4,5	90,0	Tepla [tepla]	4,5	90,0
		5		4	80,0		4	80,0
		5		4,5	90,0		4,5	90,0
110	Teplice [teplice]	7	Teplicze [teplice]	6,5	92,9	Teplice [teplice]	7	100,0
		7		6	85,7		7	100,0
		7		7	100,0		7	100,0
111	Točnick [točni:k]	6	Točznik [točnik]	5	83,3	Točznik [točnik]	5	83,3
		6		3,5	58,3		3,5	58,3
		6		5,5	91,7		5,5	91,7
112	Třeboň [třeboň]	6	Trzebon [třeboň]	4,5	75,0	Trzebon [třeboň]	4,5	75,0
		6		3	50,0		3	50,0
		6		5	83,3		5	83,3
113	Trhové Sviny [trhove: svini]	11	Trhowe Swiny [trhove svini]	9,5	86,4	Swiny [svini]	4,5	40,9
		11		8	72,7		4	36,4
		11		11	95,5		5	45,5
114	Trutnov [trutnof]	7	Trutnow [trutnof]	6,5	92,9	Trutnow [trutnof]	6,5	92,9
		7		6	85,7		6	85,7
		7		7	100,0		7	100,0
115	Turnov [turnof]	6	Turnow [turnof]	5,5	91,7	Turnow [turnof]	5,5	91,7
		6		5	83,3		5	83,3
		6		6	100,0		6	100,0
116	Týn n. V. [ti:n]	3	Tayn [tajn]	1,5	50,0	Teyn [tejn]	1,5	50,0
		3		1	33,3		1	33,3
		3		1	33,3		1	33,3
117	Úštěk [u:štek]	5	Ausst [u:št]	2	40,0	Ausst [u:št]	2	40,0
		5		0	0,0		0	0,0
		5		2	40,0		2	40,0
118	Ústí n. L. [u:stí:]	4	Austij [u:stíj]	2	50,0	Aussig [ausix]	0	0,0
		4		0	0,0		0	0,0
		4		2,5	62,5		0	0,0
119	Velvary [velvari]	7	Welwary [velvari]	6	85,7	Welwarý [velvari:]	5,5	78,6
		7		5	71,4		4	57,1
		7		7	100,0		6,5	92,9
120	Veselí n. Luž. [veseli:]	6	-	-	-	Weseli [veseli]	5	-
		6		-	-		4	-
		6		-	-		5,5	-
121	Vimperk [vimperk]	7	Wimberg [vimperk]	5	71,4	Wimberg [vimperk]	5	71,4
		7		4	57,1		4	57,1
		7		6	85,7		6	85,7
122	Vodňany [vodňani]	7	Wodniany [vodňani]	4,5	64,3	Wodnany [vodnani]	5,5	78,6
		7		4	57,1		5	71,4
		7		7	100,0		6	85,7
123	Vysoké Mýto [visoke: mi:to]	10	Myto wys. [mito vis]	6	60,0	Wysoky Mleyto [visoki mlejto]	6	60,0
		10		5	50,0		5	50,0
		10		6,5	65,0		6	60,0
124	Vysoké n. J. [visoke:]	6	Wysoky [visoki]	4,5	75,0	Wysoky [visoki]	4,5	75,0
		6		4	66,7		4	66,7
		6		5	83,3		5	83,3

Č.	Město ČJ	A	Klaudyán	A	A%	Aretin	A	A%
		B		B	B%		B	B%
		C		C	C%		C	C%
125	Žampach [žaʊpax]	7	Žampach [žaʊpax]	6,5	92,9	Zampach [zaʊpax]	6	85,7
		7		6,5	92,9		6	85,7
		6		6	100,0		5	83,3
126	Žatec [žatec]	5	Žatecz [žatec]	4	80,0	Ziatecz [žatec]	2,5	50,0
		5		3,5	70,0		2	40,0
		5		5	100,0		5	100,0
127	Zbraslav [sbraslaf]	8	Zbraslaw [sbraslaf]	7,5	93,8	Zbraslaw [sbraslaf]	7,5	93,8
		8		7	87,5		7	87,5
		8		8	100,0		8	100,0
128	Zbraslavice [sbraslavice]	11	Zbraslawicze [sbraslavice]	10	90,9	Zbraslawicze [sbraslavice]	10	90,9
		11		9	81,8		9	81,8
		11		11	100,0		11	100,0
129	Žebrák [žebra:k]	6	Žebrak [žebra:k]	5	83,3	Žebrák [žebra:k]	5,5	91,7
		6		4,5	75,0		5,5	91,7
		6		5,5	91,7		6	100,0
130	Žlutice [žluťice]	7	Žluticze [žluťice]	6	85,7	Žluticze [žluťice]	6	85,7
		7		5,5	78,6		5,5	78,6
		7		7	100,0		7	100,0

Č.	Řeky ČJ	A	Klaudyán	A	A%	Aretin	A	A%
		B		B	B%		B	B%
		C		C	C%		C	C%
131	Jizera [jizera]	6	Gizera rzeka [jizera]	5,5	91,7	Gizera fl. [jizera]	5,5	91,7
		6		5	83,3		5	83,3
		6		6	100,0		6	100,0
132	Labe [labe]	4	Labe rzeka [labe]	4	100,0	Labe fl. [labe]	4	100,0
		4		4	100,0		4	100,0
		4		4	100,0		4	100,0
133	Ohře [ohře]	4	Ohrze rzeka [ohře]	3,5	87,5	Egra fl. [egra]	0	0,0
		4		2	50,0		0	0,0
		4		4	100,0		0	0,0
134	Orlice [orlice]	6	Worlicze rzeka [vorlice]	4,5	75,0	Orlicze fl. [orlice]	5,5	91,7
		6		4	66,7		5	83,3
		6		5	83,3		6	100,0
135	Sázava [sa:zava]	6	Sazawa rzeka [sazava]	5	83,3	Sazawa fl. [sazava]	5	83,3
		6		4	66,7		4	66,7
		6		5,5	91,7		5,5	91,7
136	Vltava [vltava]	6	Wltawa rzeka [vltava]	5	83,3	Wltawa fl. [vltava]	5	83,3
		6		4	66,7		4	66,7
		6		6	100,0		6	100,0

Č.	Pohoří ČJ	A	Klaudyán	A	A%	Aretin	A	A%
		B		B	B%		B	B%
		C		C	C%		C	C%
137	Krkonoše [krkonoše]	8	Krkonoss [krkonoš]	6,5	81,3	Krkonosse [krkonoše]	7,5	93,8
		8		6	75,0		6	75,0
		8		7	87,5		8	100,0

	Klaudyán	Aretin
Průměr	A% =	80,5%
	B% =	67,2%
	C% =	88,2%
	A% =	79,5%
	B% =	68,4%
	C% =	86,8%

7.2 Kompletní tabulka pro německy píšící autory

Č.	Město		A	Criginger	A	A%	Vogt	A	A%	Müller	A	A%
			B		B	B%		B	B%		B	B%
	ČJ	NJ	C		C	C%		C	C%		C	C%
1	Andělská Hora	Engelhaus	9	Engelhauß	8,5	94,4	Engelhaus	9	100,0	Engelhaus	9	100,0
			9		8	88,9		9	100,0		9	100,0
		[ɛŋlhaus]	7		[ɛŋlhaus]	7		100,0	[ɛŋlhaus]		7	100,0
2	Bechyně	Bechin	6	Pethin	3,5	58,3	Bechin	6	100,0	Bechin	6	100,0
			6		4	66,7		6	100,0		6	100,0
		[bexin]	5		[petin]	3		60,0	[bexin]		5	100,0
3	Bečov n. T.	Petschau	8	Petscha	7	87,5	Bczau	4,5	56,3	Petschau	8	100,0
			8		7	87,5		2	25,0		8	100,0
		[petšau]	6		[petša]	5		83,3	[psau]		3	50,0
4	Benátky n. J.	Benatek	7	Bendkj	3	42,9	Benatky	5	71,4	Benatek	7	100,0
			7		3	42,9		5	71,4		7	100,0
		[benatek]	7		[bentki]	3		42,9	[benatki]		5	71,4
5	Benešov	Beneschau	9	Benislaw	5	55,6	Beneschow	7	77,8	Beneschau	9	100,0
			9		5	55,6		7	77,8		9	100,0
		[benešau]	7		[benislaw]	3		42,9	[benešo:]		5	71,4
6	Beroun	Beraun	6	Beraun	6	100,0	Beraun	6	100,0	Beraun	6	100,0
			6		6	100,0		6	100,0		6	100,0
		[beraun]	6		[beraun]	6		100,0	[beraun]		6	100,0
7	Bílina	Bilin	5	Bieln	3	60,0	Bilin	5	100,0	Bilin	5	100,0
			5		3	60,0		5	100,0		5	100,0
		[bilin]	5		[bi:ln]	3,5		70,0	[bilin]		5	100,0
8	Borotín	Borotin	7	Borotin	7	100,0	Borotin	7	100,0	Borotin	7	100,0
			7		7	100,0		7	100,0		7	100,0
		[borotin]	7		[borotin]	7		100,0	[borotin]		7	100,0
9	Boží dar	Gottesgab	9	Gotsgab	7	77,8	Gottsgab	8	88,9	Gottesgab	9	100,0
			9		7	77,8		8	88,9		9	100,0
		[gotesga:b]	8		[go:cga:b]	4,5		56,3	[gocga:b]		5	62,5
10	Brandýs n. L.	Brandeis	8	Prandij	4,5	56,3	Brandeis	8	100,0	Brandeis	8	100,0
			8		4	50,0		8	100,0		8	100,0
		[brandajs]	8		[prandi:]	4		50,0	[brandajs]		8	100,0
11	Broumov	Braunau	7	Brauna	6	85,7	Braunau	7	100,0	Braunau	7	100,0
			7		6	85,7		7	100,0		7	100,0
		[braunau]	7		[brauna]	6		85,7	[braunau]		7	100,0
12	Budyně	Budin	5	Budin	5	100,0	Budin	5	100,0	Budyn	4,5	90,0
			5		5	100,0		5	100,0		4	80,0
		[budin]	5		[budin]	5		100,0	[budin]		5	100,0
13	Čáslav	Tschaslau	9	Czasla	6	66,7	Czaslau	7	77,8	Czaslau	7	77,8
			9		4	44,4		5	55,6		5	55,6
		[časlau]	6		[časla]	5		83,3	[časlau]		6	100,0
14	Čelákovice	Czelakowitz	11	Zschelakowitz	10	90,9	Czelakowitz	11	100,0	Czelakowitz	11	100,0
			11		7	63,6		11	100,0		11	100,0
		[čelakovíc]	9		[čelakovíc]	9		100,0	[čelakovíc]		9	100,0
15	Česká Lípa	Leipa	5	-	-	-	Leippa	4,5	-	Leipa	5	-
			5		-	-		4	-		5	-
		[lajpa]	5		-	-		5	-		[lajpa]	5
16	České Budějovice	Budweis	7	Budweiß	6,5	92,9	Budweis	7	100,0	Budweis	7	100,0
			7		6	85,7		7	100,0		7	100,0
		[budvajs]	7		[budvajs]	7		100,0	[budvajs]		7	100,0
17	Český Brod	Böhmischtbrod	12	B. Broda	3,5	29,2	B. Brod	4,5	37,5	Böhm. Brod	7,5	62,5
			12		3,5	29,2		4,5	37,5		7,5	62,5
		[bõ:miš'bro:t]	9		[bé broda]	2,5		27,8	[bé bro:t]		4,5	50,0
18	Český Krumlov	Krumau	6	Cromelaw	2,5	41,7	Krumav	5	83,3	Crumau	5,5	91,7
			6		1	16,7		5	83,3		5	83,3
		[krumau]	6		[kromelaw]	1		16,7	[krumaw]		5	83,3
19	Český Šternberk	Sternberg	9	Sternberg	9	100,0	Sternberg	9	100,0	Sternberg	9	100,0
			9		9	100,0		9	100,0		9	100,0
		[šternberk]	9		[šternberk]	9		100,0	[šternberk]		9	100,0

Č.	Město		A	Criginger	A	A%	Vogt	A	A%	Müller	A	A%
			B		B	B%		B	B%		B	B%
	ČJ	NJ	C		C	C%		C	C%		C	C%
20	Cheb	Eger [e:gr]	4	Egra	2	50,0	Eger	4	100,0	Eger	4	100,0
			4		2	50,0		4	100,0		4	100,0
			3		[e:gra]	2		66,7	[e:gr]		3	100,0
21	Chlumec n. C.	Chlumetz [klumec]	8	Chlumetz	8	100,0	Chlumec	7	87,5	Chlumetz	8	100,0
			8		8	100,0		6	75,0		8	100,0
			6		[klumec]	6		100,0	[klumec]		6	100,0
22	Choceň	Chotzen [kocen]	7	-	-	-	Chocnie	2	-	Chotzen	7	-
			7		-	-		3	-		7	-
			5		-	-		2	-		[kocen]	5
23	Chomutov	Komotau [komotau]	7	Commoda	4,5	64,3	Chomodau	6	85,7	Commotau	6	85,7
			7		3	42,9		4	57,1		5	71,4
			7		[komoda]	5		71,4	[komodau]		6	85,7
24	Chrudim	Chrudim [krudim]	7	Chrudim	7	100,0	Crudim	6	85,7	Chrudim	7	100,0
			7		7	100,0		6	85,7		7	100,0
			6		[krudim]	6		100,0	[krudim]		6	100,0
25	Chýnov	-	-	Kinaw	-	-	Cheynow	-	-	Cheynow	-	-
			-		-	-		-	-		-	-
			-		[kinaf]	-		-	[kejnof]		-	-
26	Děčín	Tetschen [te:čn]	8	-	-	-	Deczen	5,5	-	Tetschen	8	-
			8		-	-		3	-		8	-
			4		-	-		3	-		[te:čn]	4
27	Doksy	Hirschberg [hiršberk]	10	Hirsperg	7	70,0	Hirschberg	10	100,0	Hirschberg	10	100,0
			10		7	70,0		10	100,0		10	100,0
			8		[hirsperk]	6		75,0	[hiršberk]		8	100,0
28	Domažlice	Taus [taus]	4	Tauß	3,5	87,5	Taus	4	100,0	Tauss	3,5	87,5
			4		3	75,0		4	100,0		3	75,0
			4		[taus]	4		100,0	[taus]		4	100,0
29	Ducheov	Dux [duks]	3	Dudcat	0,5	16,7	Duchs	2,5	83,3	Dux	3	100,0
			3		0,5	16,7		1	33,3		3	100,0
			4		[dudkat]	1		25,0	[duks]		4	100,0
30	Dvůr Králové	Königinhof [königin'ho:f]	10	Hoff	2,5	25,0	Königs Hoff	6,5	65,0	Königshof	7	70,0
			10		2	20,0		5,5	55,0		7	70,0
			10		[hof]	2,5		25,0	[königs hof]		5,5	55,0
31	Frýdlant	Friedland [fri:dlant]	9	-	-	-	Fridland	8,5	-	Fridland	8,5	-
			9		-	-		8	-		8	-
			8		-	-		8	-		[fri:dlant]	8
32	Havlíčkův Brod	Deutsch Brod [dojč bro:t]	11	Deutschen Broda	8	72,7	Teutsch Brod	10,5	95,5	Teutsch Brod	10,5	95,5
			11		8	72,7		10	90,9		10	90,9
			8		[dojčn broda]	4		50,0	[tojč bro:t]		7	87,5
33	Heřmanův Městec	Hermannstädtel [herman'štätl]	14	Mische	0	0,0	Herzmanu Miestec	4,5	32,1	Hermanmíestetz	6	42,9
			14		0	0,0		4,5	32,1		6	42,9
			11		[miše]	0		0,0	[hermanu: mi:štec]		2,5	22,7
34	Hlinsko	Hlinsko [linsko]	7	Linska	5	71,4	Hlinsko	7	100,0	Hlinsko	7	100,0
			7		5	71,4		7	100,0		7	100,0
			6		[linska]	5		83,3	[linsko]		6	100,0
35	Hluboká n. V.	Frauenberg [fraunberk]	10	-	-	-	Frauenberg	10	-	Frauenberg	10	-
			10		-	-		10	-		10	-
			9		-	-		9	-		[fraunberk]	9
36	Horní Slavkov	Schlaggenwald [šlaknvalt]	13	Schlakwald	10	76,9	Schlakewaldt	10	76,9	Schlakenwald	12	92,3
			13		9	69,2		9	69,2		11	84,6
			9		[šlakvalt]	8		88,9	[šlakevalt]		8	88,9
37	Horažďovice	Horaschdowitz [horaš'ovic]	13	Horešovitz	8	61,5	Horazdowitz	10	76,9	Horazdiowitz	9	69,2
			13		7	53,8		10	76,9		9	69,2
			10		[horesovic]	7		70,0	[horastovic]		8	80,0
38	Hradec Králové	Königgrätz [kō:nix'grä:c]	10	Koninggretz	6,5	65,0	König Cratz	8	80,0	Königgratz	7	70,0
			10		6	60,0		7,5	75,0		7	70,0
			9		[konigin'gre:c]	4,5		50,0	[kō:nix kra:c]		6,5	72,2
39	Humpolec	Humpoletz [humpolec]	9	Hompolitz	7	77,8	Hompolecz	7	77,8	Humpoletz	9	100,0
			9		7	77,8		7	77,8		9	100,0
			8		[hompolic]	6		75,0	[humpoleč]		6	75,0

Č.	Město		A	Criginger	A	A%	Vogt	A	A%	Müller	A	A%
			B		B	B%		B	B%		B	B%
	ČJ	NJ	C		C	C%		C	C%		C	C%
40	Jaroměř	Jermer [jermer]	6	Jaromir [jaromir]	2	33,3	Iaromirz [jaromire]	1	16,7	Iaromirz [jaromire]	1	16,7
			6		2	33,3		1	16,7		1	16,7
			6		3	50,0		2	33,3		2	33,3
41	Jičín	Gitschin [gičín]	8	Gitschin [gičín]	8	100,0	Giczin [gičín]	6	75,0	Gitschin [gičín]	8	100,0
			8		8	100,0		4	50,0		8	100,0
			5		5	100,0		5	100,0		5	100,0
42	Jihlava	Iglau [iglau]	5	Igla [igla]	4	80,0	Iglau [iglau]	5	100,0	Iglau [iglau]	5	100,0
			5		4	80,0		5	100,0		5	100,0
			5		4	80,0		5	100,0		5	100,0
43	Jindřichův Hradec	Neuhaus [noj'haus]	7	Neuhausß [noj'haus]	6,5	92,9	Neu Haus [noj haus]	6,5	92,9	Neuhaus [noj'haus]	7	100,0
			7		6	85,7		6,5	92,9		7	100,0
			7		7	100,0		6,5	92,9		7	100,0
44	Kadaň	Kaaden [ka:den]	6	Lada [lada]	2	33,3	Kaden [ka:den]	5	83,3	Caaden [ka:den]	5,5	91,7
			6		2	33,3		5	83,3		5	83,3
			5		1	20,0		5	100,0		5	100,0
45	Karlovy Vary	Karlsbad [ka:rlsba:d]	8	Carlsbadt [ka:rlsba:d]	6,5	81,3	Carlsbaad [ka:rlsba:d]	6,5	81,3	Carlsbad [ka:rlsba:d]	7,5	93,8
			8		6	75,0		6	75,0		7	87,5
			8		8	100,0		8	100,0		8	100,0
46	Karlštejn	Karlstein [ka:rlštajn]	9	Carlstein [ka:rlštajn]	8,5	94,4	Karlstein [ka:rlštajn]	9	100,0	Carlstein [ka:rlštajn]	8,5	94,4
			9		8	88,9		9	100,0		8	88,9
			9		9	100,0		9	100,0		9	100,0
47	Kladruby	Kladrau [kladrau]	7	Kladra [kladra]	6	85,7	Kladrau [kladrau]	7	100,0	Kladrau [kladrau]	7	100,0
			7		6	85,7		7	100,0		7	100,0
			7		6	85,7		7	100,0		7	100,0
48	Klatovy	Klattau [klatau]	7	Kloaw [kloaf]	2	28,6	Klattau [klatau]	7	100,0	Klattau [klatau]	7	100,0
			7		2	28,6		7	100,0		7	100,0
			6		2	33,3		6	100,0		6	100,0
49	Kolín	Köln [köln]	4	Colin [kolin]	1,5	37,5	Colin [kolin]	1,5	37,5	Kolin [kolin]	2	50,0
			4		1	25,0		1	25,0		2	50,0
			4		2	50,0		2	50,0		2	50,0
50	Konopiště	Konopischt [konopišt]	10	Konnepisch [konepiš]	7	70,0	Conopist [konpist]	7,5	75,0	Konopischt [konopišt]	10	100,0
			10		7	70,0		7	70,0		10	100,0
			8		6	75,0		7	87,5		8	100,0
51	Kouřim	Kaurzim [kaurcim]	7	Chaurim [kaurim]	5,5	78,6	Kaurzin [kaurcin]	6	85,7	Kaurzim [kaurcim]	7	100,0
			7		5	71,4		6	85,7		7	100,0
			7		6	85,7		6	85,7		7	100,0
52	Kralovice	Kralowitz [kralovic]	9	Kralowitz [kralovic]	9	100,0	Kralowitz [kralovic]	9	100,0	Kralowitz [kralovic]	9	100,0
			9		9	100,0		9	100,0		9	100,0
			8		8	100,0		8	100,0		8	100,0
53	Kutná Hora	Kuttenberg [kutnberk]	10	Kuttenberg [kutnberk]	10	100,0	Kuttenberg [kutnberk]	10	100,0	Kuttenberg [kutnberk]	10	100,0
			10		10	100,0		10	100,0		10	100,0
			8		8	100,0		8	100,0		8	100,0
54	Lanškroun	Landskron [lans'kron]	9	Lanskron [lans'kron]	8	88,9	Lands Cron [lans kron]	8	88,9	Landscron [lans'kron]	8,5	94,4
			9		8	88,9		7,5	83,3		8	88,9
			8		8	100,0		7,5	93,8		8	100,0
55	Ledeč n. S.	Ledetsch [ledeč]	8	-	-	-	Ledecz [ledeč]	6	-	Ledetsch [ledeč]	8	-
			8		-	-		4	-		8	-
			5		-	-		5	-		5	-
56	Libochovice	Liboch [libox]	6	Liboch [libox]	6	100,0	Libochowitz [liboxovic]	1	16,7	Libochowitz [liboxovic]	1	16,7
			6		6	100,0		1	16,7		1	16,7
			5		5	100,0		1	20,0		1	20,0
57	Liberec	Reichenberg [rajxnberk]	11	-	-	-	Reichenberg [rajxnberk]	11	-	Reichenberg [rajxnberk]	11	-
			11		-	-		11	-		11	-
			9		-	-		9	-		9	-
58	Lipnice n. S.	Lipnitz [lipnic]	7	Lipnitz [lipnic]	7	100,0	Lipnitz [lipnic]	7	100,0	Lipnitz [lipnic]	7	100,0
			7		7	100,0		7	100,0		7	100,0
			6		6	100,0		6	100,0		6	100,0
59	Litoměřice	Leitmeritz [lajtmeric]	10	Leutmeritz [lojtmeric]	9	90,0	Leitmeritz [lajtmeric]	10	100,0	Leitmeritz [lajtmeric]	10	100,0
			10		9	90,0		10	100,0		10	100,0
			9		8	88,9		9	100,0		9	100,0

Č.	Město		A	Criginger	A	A%	Vogt	A	A%	Müller	A	A%
			B		B	B%		B	B%		B	B%
	ČJ	NJ	C		C	C%		C	C%		C	C%
60	Litomyšl	Leitomischl [lajtomišl]	11	Littomissel [litomisl]	7	63,6	Leutomissl [lojtomisl]	8	72,7	Leitomischl [lajtomišl]	11	100,0
			11		6	54,5		8	72,7		11	100,0
			9		6	66,7		7	77,8		9	100,0
61	Loket	Elbogen [elbogn]	7	Elnbogen [ɛlnbogn]	6	85,7	Elbogen [elbogn]	7	100,0	Elenbogen [ɛlnbogn]	5	71,4
			7		6	85,7		7	100,0		5	71,4
			6		5	83,3		6	100,0		5	83,3
62	Louny	Laun [laun]	4	Launa [launa]	3	75,0	Laun [laun]	4	100,0	Laun [laun]	4	100,0
			4		3	75,0		4	100,0		4	100,0
			4		3	75,0		4	100,0		4	100,0
63	Lysá n. L.	Lissa [lisa]	5	Liße [lise]	3	60,0	Lissa [lisa]	5	100,0	Lissau [lisau]	4	80,0
			5		2	40,0		5	100,0		4	80,0
			4		3	75,0		4	100,0		3	75,0
64	Mělník	Melnik [melnik]	6	Melnick [melnik]	5,5	91,7	Melnik [melnik]	6	100,0	Melnik [melnik]	6	100,0
			6		5	83,3		6	100,0		6	100,0
			6		6	100,0		6	100,0		6	100,0
65	Milevsko	Mühlhausen [mü:'hauzn]	10	Milauß [milaus]	5	50,0	Muhlhausen [mu:'hauzn]	9	90,0	Mülhausen [mül'hauzn]	9	90,0
			10		4	40,0		9	90,0		9	90,0
			8		4	50,0		7	87,5		7,5	93,8
66	Miličín	-	-	Miltzin [milcin]	-	-	Milezin [milecin]	-	-	Miltschin [milčín]	-	-
			-		-	-		-	-		-	
			-		-	-		-	-		-	
67	Mladá Boleslav	Jungbunzlau [juŋ'bunclau]	11	Buntzel [buncl]	3	27,3	lung Buntzl [juŋ buncl]	7,5	68,2	lung Buntzel [juŋ buncl]	6,5	59,1
			11		3	27,3		6,5	59,1		5,5	50,0
			10		4	40,0		7,5	75,0		7,5	75,0
68	Mnichovo Hradiště	Münchengrätz [müxn'grä:c]	12	Munchgritz [munx'gric]	8	66,7	Hradisstie [rad'istje]	0	0,0	Münchengrätz [müxn'gra:c]	11	91,7
			12		8	66,7		0	0,0		11	91,7
			9		6	66,7		0	0,0		8	88,9
69	Most	Brüx [brüks]	4	Brugks [bruks]	2,5	62,5	Brix [briks]	3	75,0	Brix [briks]	3	75,0
			4		0,5	12,5		3	75,0		3	75,0
			5		4	80,0		4	80,0		4	80,0
70	Načeradec	Natscheradetz [načeradec]	13	Nitzscheratz [ničera:c]	9	69,2	Naczehradek [načeradec]	9	69,2	Naczehradetz [načeradec]	10	76,9
			13		9	69,2		5	38,5		8	61,5
			9		5	55,6		8	88,9		9	100,0
71	Náchod	Nachod [naxod]	6	Nahod [naxod]	5	83,3	Nachod [naxod]	6	100,0	Nachod [naxod]	6	100,0
			6		5	83,3		6	100,0		6	100,0
			5		5	100,0		5	100,0		5	100,0
72	Nejdek	Neudek [nojdek]	6	Neideck [najdek]	4,5	75,0	Neudek [nojdek]	6	100,0	Neidek [najdek]	5	83,3
			6		4	66,7		6	100,0		5	83,3
			6		5	83,3		6	100,0		5	83,3
73	Nové Hradý	Neuschloß [nojšlos]	9	Nouirad [nouirat]	0	0,0	Novi Hradi [novi radi]	0	0,0	Neuschloß [nojšlos]	9	100,0
			9		0	0,0		0	0,0		9	100,0
			7		0	0,0		0	0,0		7	100,0
74	Nymburk	Nimburg [niɸburk]	7	Limpurg [liɸpurk]	5	71,4	Nimburg [niɸburk]	7	100,0	Nimburg [niɸburk]	7	100,0
			7		5	71,4		7	100,0		7	100,0
			7		5	71,4		7	100,0		7	100,0
75	Ostrov	Schlackenwerth [šlaknvert]	14	Schakwerd [šakvert]	9,5	67,9	Slakewerth [slakevert]	10,5	75,0	Schlackenwerth [šlaknvert]	13,5	96,4
			14		8	57,1		10	71,4		13	92,9
			9		7	77,8		7	77,8		9	100,0
76	Pacov	Patzau [pacau]	6	Patzow [paco:]	4	66,7	Pacow [paco:]	3	50,0	Patzow [paco:]	4	66,7
			6		4	66,7		2	33,3		4	66,7
			5		3	60,0		3	60,0		3	60,0
77	Pardubice	Pardubitz [pardubic]	9	Pardubitz [pardubic]	9	100,0	Parduwitz [parduvic]	8	88,9	Pardubitz [pardubic]	9	100,0
			9		9	100,0		8	88,9		9	100,0
			8		8	100,0		7	87,5		8	100,0
78	Pelhřimov	Pilgrams [pilgrams]	8	Pilgram [pilgram]	7	87,5	Pilgram [pilgram]	7	87,5	Pilgram [pilgram]	7	87,5
			8		7	87,5		7	87,5		7	87,5
			8		7	87,5		7	87,5		7	87,5
79	Písek	Pisek [pisek]	5	Piscka [piska]	2,5	50,0	Pisek [pisek]	5	100,0	Pisek [pisek]	5	100,0
			5		3	60,0		5	100,0		5	100,0
			5		3	60,0		5	100,0		5	100,0

Č.	Město		A	Criginger	A	A%	Vogt	A	A%	Müller	A	A%
			B		B	B%		B	B%		B	B%
	ČJ	NJ	C		C	C%		C	C%		C	C%
80	Planá	Plan [pla:n]	4	Plan [pla:n]	4	100,0	Plan [pla:n]	4	100,0	Plan [pla:n]	4	100,0
			4		4	100,0		4	100,0		4	100,0
			4		4	100,0		4	100,0		4	100,0
81	Plzeň	Pilsen [pilzn]	6	Pilsen [pilzn]	6	100,0	Pilsen [pilzn]	6	100,0	Pilsen [pilzn]	6	100,0
			6		6	100,0		6	100,0		6	100,0
			5		5	100,0		5	100,0		5	100,0
82	Poděbrady	Podiebrad [podibrat]	9	Podiebrod [podibro:t]	8	88,9	Podiebrad [podibrat]	9	100,0	Podiebrad [podibrat]	9	100,0
			9		8	88,9		9	100,0		9	100,0
			8		7	87,5		8	100,0		8	100,0
83	Polička	Politzka [polička]	10	Politzka [policka]	7	70,0	Policzka [polička]	8	80,0	Policzka [polička]	8	80,0
			10		7	70,0		6	60,0		6	60,0
			7		6	85,7		7	100,0		7	100,0
84	Polná	Polna [polna]	5	Polm [polu]	3	60,0	Polna [polna]	5	100,0	Polna [polna]	5	100,0
			5		3	60,0		5	100,0		5	100,0
			5		3	60,0		5	100,0		5	100,0
85	Prachatice	Prachatitz [praxatic]	10	Prahatic [prahatic]	9	90,0	Prachatitz [praxatic]	10	100,0	Prachatitz [praxatic]	10	100,0
			10		9	90,0		10	100,0		10	100,0
			8		7	87,5		8	100,0		8	100,0
86	Praha	Prag [pra:g]	4	Praga [pra:ga]	3	75,0	Prag [pra:g]	4	100,0	Prag [pra:g]	4	100,0
			4		3	75,0		4	100,0		4	100,0
			4		3	75,0		4	100,0		4	100,0
87	Přelouč	Pschelautsch [přelauč]	12	Przelautsch [přelauč]	9	75,0	Przelaucz [přelauč]	7	58,3	Przelautsch [přelauč]	9	75,0
			12		9	75,0		5	41,7		9	75,0
			7		6	85,7		6	85,7		6	85,7
88	Příbram	Przibram [příbram]	8	Przibran [příbran]	7	87,5	Przibram [příbram]	8	100,0	Przibram [příbram]	8	100,0
			8		7	87,5		8	100,0		8	100,0
			7		6	85,7		7	100,0		7	100,0
89	Přibyslav	Primislau [primislau]	9	Prunslis [prunzlis]	2	22,2	Pribislaw [přibislaw]	7	77,8	Przibislaw [přibislaw]	6	66,7
			9		2	22,2		7	77,8		6	66,7
			9		2	22,2		7	77,8		6	66,7
90	Rakovník	Rakonitz [rakonic]	8	Rakonick [rakonic]	6	75,0	Rakonitz [rakonic]	8	100,0	Rakonetz [rakonic]	7	87,5
			8		6	75,0		8	100,0		7	87,5
			7		6	85,7		7	100,0		7	100,0
91	Rokycany	Rokitzan [rokican]	8	Rockizan [rokican]	6,5	81,3	Rokizan [rokican]	7	87,5	Rokitzan [rokican]	8	100,0
			8		6	75,0		7	87,5		8	100,0
			7		7	100,0		7	100,0		7	100,0
92	Roudnice n. L.	Raudnitz [raudnic]	8	Raudnitz [raudnic]	8	100,0	Raudnitz [raudnic]	8	100,0	Raudnitz [raudnic]	8	100,0
			8		8	100,0		8	100,0		8	100,0
			7		7	100,0		7	100,0		7	100,0
93	Rožmberk	Rosenberg [ro:znberk]	9	Rosenberg [ro:znberk]	9	100,0	Rosenberg [ro:znberk]	9	100,0	Rosenberg [ro:znberk]	9	100,0
			9		9	100,0		9	100,0		9	100,0
			8		8	100,0		8	100,0		8	100,0
94	Rožmitál p. T.	Rosenthal [ro:zn'ta:l]	9	Rosenthal [ro:zn'ta:l]	9	100,0	Rosenthal [ro:zn'ta:l]	8	88,9	Rosmithal [rozmita:l]	7	77,8
			9		9	100,0		8	88,9		7	77,8
			7		7	100,0		7	100,0		5	71,4
95	Rychnov n. K.	Reichenau [rajxenau]	9	Reichenaw [rajxenaf]	8	88,9	Richnow [rixno:]	3	33,3	Reichenau [rajxenau]	9	100,0
			9		8	88,9		5	55,6		9	100,0
			8		7	87,5		3	37,5		8	100,0
96	Seč	Setsch [seč]	6	Setsch [seč]	6	100,0	Secz [seč]	4	66,7	Setsch [seč]	6	100,0
			6		6	100,0		2	33,3		6	100,0
			3		3	100,0		3	100,0		3	100,0
97	Sedlčany	Seltschan [selča:n]	9	Soltzan [solca:n]	5	55,6	Sedliczany [sedličani]	5	55,6	Seltschan [selča:n]	9	100,0
			9		5	55,6		2	22,2		9	100,0
			6		4	66,7		2	33,3		6	100,0
98	Semily	Semil [zemil]	5	-	-	-	Semile [zemilo]	4	-	Semile [zemilo]	4	-
			5		-	-		4	-		4	-
			5		-	-		4	-		4	-
99	Slaný	Schlan [šla:n]	6	Schlanj [šl:ani]	5	83,3	Schlan [šla:n]	6	100,0	Schlan [šla:n]	6	100,0
			6		5	83,3		6	100,0		6	100,0
			4		3	75,0		4	100,0		4	100,0

Č.	Město		A	Criginger	A	A%	Vogt	A	A%	Müller	A	A%			
			B		B	B%		B	B%		B	B%			
	ČJ	NJ	C		C	C%		C	C%		C	C%	C	C%	
100	Soběslav	Sobieslau	9	Sobeslaw	7	77,8	Sobieslau	9	100,0	Sobieslav	8	88,9			
		[zobizlau]	9		[zobezlaf]	7		77,8	[zobizlau]		9	100,0	[zobizlaf]	8	88,9
			8			6		75,0			8	100,0		7	87,5
101	Sokolov	Falkenau	8	Falkenaw	7	87,5	Falkenau	8	100,0	Falkenau	8	100,0			
		[falkenau]	8		[falkenaf]	7		87,5	[falkenau]		8	100,0	[falkenau]	8	100,0
			8			7		87,5			8	100,0		8	100,0
102	Stará Boleslav	Altbunzlau	10	Altnbuntz	6	60,0	Alt Bunzel	6,5	65,0	Alt Buntzlau	8,5	85,0			
		[alt'bunclau]	10		[altnbunc]	4,5		45,0	[alt buncl]		6,5	65,0	[alt bunclau]	8	80,0
			10			6		60,0			7,5	75,0		9,5	95,0
103	Strakonice	Strakonitz	10	Stracknitz	8,5	85,0	Strakonitz	10	100,0	Strakonitz	10	100,0			
		[štrakonic]	10		[štraknic]	8		80,0	[štrakonic]		10	100,0	[štrakonic]	10	100,0
			9			8		88,9			9	100,0		9	100,0
104	Stráž n. N.	Platz	5	Platz	5	100,0	Straz	0	0,0	Platz	5	100,0			
		[plac]	5		[plac]	5		100,0	[strac]		0	0,0	[plac]	5	100,0
			4			4		100,0			1	25,0		4	100,0
105	Stříbro	Mies	4	Mieß	3,5	87,5	Misa	2,5	62,5	Mies	4	100,0			
		[mi:z]	4		[mi:s]	3		75,0	[mi:za]		2	50,0	[mi:z]	4	100,0
			3			2		66,7			2	66,7		3	100,0
106	Sušice	Schüttenhofen	13	Schlettenhoffn	9,5	73,1	Schüttenhoffen	12,5	96,2	Schittenhofen	12,5	96,2			
		[šütňho:fn]	13		[šletňhofn]	9		69,2	[šütňhofn]		12	92,3	[šitňho:fn]	12	92,3
			8			5		62,5			7	87,5		7	87,5
107	Tábor	Tabor	5	Tabor	5	100,0	Tabor	5	100,0	Tabor	5	100,0			
		[ta:bo:r]	5		[ta:bo:r]	5		100,0	[ta:bo:r]		5	100,0	[ta:bo:r]	5	100,0
			5			5		100,0			5	100,0		5	100,0
108	Tachov	Tachau	6	Tachaw	5	83,3	Tachau	6	100,0	Tachau	6	100,0			
		[taxau]	6		[taxaf]	5		83,3	[taxau]		6	100,0	[taxau]	6	100,0
			5			4		80,0			5	100,0		5	100,0
109	Teplá	Töplei	6	Topel	2	33,3	Töpl	4	66,7	Töpel	3,5	58,3			
		[töplaj]	6		[topl]	2		33,3	[töpl]		4	66,7	[töpl]	3	50,0
			6			3		50,0			4	66,7		4	66,7
110	Teplice	Töplitz	8	Dopnitz	5,5	68,8	Toplitz	6	75,0	Töplitz	7	87,5			
		[töpic]	8		[dopic]	5		62,5	[topic]		6	75,0	[töpic]	7	87,5
			6			4		66,7			5	83,3		6	100,0
111	Točnik	Tocnik	6	-	-	-	Tocznik	5	-	Totschnik	5	-			
		[točnik]	6			-		-	[točnik]		5	-	[točnik]	2	-
			6			-		-			6	-		6	-
112	Třeboň	Wittingau	9	Bittinga	7	77,8	Wüttigen	5,5	61,1	Wittingau	9	100,0			
		[vitiŋau]	9		[bitiŋa]	7		77,8	[vütigen]		5	55,6	[vitiŋau]	9	100,0
			7			5		71,4			3	42,9		7	100,0
113	Trhové Sviny	Schweinitz	10	-	-	-	Schweyntz	8	-	Schweinitz	10	-			
		[švajnic]	10			-		-	[švajnc]		8	-	[švajnic]	10	-
			7			-		-			6	-		7	-
114	Trutnov	Trautenau	9	Trautenaw	8	88,9	Trautenau	9	100,0	Trautenau	9	100,0			
		[trautenau]	9		[trautenaf]	8		88,9	[trautenau]		9	100,0	[trautenau]	9	100,0
			9			8		88,9			9	100,0		9	100,0
115	Turnov	Turnau	6	Tornaw	4	66,7	Turnau	6	100,0	Turnau	6	100,0			
		[turnau]	6		[tornaf]	4		66,7	[turnau]		6	100,0	[turnau]	6	100,0
			6			4		66,7			6	100,0		6	100,0
116	Týn n. V.	Tein	4	Dein	3	75,0	Tein	4	100,0	Teyn	3	75,0			
		[tajn]	4		[dajn]	3		75,0	[tajn]		4	100,0	[tajn]	3	75,0
			4			3		75,0			4	100,0		4	100,0
117	Ústěk	Auscha	6	Auscha	6	100,0	Ausst	3	50,0	Ausche	5	83,3			
		[auša]	6		[auša]	6		100,0	[aust]		3	50,0	[auša]	5	83,3
			4			4		100,0			2	50,0		3	75,0
118	Ústí n. L.	Aussig	6	Außig	5,5	91,7	Ausig	5,5	91,7	Aussig	6	100,0			
		[ausix]	6		[ausix]	5		83,3	[ausix]		5	83,3	[ausix]	6	100,0
			5			5		100,0			5	100,0		5	100,0
119	Velvary	Welwarn	7	Welbern	5	71,4	Welwar	6	85,7	Welwarn	7	100,0			
		[velvarn]	7		[velbern]	5		71,4	[velvar]		6	85,7	[velvarn]	7	100,0
			7			5		71,4			6	85,7		7	100,0

Č.	Město		A	Criginger	A	A%	Vogt	A	A%	Müller	A	A%
	ČJ	NJ	B		B	B%		B	B%		B	B%
			C		C	C%		C	C%		C	C%
120	Veselí n. Luž.	Wesseli [veseli]	7	Weßeli [veseli]	6,5	92,9	Wesely [veseli]	5,5	78,6	Wessely [veseli]	6	85,7
			7		5	71,4		5	71,4		6	85,7
			7		7	100,0		7	100,0		7	100,0
121	Vimperk	Winterberg [vintərbek]	10	-	-	-	Winterberg [vintərbek]	10	-	Winterberg [vintərbek]	10	-
			10		-	-		10	-		10	-
			8		-	-		8	-		8	-
122	Vodňany	Wodnian [vodňan]	7	-	-	-	Wodnian [vodňan]	7	-	Wodnian [vodňan]	7	-
			7		-	-		7	-		7	-
			6		-	-		6	-		6	-
123	Vysoké Mýto	Hohenmauth [ho:hn'maut]	10	Maut [maut]	4	40,0	Hohe Mauth [ho:hə'maut]	8,5	85,0	Hohemaut [ho:hə'maut]	8	80,0
			10		4	40,0		8,5	85,0		8	80,0
			8		4	50,0		6,5	81,3		7	87,5
124	Vysoké n. J.	Hochstadt [ho:x'stat]	9	-	-	-	Wisoky [visoki]	0	-	Hochstatt [ho:x'stat]	8	-
			9		-	-		0	-		8	-
			7		-	-		0	-		7	-
125	Žampach	Sandbach [zantbax]	8	Zampach [campax]	0,5	6,3	Ziambach [ciampax]	1	12,5	Schambach [šambax]	2	25,0
			8		4	50,0		4	50,0		4	50,0
			7		3	42,9		3	42,9		4	57,1
126	Žatec	Saatz [za:c]	5	Satz [zac]	4	80,0	Saatz [za:c]	5	100,0	Saatz [za:c]	5	100,0
			5		4	80,0		5	100,0		5	100,0
			3		2,5	83,3		3	100,0		3	100,0
127	Zbraslav	Königsaal [könix'za:l]	9	Konigs Sal [konix zal]	5,5	61,1	Königs Saal [könix za:l]	7,5	83,3	Königssaal [könix'sza:l]	8	88,9
			9		5,5	61,1		7,5	83,3		8	88,9
			8		4,5	56,3		7,5	93,8		7	87,5
128	Zbraslavice	Sbraslawitz [spraslawic]	11	Preslawitz [preslawic]	8,5	77,3	Zbraslawitz [spraslawic]	10	90,9	Zbraslawitz [spraslawic]	10	90,9
			11		8	72,7		10	90,9		10	90,9
			10		8	80,0		10	100,0		10	100,0
129	Žebrák	Bettlern [betlern]	8	Schebrack [šebrak]	0	0,0	Zebrak [cebrak]	0	0,0	Schebrak [šebra:k]	0	0,0
			8		0	0,0		0	0,0		0	0,0
			7		0	0,0		0	0,0		0	0,0
130	Žlutice	Luditz [ludic]	6	Lutitz [lutic]	5	83,3	Luditz [ludic]	6	100,0	Luditz [ludic]	6	100,0
			6		5	83,3		6	100,0		6	100,0
			5		4	80,0		5	100,0		5	100,0

Č.	Řeky		A	Criginger	A	A%	Vogt	A	A%	Müller	A	A%
	ČJ	NJ	B		B	B%		B	B%		B	B%
			C		C	C%		C	C%		C	C%
132	Jizera	Iser [i:zr]	4	Gitzera fl. [gicera]	0	0,0	Gizara fl. [gicara]	0	0,0	Iser fl. [i:zr]	4	100,0
			4		0	0,0		0	0,0		4	100,0
			3		0	0,0		0	0,0		3	100,0
133	Labe	Elbe [elbə]	4	Elb [elp]	3	75,0	Albis fl. [albis]	0	0,0	Elb [elp]	3	75,0
			4		3	75,0		0	0,0		3	75,0
			4		2	50,0		0	0,0		2	50,0
134	Ohře	Eger [e:gr]	4	Egra fl. [e:gra]	3	75,0	Egra fl. [e:gra]	3	75,0	Eger fl. [e:gr]	4	100,0
			4		2	50,0		2	50,0		4	100,0
			3		2	66,7		2	66,7		3	100,0
135	Orlice	Orlitz [orlic]	6	Worlitz fl. [vorlic]	5	-	Groß Orlitz fl. [orlic]	6	-	-	-	-
			6		5	-		6	-		-	-
			5		4	-		5	-		-	-
136	Sázava	Sasau [sazau]	5	Satzawa fl. [sacava]	2	40,0	Zazawa fl. [cacava]	1	20,0	Zasawa fl. [cazava]	2	40,0
			5		1	20,0		1	20,0		1	20,0
			5		2	40,0		1	20,0		2	40,0
137	Vltava	Moldau [moldau]	6	Molda [molda]	5	83,3	Moldaw fl. [moldaf]	5	83,3	Moldau fl. [moldau]	6	100,0
			6		5	83,3		5	83,3		6	100,0
			6		5	83,3		5	83,3		6	100,0

Č.	Pohoří		A	Criginger	A	A%	Vogt	A	A%	Müller	A	A%		
			B		B	B%		B	B%		B	B%		
	ČJ	NJ	C		C	C%		C	C%		C	C%		
138	Krkonoše	Riesengebirge	13	Teuffels grund	0	0,0	Riesen Gebirg	11,5	88,5	Riesen-gebürg	11	84,6		
			13		0	0,0			11,5		88,5		10,5	80,8
		[ri:zngebirgə]	11	[tojfls grunt]	0	0,0		[ri:zn gebirk]	8,5		77,3	[ri:zn'gebürk]	8	72,7

Průměr	Criginger	Vogt	Müller
	A% = 71,2%	A% = 80,1%	A% = 89,3%
B% = 68,2%	B% = 76,8%	B% = 87,9%	
C% = 73,1%	C% = 82,8%	C% = 91,5%	